

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
dla
EKOLOGICZNEGO ZWIĄZKU GOSPODARKI
ODPADAMI KOMUNALNYMI
z siedzibą w Rzędowie**

Gminy należące do związku:

**Łubnice, Nowy Korczyn, Oleśnica, Pacanów, Połaniec, Raków,
Rytwiany, Solec Zdrój, Staszów, Szydłów Tuczępy**

Rzędów, maj 2004 r.

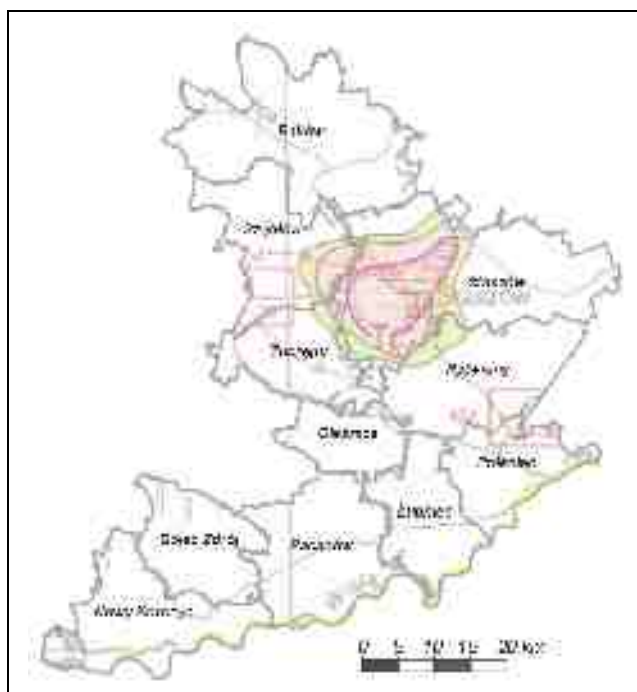
GMINY NALEŻĄCE DO EKOLOGICZNEGO ZWIĄZKU GOSPODARKI ODPADAMI z siedzibą w Rzędowie

Legenda:

- GZWP
- zbiorniki użytkowe
- obszary niewodonośne

Gminy Związku na tle lokalizacji obszarów wodonośnych oraz obszarów niewodonośnych [wg. PGO dla EZGOK, mapa podkładowa wg WIOŚ Kielce, 2000]

Legenda

- obszar najwyższej ochrony ONO
- obszar wysokiej ochrony OWO

Lokalizacja Głównych Zbiorników Wód Podziemnych na obszarze EZGOK [wg Kleczkowskiego A.S., 1990 i PGO dla EZGOK]

Wstęp

Program ochrony środowiska dla Ekologicznego Związku Gospodarki Odpadami Komunalnymi z siedzibą w Rzędowie, obejmuje następujące zagadnienia:

diagnozę stanu środowiska przyrodniczego, a w tym:
ogólną ocenę środowiska przyrodniczego,
gospodarkę glebową i zasoby surowców mineralnych,
powietrze atmosferyczne,
gospodarkę wodną,
hałas wraz z niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym,
gospodarkę odpadami,
edukację ekologiczną,
priorytety ekologiczne wynikające z diagnozy stanu,
strategię działań dla poprawy stanu środowiska,
źródła finansowania,
monitoring przedsięwzięć proekologicznych,
listę działań priorytetowych.

Postanowienia programu ochrony środowiska oraz planu gospodarki odpadami są zgodne z innymi planami, m.in. z planami zagospodarowania przestrzennego gmin Związku i programami ochrony środowiska wyższego szczebla, a więc programem wojewódzkim i powiatowym. ale także z przepisami o planach i programach, których obowiązek opracowania wynika z prawa ochrony środowiska.

Program ochrony środowiska obejmuje zarówno przedsięwzięcia pozainwestycyjne, obejmujące rozszerzenie współpracy gminami ościennymi, z ekologicznymi organizacjami pozarządowymi, jak i przedsięwzięcia inwestycyjne, np. rozbudowę systemu kanalizacji ściekowej.

Cel opracowania – podstawy prawne opracowania

Środowisko to ogół elementów przyrodniczych ożywionych i nieożywionych. Wszelka działalność człowieka jest nieodzownie związana z oddziaływaniem na środowisko. W szczególności wpływom tym poddane są: powierzchnia ziemi, kopaliny, wody powierzchniowe i podziemne, powietrze, zwierzęta i rośliny, krajobraz oraz klimat. Chcąc wyeliminować lub ograniczyć szkodliwe oddziaływanie na środowisko, należy podjąć kroki ku ochronie tych zasobów, poprzez rozpoczęcie działań umożliwiających zachowanie lub przywracanie równowagi przyrodniczej, lub też zaniechanie wielorakich szkodliwych działań.

Ochrona środowiska, a tym samym Program Ochrony Środowiska polega w szczególności na:

racjonalnym kształtowaniu środowiska i gospodarowaniu jego zasobami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom,
przywracaniu elementów przyrodniczych do stanu właściwego.

Rozwój społeczno-gospodarczy, aby był rozwojem zrównoważonym, wymaga zintegrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych. Skutkiem tego będzie zagwarantowanie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń. Dla osiągnięcia trwałego i zrównoważonego rozwoju konieczne jest, aby ochrona środowiska stanowiła nierozłączną część procesów rozwojowych i nie była rozpatrywana oddzielnie od nich. W tym celu każda gmina musi

posiadać własny program ochrony środowiska, określający kierunki działań podejmowanych przez samorząd, który realizuje politykę ekologiczną państwa. Opracowany Program Ochrony Środowiska, obejmuje wszystkie gminy Związku i syntetycznie ujmuje cele i zadania dla każdej z gmin.

Podobnie jak polityka ekologiczna państwa niniejszy Program Ochrony Środowiska określa: cele polityki ekologicznej na terenie gmin w podziale na cele krótkookresowe, średniookresowe oraz długookresowe
wybrane priorytety ekologiczne wraz z uzasadnieniem ich wyboru
rodzaj i harmonogram działań ekologicznych, których podejmuje się dana gmina
środki niezbędne do osiągnięcia założonych celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe.

Zaplanowane cele, priorytety, działania i środki są definiowane dla każdego z obszarów ochrony środowiska, którymi zajmuje się gmina należąca do Związku.. Wśród nich wyróżnia się:

- gospodarkę odpadami,
- stosunki wodne i jakość wód,
- jakość powietrza,
- ochronę gleb,
- ochronę przyrody - w tym różnorodności biologicznej i krajobrazowej.

Częścią programu ochrony środowiska, na co również należy zwrócić uwagę, jest plan gospodarki odpadami dla EZGOK. Plan ten zawiera:

- aktualny stan gospodarki odpadami w gminie,
- prognozowane zmiany w zakresie gospodarki odpadami,
- działania zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie gospodarowania odpadami,
- instrumenty finansowe służące realizacji zamierzonych celów,
- system monitoringu i oceny realizacji zamierzonych celów.

Plan gospodarki odpadami, jako odrębne opracowanie stanowiące część Programu Ochrony Środowiska, uwzględnia i wskazuje na:

- rodzaj, ilość oraz źródło pochodzenia odpadów, które są poddawane procesom odzysku lub unieszkodliwiania,

- działania zmierzające do zapobiegania powstawaniu odpadów lub ograniczania ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko oraz prawidłowego postępowania z nimi (w tym ograniczenia ilości odpadów ulegających biodegradacji zawartych w odpadach komunalnych kierowanych na składowiska),

- rozmieszczenie istniejących instalacji i urządzeń do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, wraz z wykazem podmiotów prowadzących działalność w tym zakresie,

- projektowany system gospodarowania odpadami,
- rodzaj i harmonogram realizacji przedsięwzięć,
- harmonogram uruchamiania środków finansowych i ich źródła.

Plan gospodarki odpadami obejmuje zarówno wszystkie rodzaje odpadów powstających na terenie danej gminy, jak również odpady przywożone na jej teren. W szczególności są to odpady komunalne z uwzględnieniem odpadów ulegających biodegradacji, odpady opakowaniowe, odpady budowlane, wraki samochodowe, opony oraz odpady niebezpieczne, w tym odpady medyczne i weterynaryjne, oleje odpadowe, baterie i akumulatory.

W treści programu ochrony środowiska znajdują się mierniki realizacji przyjętej polityki ekologicznej, które pozwolą na monitorowanie stopnia osiągnięcia założonych celów. Z wielu możliwych do przyjęcia wskaźników skuteczności wyodrębnić można:

- wskaźniki społeczno – ekonomiczne, jak np. poprawa stanu zdrowia mieszkańców - mierzona spadkiem zachorowalności na określone schorzenia,
- wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko - takie jak zmniejszenie ładunku

zanieczyszczeń odprowadzanych do wód lądowych, poprawa jakości wody do picia, oraz zmniejszanie ilości wytwarzanych i składowanych odpadów,

wskaźniki aktywności społeczności lokalnej, takie jak ilość projektów na rzecz ochrony środowiska realizowana przez lokalne organizacje pozarządowe,

wskaźniki skuteczności inwestycyjnej dla projektów inwestycyjnych w ochronie środowiska - mierzone stosunkiem poniesionych nakładów inwestycyjnych do uzyskanych efektów ekologicznych.

Treść programu ochrony środowiska do pewnego stopnia determinowana jest treścią polityki ekologicznej wyższego szczebla. Wynika to z tego, że zarówno wojewódzki, jak i powiatowe programy ochrony środowiska, służą realizacji polityki ekologicznej państwa.

Celem generalnym "Strategii rozwoju województwa świętokrzyskiego" jest "wzrost atrakcyjności województwa dla rozwoju społecznego i gospodarczego", zaś jednym z celów priorytetowych, warunkujących jego osiągnięcie jest "ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody ...". W dokumencie tym zakłada się między innymi kompleksowe podejście do problemów uporządkowania gospodarki wodnej w zlewniach głównych rzek województwa, stworzenie rejonowych systemów zagospodarowania odpadów, rekultywację terenów zdegradowanych i ochronę powietrza atmosferycznego. Jako niezbędny warunek dla osiągnięcia wzrostu atrakcyjności województwa uznaje się także wprowadzenie i przestrzeganie europejskich standardów ochrony środowiska. "Strategia rozwoju województwa .." wytyczyła jednocześnie priorytety ekologiczne i zadania dla opracowanego w 2001 r. "Programu ochrony środowiska oraz tworzenia warunków zrównoważonego rozwoju województwa świętokrzyskiego". Celem tego "Programu ..." było uzyskanie spójności polityki ekologicznej na różnych poziomach zarządzania, a także zapewnienie niezbędnej koordynacji inicjatyw oraz projektów zadań zgłaszanych przez samorządy terytorialne i ich związki oraz inne podmioty podejmujące działania proekologiczne. Skoncentrowano się na ustaleniu najpilniejszych zadań i przedsięwzięć pozwalających maksymalizować efekty ekologiczne w podstawowych dziedzinach środowiska oraz tworzyć warunki zrównoważonego rozwoju.

Istotnym osiągnięciem tego "Programu ..." był fakt, że w oparciu o jego ustalenia wszystkie instytucje i podmioty działające w sferze ochrony środowiska (odpowiednio do swoich zadań i kompetencji) realizują liczne projekty inwestycyjno - organizacyjne, których efekty są już widoczne w stałej poprawie stanu środowiska przyrodniczego województwa.

Zatem celem niniejszego programu jest:

określenie głównych źródeł i natężenia wpływu człowieka na poszczególne elementy środowiska,

określenie kierunków i form ograniczenia wprowadzania zanieczyszczeń do środowiska,

wskazanie sposobów efektywnego gospodarowania zasobami przyrodniczymi zgodnych z zasadą zrównoważonego rozwoju gminy,

wskazanie źródeł pozyskania środków finansowych do realizacji programu ochrony środowiska,

wskazanie kierunków edukacji ekologicznej.

Podejmowane działania mają charakter długofalowy i będą realizowane w latach 2004 – 2015.

Z art. 10 ustawy z dnia 27 lipca 2001r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 100, poz.1085) wynika, że do 30 czerwca 2004 roku winno nastąpić opracowanie i zatwierdzenie gminnego programu ochrony środowiska ze względu na określenie przez Radę Ministrów nowej polityki ekologicznej państwa.

Polityka ochrony środowiska dla województw, powiatów i gmin zależy od specyfiki regionu, oraz od czynników zewnętrznych, mających wpływ na poszczególne kierunki działań.

Główną rolę w procesie definiowania regionalnej polityki ekologicznej pełnią obecnie zapisy następujących dokumentów [1-8]:

Ustawa z 27 kwietnia 2001 roku - Prawo ochrony środowiska z późniejszymi zm.

Ustawa ta jest podstawowym aktem prawnym w dziedzinie ochrony środowiska i pełni funkcję ustawy ramowej dla całego ustawodawstwa z tego zakresu. Art. 17 i 18 nakłada na zarządy województwa, powiatu i gminy, obowiązek sporządzenia nowych programów ochrony środowiska (odpowiednio: wojewódzkich, powiatowych i gminnych), w celu realizacji polityki ekologicznej państwa. Projekty tych programów są opiniowane przez zarząd jednostki wyższego szczebla lub ministra właściwego do spraw środowiska. Są one uchwalane odpowiednio przez sejmik województwa, radę powiatu lub gminy. Z wykonania tych programów zarząd województwa, powiatu i gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub gminy.

II Polityka Ekologiczna Państwa

Krajowy dokument programowy zatytułowany "II Polityka Ekologiczna Państwa" został sporządzony w roku 2000, a w 2001 r. uzyskał akceptację Sejmu i Senatu. Celem jego jest stworzenie warunków niezbędnych do realizacji zadań ochrony środowiska na obszarze całej Polski. Określa, na podstawie aktualnego stanu środowiska: cele, priorytety i działania proekologiczne wraz ze środkami niezbędnymi do ich osiągnięcia. Zgodnie z założeniami tego dokumentu polityka ekologiczna powinna być elementem równoważenia rozwoju kraju i harmonizowania celów gospodarczo - społecznych z celami ochrony środowiska.

Uwzględniając fakt, że realizacja tej polityki zależy w znacznej mierze od sposobu zarządzania środowiskiem na wszystkich poziomach administracyjnych, postanawia też, że ustalenia krajowe winny być wykorzystane przy sporządzaniu wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska.

Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002–2010

Jest dokumentem o charakterze operacyjnym, stanowiącym instrument wdrożenia "II Polityki Ekologicznej Państwa". Zawiera harmonogram zadań wynikających z tej polityki oraz wskazówki i wytyczne do uwzględnienia zagadnień ochrony środowiska w programach sektorowych. Precyzuje sposoby osiągania celów zawartych w "II Polityce Ekologicznej Państwa" w formie pakietów działań inwestycyjnych i pozainwestycyjnych na lata 2002–2010. Dla każdego pakietu zadań określa jego nazwę, ustanawia jednostkę odpowiedzialną i jednostki współpracujące. Podaje również termin realizacji oraz niezbędne nakłady finansowe.

Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003–2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007–2010

Dokument ten został sporządzony w oparciu o zapisy nowej ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Zawiera aktualizację i uszczegółowienie długookresowej "II Polityki Ekologicznej Państwa", zwłaszcza w nawiązaniu do priorytetowych kierunków działań określonych w VI Programie działań Unii Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2001–2010.

Narodowy Plan Rozwoju 2004–2006

Narodowy Plan Rozwoju jest podstawowym dokumentem określającym strategię społeczno-gospodarczą Polski w pierwszych latach członkostwa w Unii Europejskiej. Jego zadaniem jest osiągnięcie spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej Polski z Unią Europejską. Wskazuje wielkość planowanego zaangażowania środków Funduszy Strukturalnych, Funduszu Spójności i środków krajowych oraz określa sposób koordynacji i wdrażania pomocy strukturalnej w okresie realizacji Planu.

Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej (NSEE)

Strategia ta jest dokumentem identyfikującym i hierarchizującym główne cele edukacji środowiskowej. Wskazuje także możliwości ich realizacji. Cele zawarte w NSEE zostaną przełożone na konkretne zadania w "Narodowym Programie Edukacji Ekologicznej" oraz

w programach lokalnych, służących realizacji zadań edukacyjnych promujących ideę ekorozwoju.

Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym – (opracowanie – Ministerstwo Środowiska)

Wytyczne są resortowym materiałem pomocniczym przy sporządzaniu programów ochrony środowiska. Zawierają one ramowe instrukcje dotyczące sposobu i zakresu uwzględniania polityki ekologicznej państwa w ww. programach oraz wskazówki co do ich zawartości. Ramowy charakter wytycznych wynika z faktu, że ustawy dotyczące ochrony środowiska, przyjęte w latach 2001–2002 i zharmonizowane z przepisami Unii Europejskiej nie posiadają jeszcze wszystkich aktów wykonawczych. W miarę postępu procesu legislacyjnego ww. dokument będzie korygowany i konkretyzowany.

Postanowienia dyrektyw unijnych dla ochrony wód powierzchniowych i głębinowych zostały przeniesione do prawa krajowego poprzez ustawę z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo Wodne, ustawę z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków oraz szereg aktów wykonawczych do tych ustaw.

W ustawie Prawo Wodne [9] zawarta jest dyrektywa Rady 91/271/EWG z 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych. Treścią jej jest ochrona środowiska przed negatywnymi skutkami zrzutu ścieków komunalnych z aglomeracji miejskich, poprzez zobowiązanie państw członkowskich do zapewnienia systemów odbioru i oczyszczania tych ścieków. Ścieki komunalne wg dyrektywy to ścieki bytowe lub mieszanina ścieków bytowych ze ściekami przemysłowymi i wodami opadowymi.

Obowiązek oczyszczania ścieków komunalnych jest zróżnicowany, stosownie do "wrażliwości" wód będących odbiornikami ścieków. W przypadku wód "wrażliwych", wymagania dotyczące oczyszczania ścieków są surowsze. W 2000 roku, 23. listopada, Rada Ministrów podjęła decyzję o uznaniu całego obszaru Polski za wrażliwy na eutrofizację w rozumieniu dyrektywy Rady 91/271/EWG. Oznacza to, że oczyszczalnie ścieków w aglomeracjach o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 10.000 muszą zagwarantować, że ścieki komunalne przed zrzutem do odbiorników wrażliwych zostaną poddane trzeciemu stopniowi oczyszczania, co oznacza odpowiednie zmniejszenie ładunku azotu (denitryfikacja) oraz fosforu. Równoważna liczba mieszkańców, oznacza ładunek organiczny ulegający rozkładowi biologicznemu wyrażony pięciodniowym biochemicznym zapotrzebowaniem na tlen w ilości 60 g tlenu na dzień.

Prawo polskie określa minimalne wymagania jakościowe wobec ścieków odprowadzanych z oczyszczalni komunalnych.

Wdrożenie wymagań zawartych w Prawie Wodnym w Polsce wiąże się z koniecznością poniesienia znacznych nakładów inwestycyjnych na budowę nowych oczyszczalni, modernizację oczyszczalni istniejących, a także na budowę i rozbudowę sieci kanalizacyjnych. W związku z tym, Polska uzyskała akceptację Unii Europejskiej na okres przejściowy. Okres ten w zakresie zapewnienia systemów kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych wynosi:

dla aglomeracji powyżej 10.000 równoważnej liczby mieszkańców – do dnia 31 grudnia 2008 r.

dla aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców wynoszącej od 2.000 do 10.000 – do dnia 31 grudnia 2015 r.

Okres przejściowy dla oczyszczania ścieków komunalnych przed ich zrzutem wynosi:

dla aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców wynoszącej od 2.000 do 10.000 – do dnia 31 grudnia 2015 r.

dla aglomeracji powyżej 10.000 równoważnej liczby mieszkańców:

dla aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców wynoszącej od 10.000 do 15.000 – do dnia 31 grudnia 2015 r.

dla aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców wynoszącej od 15.000 do 100.000 – do dnia 31 grudnia 2015 r.

dla aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 100.000 – do dnia 31 grudnia 2010 r.

Obok gromadzenia i oczyszczania ścieków komunalnych, program ochrony środowiska obejmuje zagadnienia związane z jakością wody przeznaczoną dla mieszkańców. Jeżeli mieszkańcy gminy korzystają z wody pitnej ujmowanej z ujęć powierzchniowych, program ochrony środowiska musi uwzględniać standardy jakości wody określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 27.IX.2002 r. "w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia".

Celem tego rozporządzenia jest ochrona zdrowia ludzkiego poprzez zagwarantowanie czystej i zdrowej wody pitnej. Dlatego też ustanawia ono minimalne wymagania w odniesieniu do wskaźników mikrobiologicznych, chemicznych oraz wskaźników związanych z radioaktywnością i nie dopuszcza żadnego stężenia mikroorganizmów, pasożytów i innych substancji stanowiących potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzkiego w wodzie pitnej. Ponadto, rozporządzenie określa wymagania dotyczące jakości analiz i programów monitorowania (definiuje miejsca i częstotliwość pobierania próbek wody pitnej).

Niniejszy program ochrony środowiska określa niezbędne działania ekologiczne, które przyczynią się do zapewnienia mieszkańcom wody pitnej odpowiadającej standardom unijnym. Działania te prowadzą do poprawy jakości wody dostarczanej ludności przez wodociągi komunalne. Przepisy nakładają obowiązek zapewnienia odpowiedniej jakości wody "w kranach", nie zaś w momencie opuszczenia rurociągów przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjnego. Może to oznaczać na przykład konieczność wymiany sieci rur wodociągowych wykonanych z ołowiu w celu wyeliminowania wytrącania ołowiu przez przepływającą rurami wodę.

Powyższe rozporządzenie określa wartości graniczne (obowiązkowe i zalecane) dla pewnych substancji. Konieczne jest podjęcie niezbędnych działań w celu zagwarantowania odpowiedniej jakości wód powierzchniowych. Minimalne wymagania jakości wód dotyczą:

właściwości fizycznych, chemicznych i mikrobiologicznych,
wartości granicznych i zalecanych dla tych wskaźników,
minimalnej częstotliwości pobierania próbek i dokonywania analiz,
wspólnych referencyjnych metod pomiaru wskaźników.

Zależnie od swoich właściwości, wody powierzchniowe wykorzystywane lub przewidziane do wykorzystania do poboru wody pitnej są podzielone na trzy kategorie jakości wody, w zależności od wartości granicznych wskaźników jakości wody, które z uwagi na ich zanieczyszczenie muszą być poddane standardowym procesom uzdatniania, w celu uzyskania wody przeznaczonej do spożycia:

kategoria A1 - woda wymagająca prostego uzdatniania fizycznego, w szczególności filtracji oraz dezynfekcji,

kategoria A2 - woda wymagająca typowego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania wstępnego, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, dezynfekcji (chlorowania końcowego);

kategoria A3 - woda wymagająca wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, adsorpcji na węglu aktywnym, dezynfekcji (ozonowania, chlorowania końcowego).

Wody powierzchniowe, których właściwości fizyczne, chemiczne, mikrobiologiczne nie osiągają obowiązujących wartości dopuszczalnych odpowiadających uzdatnianiu kategorii A3, nie mogą być wykorzystywane do poboru wody pitnej. Wody takie, w wyjątkowych okolicznościach, mogą jednak być wykorzystywane pod warunkiem, że zostaną zastosowane odpowiednie procesy, włączając w to mieszanie z wodą innego pochodzenia, mające na celu poprawianie właściwości tych wód i podniesienie ich jakości do obowiązujących norm dla wody pitnej. Miejscem pobierania próbek powinno być miejsce, w którym wody powierzchniowe są pobierane przed przesłaniem ich do zakładu uzdatniania.

Uwzględnienie standardów jakości wody określonych w rozporządzeniu, w programie ochrony środowiska gminy może na przykład oznaczać konieczność zmiany technologii uzdatniania wody przeznaczonej do poboru wody pitnej lub wprowadzenie procesów mieszania z wodami pochodzącymi z ujęć głębinowych, których jakość jest generalnie znacznie lepsza w porównaniu z jakością wód powierzchniowych.

Program ochrony środowiska dla EZGOK, uwzględnia nowe wymogi wprowadzone dyrektywą 2000/60/WE Rady i Parlamentu Europejskiego z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającą ramy działania Wspólnoty w obszarze polityki wodnej (Wodna Dyrektywa Ramowa).

Celem tej dyrektywy jest ustalenie ogólnych ram dla ochrony wszystkich wód na terytorium Unii Europejskiej, z wyłączeniem wód morskich, służących zapobieganiu i ograniczaniu zanieczyszczenia wód, promowaniu zrównoważonego korzystania z wód, poprawieniu jakości ekosystemów jako całości i zmniejszaniu skutków powodzi i suszy. Dyrektywa ta jest szczególnie interesująca z tego powodu, iż zastępuje ona znaczną liczbę poprzednich dyrektyw obowiązujących w obszarze ochrony wód. Zostaną one uchylone w ciągu kolejnych 13 lat.

Główne założenia Wodnej Dyrektywy Ramowej są następujące:

dyrektywa dotyczy wszystkich rodzajów wód, tzn. wód powierzchniowych i głębinowych, w tym wód przeznaczonych do poboru wody pitnej,

dla wód powierzchniowych nacisk położony jest na wskaźniki biologiczne dobrego stanu wód, w porównaniu ze wskaźnikami chemicznymi,

dyrektywa opiera się o koncepcję obszaru dorzecza. Oznacza to, że wymogi, planowane działania, zakładane cele powinny być ujmowane kompleksowo niezależnie od przebiegu granic administracyjnych. Państwa członkowskie mają obowiązek określenia wszystkich obszarów dorzeczy znajdujących się na ich terytorium. Dla każdego obszaru dorzecza należy powołać kompetentny organ władzy. Państwa członkowskie zobowiązane są do wykonania ogólnej charakterystyki każdego obszaru dorzecza, analizy ekonomicznej korzystania z wód, podsumowania znaczących presji i oddziaływań wynikających z działalności człowieka na stan wód, rejestru obszarów wymagających specjalnej ochrony,

wymaga się sporządzenia planu gospodarowania dla wszystkich wód na obszarze dorzecza. Działania ujęte w planie gospodarowania obszarem dorzecza powinny mieć na celu:

zapobieganie degradacji, poprawę stanu i regenerację wód powierzchniowych, osiągnięcie dobrego stanu chemicznego i ekologicznego tych wód, redukcję zanieczyszczeń pochodzących z zrzutów i emisji substancji niebezpiecznych

zapobieganie zanieczyszczeniu i degradacji wód podziemnych, osiągnięcie dobrego stanu chemicznego i ilościowego tych wód

zachowanie obszarów chronionych

wszystkie wody muszą osiągnąć dobry stan ekologiczny, tzn. taki stan zasobów wodnych, w którym wartości elementów jakości biologicznej właściwej dla danego rodzaju wód powierzchniowych wykazują niskie poziomy degradacji na skutek działalności człowieka

stosuje się podejście zintegrowane, tzn. kombinację dopuszczalnych wartości emisji i wskaźników jakości wody

określa się wymagania minimalne dla programów monitorowania wszystkich rodzajów wód

wprowadza się wymóg ustanowienia mechanizmu ekonomicznego, który zagwarantuje, że opłaty za wodę w pełni pokryją koszty korzystania z wód. Mechanizm ten ma na celu zwiększenie wydajności zużycia wody i skuteczności regulacji prawnych związanych z jej wykorzystaniem poprzez zapewnienie tego, że opłaty za wodę w pełni odpowiadają będą poniesionym kosztom. Na koszty te składa się koszt usług świadczonych odbiorcom wody (koszty ujęcia i dystrybucji wody, odbiór i oczyszczanie ścieków, zapobieganie zanieczyszczeniom i działania kontrolne), koszty środowiskowe i koszty uszczuplenia zasobów źródła. W ten sposób dojdzie do pełniejszej realizacji zasady „zanieczyszczający płaci”.

wprowadza się obowiązek działań związanych z informacją publiczną i konsultacjami

społecznymi.

Postanowienia wszystkich dyrektyw, dotyczących jakości powietrza, zostały przeniesione na grunt prawa krajowego poprzez ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska i ustawę z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw oraz poprzez szereg aktów wykonawczych do tych ustaw.

Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikich ptaków dotyczy ochrony wszystkich gatunków ptaków naturalnie występujących w stanie dzikim na europejskim terytorium państw członkowskich UE. Specjalnej ochronie podlegają tereny zapewniające przetrwanie i rozród gatunków uznanych za zagrożone wyginięciem, szczególnie podatne na zmiany w swoich siedliskach, uznane za rzadkie ze względu na swoje niewielkie populacje. Ponadto dyrektywa ta zobowiązuje do objęcia ochroną obszarów podmokłych o międzynarodowym znaczeniu, jako obszarów lęgu, pierzenia, zimowania i zatrzymywania się ptaków wędrownych.

Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. o ochronie siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory (tzw. obejmuje tereny szczególnie cenne lub zagrożone zanikaniem o podstawowym znaczeniu dla utrzymania populacji (określonych w załączniku) gatunków roślin i zwierząt – zagrożonych wyginięciem, podatnych na zagrożenia, rzadkich, endemicznych i innych wymagających szczególnej ochrony. Postanowienia obu dyrektyw zostały przeniesione na grunt prawa polskiego poprzez ustawę z dnia 7 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz szereg aktów wykonawczych.

Ostoje ptaków tworzone na podstawie dyrektywy ptasiej oraz ostoje przyrody tworzone na podstawie dyrektywy siedliskowej składają się na Europejską Sieć Ekologiczną NATURA 2000. Państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia wszelkich niezbędnych kroków w celu zapobiegnięcia degradacji wyznaczonych obszarów i polepszenia ich stanu. Obecne parki narodowe, rezerваты, parki krajobrazowe i użytki ekologiczne w Polsce nie uwzględniają wszystkich terenów, na podstawie których tworzone są oczka tej europejskiej sieci. W ramach programu PHARE 1996 zrealizowano projekt „Opracowanie koncepcji sieci Natura 2000 zgodnej z wymogami dyrektyw 92/43/EWG tzw. siedliskowej, 79/409/EWG tzw. ptasiej oraz z Decyzją Komisji 97/266/EWG w sprawie formatu informacji o obszarach proponowanych dla systemu Natura 2000 – opracowanie listy siedlisk (wraz z mapami), które zostaną zaproponowane do sieci Natura 2000”. Na razie wytypowano 285 obszarów o łącznej powierzchni 45 000 km², co stanowi około 15% powierzchni naszego kraju. Największy powierzchniowy udział mają one w województwach: podlaskim, podkarpackim, zachodniopomorskim, warmińsko – mazurskim i lubuskim, a najmniejszy w łódzkim, kujawsko – pomorskim i opolskim. Wydano też publikację „Natura 2000 – Europejska Sieć Ekologiczna”.

Podstawowe regulacje związane z przygotowaniem niniejszego programu to:

ustawa o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 r. wraz z odpowiednimi rozporządzeniami wykonawczymi (Dz. U. z dnia 20 czerwca 2001, poz. 628)

ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z dnia 11 października 2001 r., poz. 1229) wraz z aktami wykonawczymi

ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z dnia 13 lipca 2001 r., poz. 747) wraz z aktami wykonawczymi

ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z dnia 20 czerwca 2001 r., poz. 627) wraz z aktami wykonawczymi

ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z dnia 18 września 2001 r., poz. 1085)

ustawa z dnia 7 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody (Dz. U. z 18 stycznia 2001 r., poz. 21) wraz z aktami wykonawczymi

Cele Polityki Ekologicznej Państwa i rozwoju Województwa Świętokrzyskiego jako wytyczne

dla polityki ekologicznej Ekologicznego Związku Gospodarki Odpadami Komunalnymi w Rzędowie

Głównym kryterium polityki ekologicznej państwa, ustanowionym w krajowych dokumentach programowych jest "zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwa polskiego w XXI w. oraz stworzenie podstaw dla opracowania i realizacji strategii zrównoważonego rozwoju kraju" [1].

Opracowany program ochrony środowiska odzwierciedla pewne zasady ogólne, które leżą u podstaw polityki ochrony środowiska w Unii Europejskiej, a także polityki ekologicznej naszego państwa.

Zasadą stanowiącą nadrzędne kryterium rozwiązań strategicznych jest zasada zrównoważonego rozwoju. W zapisie ustawy zasada zrównoważonego rozwoju oznacza dążenie do:

zachowania możliwości odtwarzania zasobów naturalnych,
racjonalnego użytkowania zasobów nieodnawialnych i zastępowania ich substytutami,
ograniczenia uciążliwości dla środowiska i nie przekraczania granic wyznaczonych jego odpornością,
zachowania różnorodności biologicznej,
zapewnienia obywatelom bezpieczeństwa ekologicznego,
tworzenia podmiotom gospodarczym warunków do uczciwej konkurencji w dostępie do ograniczonych zasobów i możliwości odprowadzania zanieczyszczeń.

Zakłada ona takie prowadzenie polityki i działań w poszczególnych sektorach gospodarki i życia społecznego, aby zachować zasoby i walory środowiska naturalnego. W praktyce oznacza to równorzędne traktowanie racji ekologicznych, społecznych i gospodarczych oraz powoduje konieczność integrowania zagadnień ochrony środowiska z polityką sektorową w pozostałych dziedzinach gospodarki.

W sferze realizacji polityki ekologicznej zasada zrównoważonego rozwoju powinna być stosowana wraz z następującymi zasadami pomocniczymi i konkretyzującymi [1]:

zasadą równego dostępu do środowiska przyrodniczego, którą należy postrzegać w następujących kategoriach:

sprawiedliwości międzypokoleniowej - zaspokajanie potrzeb materialnych i cywilizacyjnych obecnego pokolenia z równoczesnym tworzeniem i utrzymaniem warunków do zaspokajania potrzeb przyszłych pokoleń,
sprawiedliwości międzyregionalnej i międzygrupowej - zaspokajanie potrzeb materialnych i cywilizacyjnych grup społecznych i jednostek ludzkich w ramach sprawiedliwego dostępu do ograniczonych zasobów i walorów środowiska,
równoważenia szans pomiędzy człowiekiem a przyrodą - zapewnienie zdrowego i bezpiecznego funkcjonowania w sensie fizycznym, psychicznym, społecznym i ekonomicznym jednostek ludzkich przy zachowaniu trwałości podstawowych procesów przyrodniczych wraz z ochroną różnorodności biologicznej;

zasadą przezorności - promującą działania, których celem jest rozwiązywanie problemów środowiskowych wówczas, gdy pojawia się uzasadnione prawdopodobieństwo, że wymagają one rozwiązania, a nie dopiero wtedy, gdy istnieje tego naukowe potwierdzenie;

zasadą integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi - zakładającą uwzględnianie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi;

zasadą regionalizacji - przewidującą rozszerzenie uprawnień samorządu terytorialnego i wojewodów do ustalania regionalnych opłat, normatywów, ulg i wymogów ekologicznych wobec jednostek gospodarczych oraz regionalizowanie ogólnokrajowych narzędzi polityki ekologicznych;

zasadą uspołecznienia — mającą na celu stworzenie instytucjonalnych, prawnych i materialnych warunków do udziału obywateli, grup społecznych i organizacji pozarządowych w

procesie kształtowania modelu zrównoważonego rozwoju, przy jednoczesnym rozwoju edukacji ekologicznej, świadomości i wrażliwości ekologicznej, oraz kształtowaniu nowej etyki zachowań wobec środowiska naturalnego;

zasadą „zanieczyszczający płaci” — składającą pełną odpowiedzialność (w tym materialną) za skutki zanieczyszczania i stwarzania innych zagrożeń dla środowiska na sprawcę;

zasadą likwidacji zanieczyszczeń u źródła — zapewnia ona likwidację zanieczyszczeń w miejscu ich powstawania;

zasadą prewencji — która stanowi, że przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla środowiska powinno być podejmowane już na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć;

zasadą stosowania najlepszych, dostępnych technik (BAT) — promującą wybór najlepszych, dostępnych w danej chwili rozwiązań technicznych;

zasadą subsydiarności — polegającą na stopniowym przekazywaniu części kompetencji i uprawnień decyzyjnych dotyczących ochrony środowiska na właściwy szczebel regionalny lub lokalny, tak aby problem był rozwiązywany na najniższym szczeblu, na którym może zostać skutecznie rozwiązany;

zasadą klauzul zabezpieczających — która umożliwia stosowanie w uzasadnionych przypadkach ostrzejszych środków ochronnych w porównaniu z wymaganiami prawa UE;

zasadą skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej — mającą zastosowanie przy wyborze planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska oraz do oceny osiągniętych wyników w trakcie i po zakończeniu ich realizacji. Oznacza ona potrzebę minimalizacji nakładów inwestycyjnych na jednostkę uzyskanego efektu ekologicznego.

Charakterystyka gmin Związku

Ekologiczny Związek Gospodarki Odpadami Komunalnymi z siedzibą w Rzędowie obejmuje gminy: Łubnice, Nowy Korczyn, Oleśnica, Pacanów, Połaniec, Raków, Rytwiany, Solec Zdrój, Staszów, Szydłów i Tuczępy

Położenie

Ekologiczny Związek Gospodarki Odpadami Komunalnymi położony jest w województwie świętokrzyskim. Leży na terenie powiatów: kieleckiego ziemskiego, buskiego i staszowskiego. Południowo-wschodnią granicę Związku wyznacza rzeka Wisła, od wschodu, gminy należące do Związku graniczą z innym związkiem – Związkiem Gmin Dorzecza Koprzywianki oraz gminą Osiek, od północy z gminami powiatu kieleckiego ziemskiego, a od zachodu z pozostałymi gminami powiatu buskiego oraz gminą Opatowiec w powiecie kazimierskim.

Głównymi rzekami regionu są: Wschodnia, Nida i Czarna Staszowska.

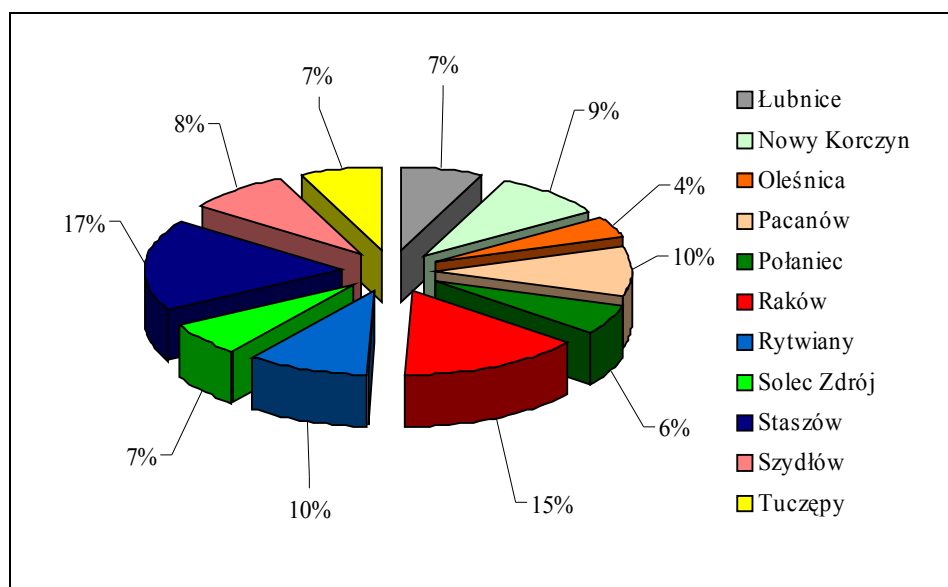
Według podziału krajoznawczego większość gmin należących do Związku, leży na terenie regionu zwanego Poniżem.

W skład Ekologicznego Związku Gospodarki Odpadami Komunalnymi z siedzibą w Rzędowie wchodzi na dzień 01.03.2004 r. 11 gmin: Łubnice, Nowy Korczyn, Oleśnica, Pacanów, Połaniec, Raków, Rytwiany, Solec Zdrój, Staszów, Szydłów i Tuczępy. Dwie z wymienionych gmin są typu miejsko-wiejskiego – Staszów i Połaniec, pozostałe gminy są typu wiejskiego. Gminy Związku położone są w południowo-wschodniej części województwa świętokrzyskiego. Razem zajmują obszar o powierzchni 1274 km². W ich skład wchodzi 227 sołectw (tabela 1). Największą pod względem liczby mieszkańców i zajmowanej powierzchni gminą jest Staszów, najmniejszą pod względem liczby ludności – gmina Tuczępy, a pod względem powierzchni – Oleśnica. Procentowy udział powierzchni każdej gminy w Związku przedstawia rysunek 1.

Tabela 1. Powierzchnia gminy oraz liczba sołectw (i miast) w rozbiściu na gminy

Lp.	Gmina	Powierzchnia [km ²]	Sołectwa i miasta
1.	Łubnice	84	19
2.	Nowy Korczyn	117	24
3.	Oleśnica	54	11
4.	Pacanów	124	28
5.	Połaniec	75	18
6.	Raków	191	28
7.	Rytwiany	126	15
8.	Solec Zdrój	85	19
9.	Staszów	226	36
10.	Szydłów	108	16
11.	Tuczępy	84	15
SUMA		1274	229

Rysunek 1. Powierzchnia Gmin na tle Związku [%]

Demografia

Na terenie Związku mieszka obecnie 88775 osób [NSPLIM 2003].

Liczbę mieszkańców w rozbiściu na poszczególne gminy przedstawia tabela 2.

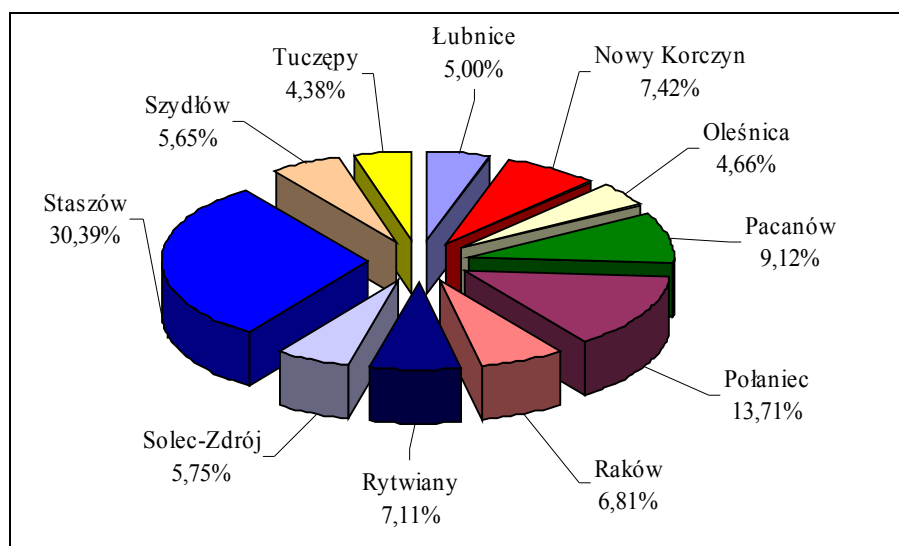
Tabela 2. Liczba mieszkańców w poszczególnych gminach

Lp.	Gmina	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Na 100 mężczyzn przypada kobiet

1.	Łubnice	4437	2217	2220	100
2.	Nowy Korczyn	6584	3226	3358	104
3.	Oleśnica	4135	2076	2059	99
4.	Pacanów	8100	3927	4173	106
5.	Połaniec	12172	6101	6071	100
6.	Raków	6048	3088	2960	96
7.	Rytwiany	6316	3141	3175	101
8.	Solec-Zdrój	5104	2493	2611	105
9.	Staszów	26978	13171	13807	105
10.	Szydłów	5015	2554	2461	96
11.	Tuczępy	3886	1939	1947	100
OGÓLEM		88775	43933	44842	101

Rysunek 2. przedstawia zależność procentową ilości ludności w poszczególnych gminach, do ogółu w EZGOK.

Rysunek 2. Liczba mieszkańców w poszczególnych gminach

W większości gmin Związku występuje przewaga liczby zgonów nad liczbą urodzeń, zarówno w liczbach bezwzględnych jak również w liczbach urodzin i zgonów na 1000 mieszkańców w skali roku (tabela 3.). Wyjątkiem są tu gminy Połaniec, Staszów i Raków, gdzie przyrost naturalny w 2002 roku był dodatni. Stopa przyrostu naturalnego zmniejsza się zarówno w większości gmin jak i w całym województwie. Wynika to z tzw. falowania demograficznego, starzenia się społeczeństwa, a także z powodów społecznych (niedostateczna opieka socjalna państwa), gospodarczych (bezrobocie) itp.

Ruch migracyjny na terenie Związku wynosi $-10,1$ na 1000 mieszkańców. Wielkości w poszczególnych gminach przedstawia tabela 4.

Tabela 3. Ruch naturalny ludności w 2002 r. [rocznik statystyczny Województwa Świętokrzyskiego, 2003].

Lp	Gmina	W liczbach bezwzględnych				Na 1000 ludności			
		Małżeństwa	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Małżeństwa	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
1.	Lubnice	29	43	64	-21	6,5	9,6	14,2	-4,7
2.	Nowy Korczyn	36	57	102	-45	5,4	8,6	15,4	-6,8
3.	Oleśnica	32	44	52	-8	7,7	10,5	12,4	-1,9
4.	Pacanów	43	71	123	-52	5,2	8,6	15,0	-6,3
5.	Połaniec	64	117	86	31	5,2	9,5	7,0	2,5
6.	Raków	44	60	59	1	7,1	9,7	9,5	0,2
7.	Rytwiany	29	68	74	-6	4,6	10,8	11,8	-1,0
8.	Solec Zdrój	32	37	75	-38	6,2	7,2	14,5	-7,3
9.	Staszów	152	286	258	28	5,6	10,5	9,5	1,0
10.	Szydłów	23	46	68	-22	4,5	9,0	13,3	-4,3
11.	Tuczepy	27	47	60	-13	6,8	11,8	15,1	-3,3
OGÓŁEM		511	876	1021	-145	64,8	105,8	137,7	-31,9

Tabela 4. Migracje ludności w 2002 roku. [rocznik statystyczny Województwa Świętokrzyskiego, 2003]

Lp.	Gmina	Napływ ^{a)}	Odływ ^{b)}	Saldo migracji	
				ogółem	na 1000 ludności
1.	Lubnice	81	47	34	7,6
2.	Nowy Korczyn	61	70	-9	-1,4
3.	Oleśnica	59	62	-3	-0,7
4.	Pacanów	77	80	-3	-0,4
5.	Połaniec	215	361	-146	-11,9
6.	Raków	46	78	-32	-5,2
7.	Rytwiany	86	69	17	2,7
8.	Solec-Zdrój	47	50	-3	-0,6
9.	Staszów	260	388	-128	-4,7
10.	Szydłów	47	37	10	2,0
11.	Tuczepy	58	48	10	2,5
OGÓŁEM		1037	1290	-253	-10,1

^{a)}Zameldowanie a pobyty stały; ^{b)}Wymeldowanie z pobytu stałego;

Stan w poszczególnych gminach ludności w wieku 13 lat i więcej wg poziomu wykształcenia i grup wieku, przedstawia tabela 4.

Tabela 5. Ludność w wieku 13 lat i więcej wg poziomu wykształcenia [NSPLIM 2003]

OGÓLEM			Poziom wykształcenia									
Lp	Gmina	Wyszczególnienie	Ogółem	wyższe	policealne	średnie			zasadnicze zawodowe	Podstawowe ukończone	Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	Nieustalony
						razem	Ogólnokształcące	zawodowe				
1.	Łubnice	OGÓLEM	3692	109	54	660	122	538	916	1765	181	7
		Mężczyźni	1824	28	19	301	30	271	600	803	69	4
		Kobiety	1868	81	35	359	92	267	316	962	112	3
2.	Nowy Korczyn	OGÓLEM	5632	173	75	983	149	834	1546	2408	415	32
		Mężczyźni	2719	64	10	411	38	373	960	1121	137	16
		Kobiety	2913	109	65	572	111	461	586	1287	278	16
3.	Oleśnica	OGÓLEM	3412	100	76	616	82	534	808	1566	229	17
		Mężczyźni	1685	32	16	282	22	260	510	754	79	12
		Kobiety	1727	68	60	334	60	274	298	812	150	5
4.	Pacanów	OGÓLEM	6925	229	127	1379	232	1147	1703	3018	443	26
		Mężczyźni	3331	75	31	595	48	547	1077	1378	160	15
		Kobiety	3594	154	96	784	184	600	626	1640	283	11
5.	Połaniec	OGÓLEM	10122	854	297	2869	700	2169	2492	3117	443	50
		Mężczyźni	5052	338	76	1363	183	1180	1593	1486	170	26
		Kobiety	5070	516	221	1506	517	989	899	1631	273	24
6.	Raków	OGÓLEM	4961	199	80	784	251	533	1088	2343	439	28
		Mężczyźni	2508	61	20	341	64	277	737	1171	165	13
		Kobiety	2453	138	60	443	187	256	351	1172	274	15
7.	Rytwiany	OGÓLEM	5196	235	79	1099	215	884	1378	2129	251	25
		Mężczyźni	2555	79	15	502	45	457	878	976	97	8
		Kobiety	2641	156	64	597	170	427	500	1153	154	17
8.	Solec-Zdrój	OGÓLEM	4300	156	106	683	123	560	1085	1702	550	18
		Mężczyźni	2105	59	23	294	23	271	720	823	179	7
		Kobiety	2195	97	83	389	100	289	365	879	371	11
9.	Staszów	OGÓLEM	22506	2134	73	6412	1894	4518	5385	6451	1150	231
		Mężczyźni	10935	884	139	2963	432	2531	3331	3069	433	116
		Kobiety	11571	1250	604	3449	1462	1987	2054	3382	717	115

OGÓLEM			Poziom wykształcenia									
Lp	Gmina	Wyszczególnienie	Ogółem	wyższe	policealne	średnie			zasadnicze zawodowe	Podstawowe ukończone	Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	Nieustalony
						razem	Ogólnokształcące	zawodowe				
1.	Lubnice	OGÓLEM	3692	109	54	660	122	538	916	1765	181	7
		Mężczyźni	1824	28	19	301	30	271	600	803	69	4
		Kobiety	1868	81	35	359	92	267	316	962	112	3
2.	Nowy Korczyn	OGÓLEM	5632	173	75	983	149	834	1546	2408	415	32
		Mężczyźni	2719	64	10	411	38	373	960	1121	137	16
		Kobiety	2913	109	65	572	111	461	586	1287	278	16
10.	Szydłów	OGÓLEM	4236	184	60	824	131	693	979	1867	296	26
		Mężczyźni	2137	65	12	419	40	379	639	866	125	11
		Kobiety	2099	119	48	405	91	314	340	1001	171	15
11.	Tuczępy	OGÓLEM	3233	114	44	587	103	484	830	1418	229	11
		Mężczyźni	1602	36	11	261	21	240	526	673	89	6
		Kobiety	1631	78	33	326	82	244	304	745	140	5
OGÓLEM			74215	4487	1071	16896	4002	12894	18210	27784	4626	471
Mężczyźni			36453	1721	372	7732	946	6786	11571	13120	1703	234
Kobiety			37762	2766	1369	9164	3056	6108	6639	14664	2923	237

Na podstawie powyższej tabeli stwierdzić można, iż poziom wykształcenia ludności jest niski, gdyż na terenie Związku 6,05% mieszkańców posiada wykształcenie wyższe, 22,77% średnie, 24,54% zasadnicze zawodowe, a aż 37,44% ma wykształcenie podstawowe. 6,23 % jest bez jakiegokolwiek wykształcenia gdyż nie ma nawet ukończonej szkoły podstawowej. Dane te potwierdzają niski poziom wykształcenia właścicieli gospodarstw rolnych i pozwalają wyciągnąć wnioski, że o wynikach produkcyjnych w większym stopniu decydują umiejętności praktyczne, doświadczenie zawodowe i tradycje w prowadzeniu gospodarstwa niż wiedza fachowa zdobyta w różnego typu szkołach rolniczych. Wyjątkiem są gminy miejsko-wiejskie, gdzie poziom wykształcenia jest wyższy od przeciętnej.

Struktura utrzymania i zatrudnienia

Liczba ludności w wieku [NSPLIM]:

przedprodukcyjnym wynosi: 21 928 osób
 produkcyjnym wynosi: 51 137 osób

poprodukcyjnym wynosi: 15 690 osób

Dane w rozbiciu na poszczególne gminy przedstawia tabela 6. Na rysunku 6. przedstawiono zależność procentową ludności w poszczególnych rodzajach wieku.

Tabela 6. Ludność według płci i ekonomicznych grup wieku [NSPLIM]

Lp	Gmina	Wyszczególnienie	OGÓLEM ^{a)}	Wyszczególnienie					
				W wieku					
				Przedprodukcyjnym (mężczyźni i kobiety w wieku 0-17 lat)	Produkcyjnym: mężczyźni w wieku 18-64 lata; kobiety w wieku 18-59 lat	Produkcyjnym:		Poprodukcyjnym: mężczyźni w wieku 65 lat i więcej; kobiety w wieku 60 lat i więcej	Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada osób w wieku nieprodukcyjnym
						Mobilnym (mężczyźni i kobiety w wieku 18-44 lata)	Niemobilnym (mężczyźni w wieku 45-64 lata, kobiety w wieku 45-59 lat)		
1.	Łubnice	OGÓLEM	4437	1071	2323	1502	821	1043	91
		Mężczyźni	2217	566	1272	795	477	379	74
		Kobiety	2220	505	1051	707	344	664	111
2.	Nowy Korczyn	OGÓLEM	6584	1445	3556	2223	1333	1583	85
		Mężczyźni	3226	756	1944	1172	772	526	66
		Kobiety	3358	689	1612	1051	561	1057	108
3.	Oleśnica	OGÓLEM	4135	1085	2245	1530	715	799	84
		Mężczyźni	2076	582	1231	820	411	260	68
		Kobiety	2059	503	1014	710	304	539	103
4.	Pacanów	OGÓLEM	8100	1722	4431	2798	1633	1947	83
		Mężczyźni	3927	896	2367	1471	896	664	66
		Kobiety	4173	826	2064	1327	737	1283	102
5.	Połaniec	OGÓLEM	12172	3521	7532	5075	2457	1118	62
		Mężczyźni	6101	1797	3920	2530	1390	383	56
		Kobiety	6071	1724	3612	2545	1067	735	68

Lp	Gmina	Wyszczególnienie	OGÓLEM ^{a)}	Wyszczególnienie					
				Przedprodukcyjnym (mężczyźni i kobiety w wieku 0-17 lat)	Produkcyjnym: mężczyźni w wieku 18-64 lata; kobiety w wieku 18-59 lat	W wieku		Poprodukcyjnym: mężczyźni w wieku 65 lat i więcej; kobiety w wieku 60 lat i więcej	Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada osób w wieku nieprodukcyjnym
						Produkcyjnym:			
						Mobilnym (mężczyźni i kobiety w wieku 18-44 lata)	Niemobilnym (mężczyźni w wieku 45-64 lata, kobiety w wieku 45-59 lat)		
1.	Łubnice	OGÓLEM	4437	1071	2323	1502	821	1043	91
		Mężczyźni	2217	566	1272	795	477	379	74
		Kobiety	2220	505	1051	707	344	664	111
2.	Nowy Korczyn	OGÓLEM	6584	1445	3556	2223	1333	1583	85
		Mężczyźni	3226	756	1944	1172	772	526	66
		Kobiety	3358	689	1612	1051	561	1057	108
3.	Oleśnica	OGÓLEM	4135	1085	2245	1530	715	799	84
		Mężczyźni	2076	582	1231	820	411	260	68
		Kobiety	2059	503	1014	710	304	539	103
6.	Raków	OGÓLEM	6048	1543	3236	2125	1111	1260	87
		Mężczyźni	3088	819	1828	1171	657	437	69
		Kobiety	2960	724	1408	954	454	823	110
7.	Rytwiany	OGÓLEM	6316	1596	3550	2274	1276	1167	78
		Mężczyźni	3141	831	1899	1200	699	410	65
		Kobiety	3175	765	1651	1074	577	757	92
8.	Solec-Zdrój	OGÓLEM	5104	1174	2861	1819	1042	1069	78
		Mężczyźni	2493	573	1568	978	590	352	59
		Kobiety	2611	601	1293	841	452	717	102

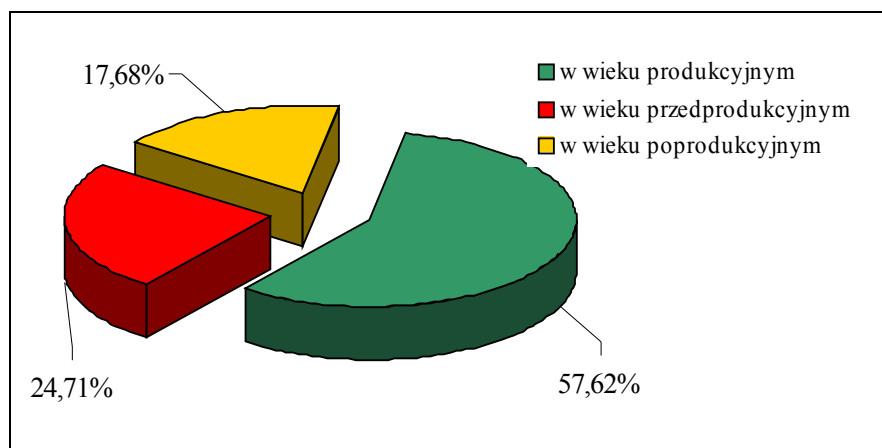
Lp	Gmina	Wyszczególnienie	OGÓLEM ^{a)}	Wyszczególnienie					
				Przedprodukcyjnym (mężczyźni i kobiety w wieku 0-17 lat)	Producyjnym: mężczyźni w wieku 18-64 lata; kobiety w wieku 18-59 lat	Producyjnym:		Poprodukcyjnym: mężczyźni w wieku 65 lat i więcej; kobiety w wieku 60 lat i więcej	Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada osób w wieku nieprodukcyjnym
						Mobilnym (mężczyźni i kobiety w wieku 18-44 lata)	Niemobilnym (mężczyźni w wieku 45-64 lata, kobiety w wieku 45-59 lat)		
1.	Łubnice	OGÓLEM	4437	1071	2323	1502	821	1043	91
		Mężczyźni	2217	566	1272	795	477	379	74
		Kobiety	2220	505	1051	707	344	664	111
2.	Nowy Korczyn	OGÓLEM	6584	1445	3556	2223	1333	1583	85
		Mężczyźni	3226	756	1944	1172	772	526	66
		Kobiety	3358	689	1612	1051	561	1057	108
3.	Oleśnica	OGÓLEM	4135	1085	2245	1530	715	799	84
		Mężczyźni	2076	582	1231	820	411	260	68
		Kobiety	2059	503	1014	710	304	539	103
9.	Staszów	OGÓLEM	26978	6630	16488	10182	6306	3859	64
		Mężczyźni	13171	3337	8560	5194	3366	1274	54
		Kobiety	13807	3293	7928	4988	2940	2585	74
10.	Szydłów	OGÓLEM	5015	1216	2728	1785	943	1071	84
		Mężczyźni	2554	648	1527	968	559	379	67
		Kobiety	2461	568	1201	817	384	692	105
11.	Tuczępy	OGÓLEM	3886	925	2187	1393	794	774	78
		Mężczyźni	1939	480	1189	744	445	270	63
		Kobiety	1947	445	998	649	349	504	95
OGÓLEM			88775	21928	51137	32706	18431	15690	75
Mężczyźni			43933	11285	27305	17043	10262	5334	64

Lp	Gmina	Wyszczególnienie	OGÓLEM ^{a)}	Wyszczególnienie					
				Przedprodukcyjnym (mężczyźni i kobiety w wieku 0-17 lat)	Produkcyjnym: mężczyźni w wieku 18-64 lata; kobiety w wieku 18-59 lat	W wieku		Poprodukcyjnym: mężczyźni w wieku 65 lat i więcej; kobiety w wieku 60 lat i więcej	Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada osób w wieku nieprodukcyjnym
						Produkcyjnym:			
						Mobilnym (mężczyźni i kobiety w wieku 18-44 lata)	Niemobilnym (mężczyźni w wieku 45-64 lata, kobiety w wieku 45-59 lat)		
1.	Łubnice	OGÓLEM	4437	1071	2323	1502	821	1043	91
		Mężczyźni	2217	566	1272	795	477	379	74
		Kobiety	2220	505	1051	707	344	664	111
2.	Nowy Korczyn	OGÓLEM	6584	1445	3556	2223	1333	1583	85
		Mężczyźni	3226	756	1944	1172	772	526	66
		Kobiety	3358	689	1612	1051	561	1057	108
3.	Oleśnica	OGÓLEM	4135	1085	2245	1530	715	799	84
		Mężczyźni	2076	582	1231	820	411	260	68
		Kobiety	2059	503	1014	710	304	539	103
Kobiety			44842	10643	23832	15663	8169	10356	97

^{a)} W dalszym podziale nie uwzględniono wieku nieustalonego

Analizując liczby ludności wg ekonomicznych grup wieku stwierdzić należy, iż 57,62% to ludność w wieku produkcyjnym, z tego 63,96 % w wieku mobilnym, a 36,04 % w wieku niemobilnym. Natomiast 24,71% to ludność w wieku przedprodukcyjnym i 17,68 % w wieku poprodukcyjnym. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 75 osób w wieku nieprodukcyjnym.

Rysunek 6. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku [%]

Dokonujące się zmiany demograficzne, zmniejszenie się ludności w wieku przedprodukcyjnym – odpływ młodzieży wykształconej zaowocuje w przyszłości niekorzystną strukturą wiekową ludności i może w przyszłości decydować o tempie rozwoju społeczno – gospodarczego gmin.

Gospodarka, rolnictwo

Większość gmin EZGOK to gminy typowo rolnicze. Gminami uprzemysłowionymi są gminy: Staszów, Połaniec i Tuczępy.

Tabela 7. oraz rysunek 7. przedstawiają ilość ludności zatrudnioną w poszczególnych branżach na terenie EZGOK.

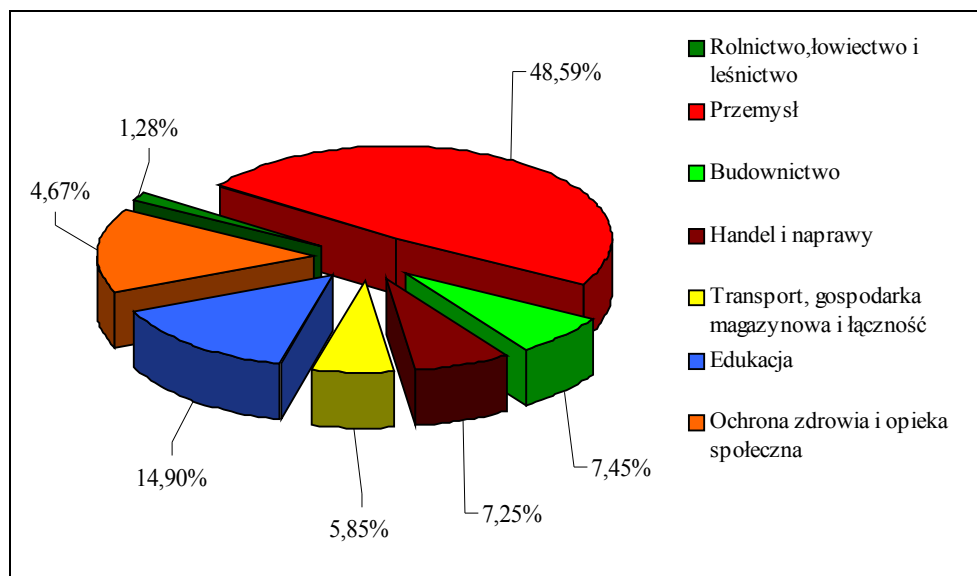
Tabela 7. Pracujący^{a)} wg sekcji w 2002 r [rocznik statyst. woj. świętokrz]

Lp.	Gmina	Ogółem	rolnictwo, i leśnictwo i łowiectwo	Przemysł	Budownictwo	Handel i naprawy	gospodarka magazynowa i łączność Transport,	Edukacja	Ochrona zdrowia i opieka społeczna
1.	Łubnice	158	4	-	-	12	27	59	23
2.	Nowy Korczyn	331	2	60	14	13	11	113	54
3.	Oleśnica	199	-	45	21	36	7	44	26
4.	Pacanów	435	4	57	22	51	11	102	123
5.	Połaniec	3321	-	1866	275	57	131	257	225
6.	Raków	245	8	44	25	1	-	108	21

Lp.	Gmina	Ogółem	Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	Przemysł	Budownictwo	Handel i naprawy	Transport, gospodarka magazynowa i łączność	Edukacja	Ochrona zdrowia i opieka społeczna
7.	Rytwiany	497	25	181	35	59	10	125	12
8.	Solec-Zdrój	382	-	67	-	26	8	69	139
9.	Staszów	6369	76	2553	354	502	439	693	1009
10.	Szydłów	392	8	169	2	60	12	68	14
11.	Tuczepy	744	19	488	100	8	10	58	23
OGÓLEM		13073	146	5530	848	825	666	1696	1669

^{a)} wg faktycznego miejsca pracy pracownika; bez pracujących w indywidualnych gospodarstwach w rolnictwie oraz podmiotów prowadzących działalność gospodarczą o liczbie pracujących do 9 osób

Rysunek 7. Pracujący wg sekcji w 2002 r

Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym wynosi 3-4 osoby. Głównym źródłem utrzymania tych gospodarstw jest praca, z której utrzymuje się 55186 ludności (62,18%), w tym [NSPLIM 2003]:

- najemna – 33 854 ludzi, co stanowi 61,36%
- na rachunek własny^{a)} – 21 332 ludzi, co stanowi 38,65%

a) Łącznie z dochodami z najmu

Pozostałymi źródłami utrzymania dla liczby 33249 (34,45%) ludności, są głównie emerytury i renty (27750 osób – 83,46%).

Wg stanu na 2002 r., 7039 osób z terenu gmin utrzymuje się wyłącznie z pracy w swoim

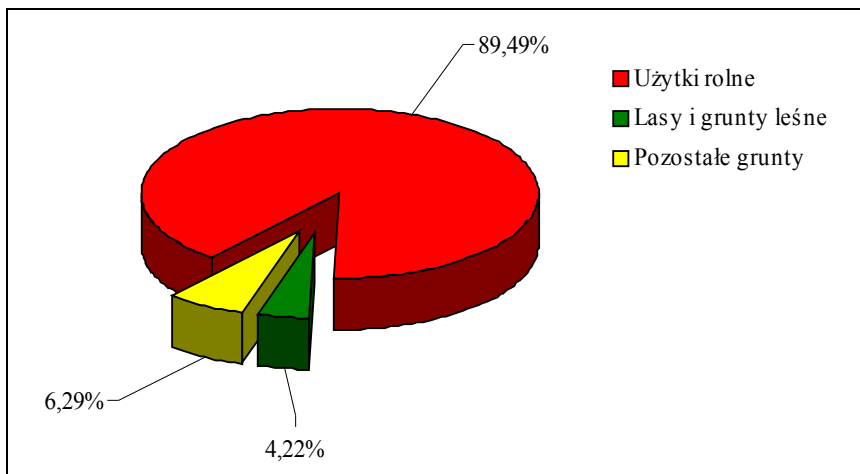
gospodarstwie rolnym (działce rolnej) stanowiącym dlań jedyne źródło utrzymania.

W strukturze użytkowania ziemi, podobnie jak w całym województwie, użytki rolne stanowią większość powierzchni EZGOK. Strukturę użytkowania terenów na terenie Związku przedstawia tabela 8., oraz rysunek 8.

Tabela 8. Użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych EZGOK

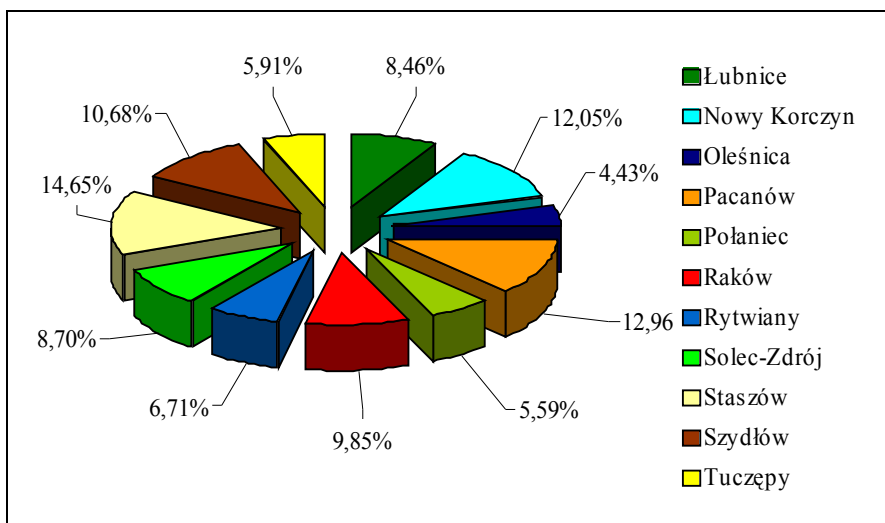
Lp	Gmina	Wyszczególnienie	Wyszczególnienie													
			OGÓLEM	Użytki rolne							Sady	Łąki	Pastwiska	Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty	
				Ogółem	Grunty orne		Sady	Łąki	Pastwiska	Lasy i grunty leśne						Pozostałe grunty
					ogółem	odłogi										
1.	Łubnice	w ha	6538	5851	4817	422	86	30	647	357	276	411				
		w odsetkach	100,0	89,5	73,7	6,5	1,3	0,5	9,9	5,5	4,2	6,3				
2.	Nowy Korczyn	w ha	9148	8335	6025	624	109	66	1853	391	343	470				
		w odsetkach	100,0	91,1	65,9	6,8	1,2	0,7	20,3	4,3	3,7	5,1				
3.	Oleśnica	w ha	3418	3068	1882	320	123	22	816	347	157	193				
		w odsetkach	100,0	89,8	55,1	9,4	3,6	0,7	23,9	10,1	4,6	5,7				
4.	Pacanów	w ha	10024	8967	7159	347	232	110	1250	447	59	997				
		w odsetkach	100,0	89,5	71,4	3,5	2,3	1,1	12,5	4,5	0,6	9,9				
5.	Połaniec	w ha	4498	3869	2611	673	112	97	878	282	330	299				
		w odsetkach	100,0	86,0	58,1	15,0	2,5	2,2	19,5	6,3	7,3	6,6				
6.	Raków	w ha	8701	6816	5428	1501	451	42	989	358	1447	438				
		w odsetkach	100,0	78,3	62,4	17,3	5,2	0,5	11,4	4,1	16,6	5,0				
7.	Rytwian y	w ha	5557	4644	3319	1094	93	23	1045	257	574	340				
		w odsetkach	100,0	83,6	59,7	19,7	1,7	0,4	18,8	4,6	10,3	6,1				
8.	Solec-Zdrój	w ha	6490	6020	4502	660	119	90	981	447	222	248				
		w odsetkach	100,0	92,8	69,4	10,2	1,8	1,4	15,1	6,9	3,4	3,8				
9.	Staszów	w ha	12016	10134	7966	2387	308	79	1655	435	1122	780				
		w odsetkach	100,0	84,3	66,3	19,9	2,6	0,7	13,8	3,6	9,3	6,3				
10.	Szydłów	w ha	8497	7386	5453	965	341	812	831	290	670	441				
		w odsetkach	100,0	86,9	64,2	11,2	4,0	9,6	9,8	3,4	7,9	5,2				
11.	Tuczępy	w ha	4788	4090	2616	514	121	103	974	397	447	257				
		w odsetkach	100,0	85,4	54,6	10,7	2,5	2,1	20,3	8,3	9,3	5,2				
OGÓLEM		w ha	79675	69180	51778	9507	2095	1474	11919	4008	5647	4874				
		w odsetkach	100,0	87,02	63,71	11,84	2,61	1,81	15,94	5,60	7,02	5,45				

Rysunek 8. Struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych

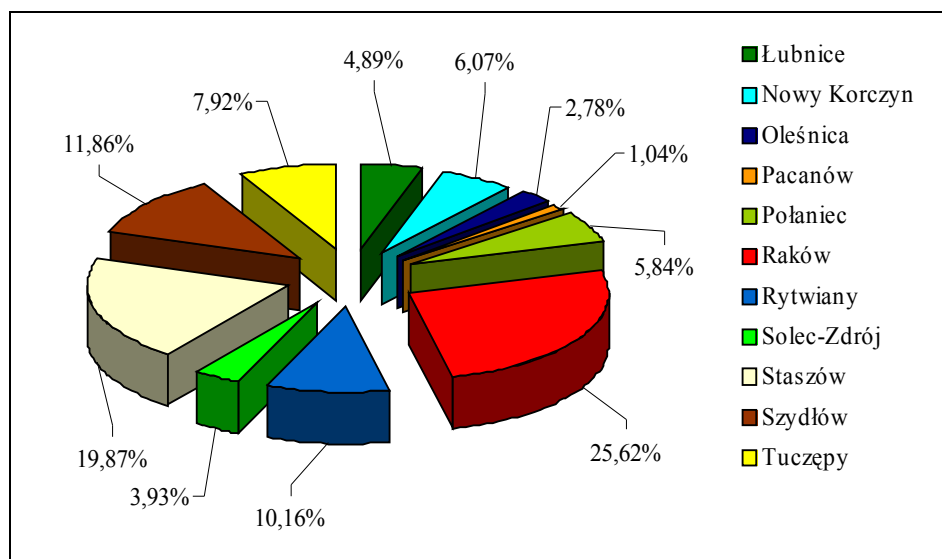

Rysunki 8 - 10, przedstawiają udział % Gmin w użytkowaniu gruntów rolnych oraz lasów i gruntów leśnych w gospodarstwach rolnych. Najwięcej użytków rolnych (14,65%) jest w gminie Staszów, najmniej w Oleśnicy (4,43%). Lasy i grunty leśne w gospodarstwach rolnych w największym stopniu występują w gminie Raków – aż ponad 25%, najmniej jest ich w gminie Pacanów – zaledwie 1,4%

Rysunek 9. Struktura użytkowania gruntów rolnych w gospodarstwach EZGOK

Rysunek 10. Struktura użytkowania lasów i gruntów leśnych w gospodarstwach rolnych EZGOK

Na terenie EZGOK jest obecnie 17117 gospodarstw rolnych [NSPLIM]. Spośród nich najwięcej, bo ponad 52% stanowią gospodarstwa o wielkości od 1 do 5 ha. Ponad połowę mniej (niecałe 24%) stanowią gospodarstwa posiadające od 5 do 10 ha użytków rolnych. Szczegółową charakterystykę przedstawia tabela 9. oraz rysunek 8.

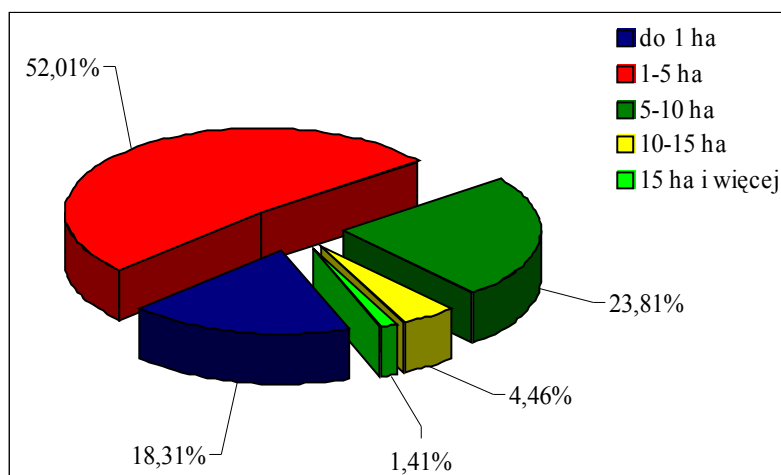
Tabela 9. Charakterystyka gospodarstw rolnych [NSPLIM]

Lp.	Gmina	Grupy obszarowe użytków rolnych	WEDŁUG SIEDZIBY GOSPODARSTWA			
			Liczba gospodarstw	Powierzchnia w ha		
				ogółem	użytki rolne	lasy i grunty leśne
1.	Łubnice	OGÓŁEM	1740	9148	8335	343
		do 1 ha	208	113	81	8
		1 – 5	819	2698	2362	130
		5 – 10	593	4389	4055	142
		10 – 15	100	1232	1161	32
		15 i więcej	20	716	676	30
2.	Nowy Korczyn	OGÓŁEM	1149	6538	5851	276
		do 1 ha	130	88	69	1
		1 – 5	514	1725	1487	91
		5 – 10	396	3086	2772	135
		10 – 15	86	1108	1015	44
		15 i więcej	23	531	509	5
3.	Oleśnica	OGÓŁEM	1018	3418	3068	157
		do 1 ha	378	186	155	8
		1 – 5	404	1161	1052	53
		5 – 10	191	1404	1293	78
		10 – 15	35	419	396	17
		15 i więcej	10	248	172	2

Lp.	Gmina	Grupy obszarowe użytków rolnych	WEDŁUG SIEDZIBY GOSPODARSTWA			
			Liczba gospodarstw	Powierzchnia w ha		
				ogółem	użytki rolne	lasy i grunty leśne
1.	Łubnice	OGÓŁEM	1740	9148	8335	343
		do 1 ha	208	113	81	8
		1 – 5	819	2698	2362	130
		5 – 10	593	4389	4055	142
		10 – 15	100	1232	1161	32
		15 i więcej	20	716	676	30
2.	Nowy Korczyn	OGÓŁEM	1149	6538	5851	276
		do 1 ha	130	88	69	1
		1 – 5	514	1725	1487	91
		5 – 10	396	3086	2772	135
		10 – 15	86	1108	1015	44
		15 i więcej	23	531	509	5
4.	Pacanów	OGÓŁEM	2042	10024	8967	59
		do 1 ha	413	253	202	1
		1 – 5	968	3004	2730	22
		5 – 10	501	3703	3502	22
		10 – 15	124	1554	1483	9
		15 i więcej	36	1511	1051	6
5.	Połaniec	OGÓŁEM	1256	4498	3869	330
		do 1 ha	231	149	111	17
		1 – 5	817	2423	2069	174
		5 – 10	183	1387	1207	110
		10 – 15	17	221	194	20
		15 i więcej	8	318	288	9
6.	Raków	OGÓŁEM	1555	8701	6816	1447
		do 1 ha	281	181	118	31
		1 – 5	753	2810	2076	543
		5 – 10	388	3356	2681	522
		10 – 15	98	1411	1149	224
		15 i więcej	35	943	792	128
7.	Rytwiany	OGÓŁEM	1471	5557	4644	574
		do 1 ha	298	172	134	11
		1 – 5	931	3134	2547	338
		5 – 10	216	1680	1446	182
		10 – 15	21	297	254	37
		15 i więcej	5	274	262	6
8.	Solec-Zdrój	OGÓŁEM	1284	6490	6020	222
		do 1 ha	185	112	87	8
		1 – 5	617	1840	1687	56
		5 – 10	365	2714	2522	99
		10 – 15	86	1091	1022	41
		15 i więcej	31	733	701	17

Lp.	Gmina	Grupy obszarowe użytków rolnych	WEDŁUG SIEDZIBY GOSPODARSTWA			
			Liczba gospodarstw	Powierzchnia w ha		
				ogółem	użytki rolne	lasy i grunty leśne
1.	Łubnice	OGÓŁEM	1740	9148	8335	343
		do 1 ha	208	113	81	8
		1 – 5	819	2698	2362	130
		5 – 10	593	4389	4055	142
		10 – 15	100	1232	1161	32
		15 i więcej	20	716	676	30
2.	Nowy Korczyn	OGÓŁEM	1149	6538	5851	276
		do 1 ha	130	88	69	1
		1 – 5	514	1725	1487	91
		5 – 10	396	3086	2772	135
		10 – 15	86	1108	1015	44
		15 i więcej	23	531	509	5
9.	Staszów	OGÓŁEM	3288	12016	10134	1122
		do 1 ha	716	415	308	49
		1 – 5	2038	6536	5414	663
		5 – 10	463	3528	3050	314
		10 – 15	51	679	596	53
		15 i więcej	20	859	766	44
10.	Szydłów	OGÓŁEM	1342	8497	7386	670
		do 1 ha	187	103	70	4
		1 – 5	507	1805	1527	130
		5 – 10	483	3925	3418	320
		10 – 15	119	1601	1424	125
		15 i więcej	46	1064	947	91
11.	Tuczępy	OGÓŁEM	972	4788	4090	447
		do 1 ha	107	66	45	6
		1 – 5	534	1943	1609	212
		5 – 10	297	2255	1967	193
		10 – 15	26	331	302	20
		15 i więcej	8	193	167	17
OGÓŁEM	OGÓŁEM	17117	79678	69180	5650	
	do 1 ha	3134	1838	1380	144	
	1 – 5	8902	29079	24560	2412	
	5 – 10	4076	31427	27913	2117	
	10 – 15	763	9944	8996	622	
	15 i więcej	242	7390	6331	355	

Rysunek 11. Struktura powierzchni gospodarstw rolnych (wg siedziby gospodarstwa)

W strukturze zasiewów na terenie EZGOK największą ilość stanowią zboża, które zajmują powierzchnię 29278 ha, co stanowi ponad 73% całości powierzchni upraw. Tabela 10. i rysunek 13. przedstawiają szczegółowo strukturę zasiewów w Gminach; na rysunku 14. przedstawiono % udział powierzchni każdej Gminy, które zajmują zboża. Największą powierzchnię zasiewu zbóż ma gmina Pacanów i Staszów, najmniejszy – Oleśnica.

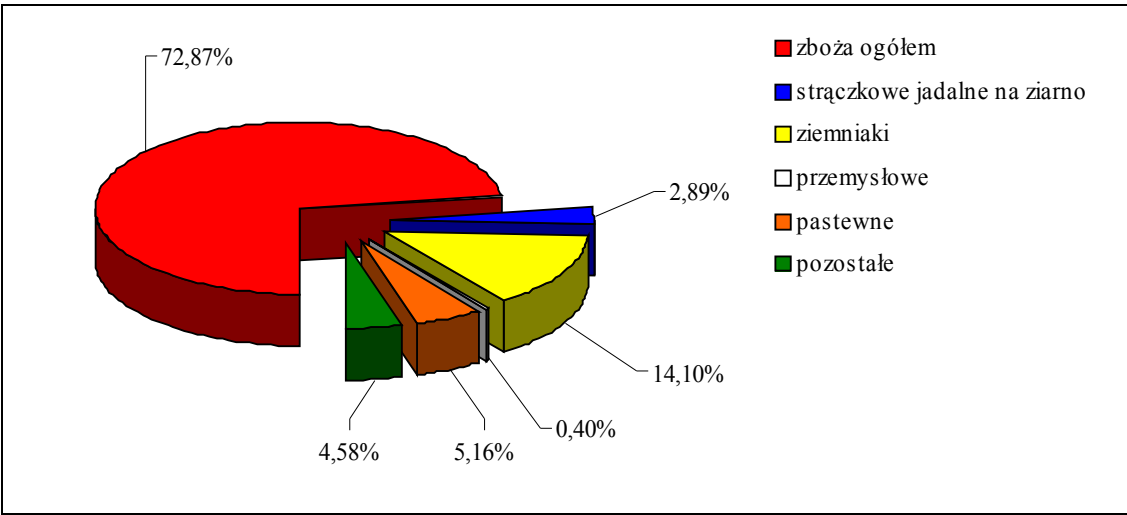
Tabela 10. Struktura zasiewów w gminach EZGOK [NSPLIM]

Lp.	Gmina	Wyszczególnienie	Wyszczególnienie						
			OGÓŁEM	ogółem ^{a)} Zboża	Strączkowe jadalne na ziarno	Ziemniaki	Przemysłowe	Pastwne ^{b)}	Pozostałe
1.	Łubnice	w ha	4309	3602	66	276	15	254	96
		w odsetkach	100,0	83,6	1,5	6,4	0,4	5,9	2,2
2.	Nowy Korczyn	w ha	5293	3617	463	634	70	378	131
		w odsetkach	100,0	68,3	8,7	12,0	1,3	7,1	2,5
3.	Oleśnica	w ha	1439	949	8	308	11	55	109
		w odsetkach	100,0	66,0	0,5	21,4	0,8	3,8	7,6
4.	Pacanów	w ha	6580	4261	409	1045	5	422	438
		w odsetkach	100,0	64,8	6,2	15,9	0,1	6,4	6,7
5.	Połaniec	w ha	1826	1313	8	259	0	67	179
		w odsetkach	100,0	71,9	0,4	14,2	0,0	3,7	9,8
6.	Raków	w ha	3476	2617	5	593	18	125	117
		w odsetkach	100,0	75,3	0,1	17,1	0,5	3,6	3,4
7.	Rytwiany	w ha	2131	1730	1	307	-	55	39
		w odsetkach	100,0	81,2	0,0	14,4	-	2,6	1,8
8.	Solec-Zdrój	w ha	3723	2353	189	506	3	240	433
		w odsetkach	100,0	63,2	5,1	13,6	0,1	6,4	11,6
9.	Staszów	w ha	5271	4086	4	770	12	265	134
		w odsetkach	100,0	77,5	0,1	14,6	0,2	5,0	2,5
10.	Szydłów	w ha	4147	3205	7	649	14	161	111
		w odsetkach	100,0	77,3	0,2	15,6	0,3	3,9	2,7
11.	Tuczepy	w ha	1981	1545	3	317	11	53	52
		w odsetkach	100,0	78,0	0,2	16,1	0,6	2,7	2,6
OGÓŁEM		w ha	40176	29278	1163	5664	159	2075	1839
		w odsetkach	100,0	73,37	2,09	14,66	0,39	4,64	4,85

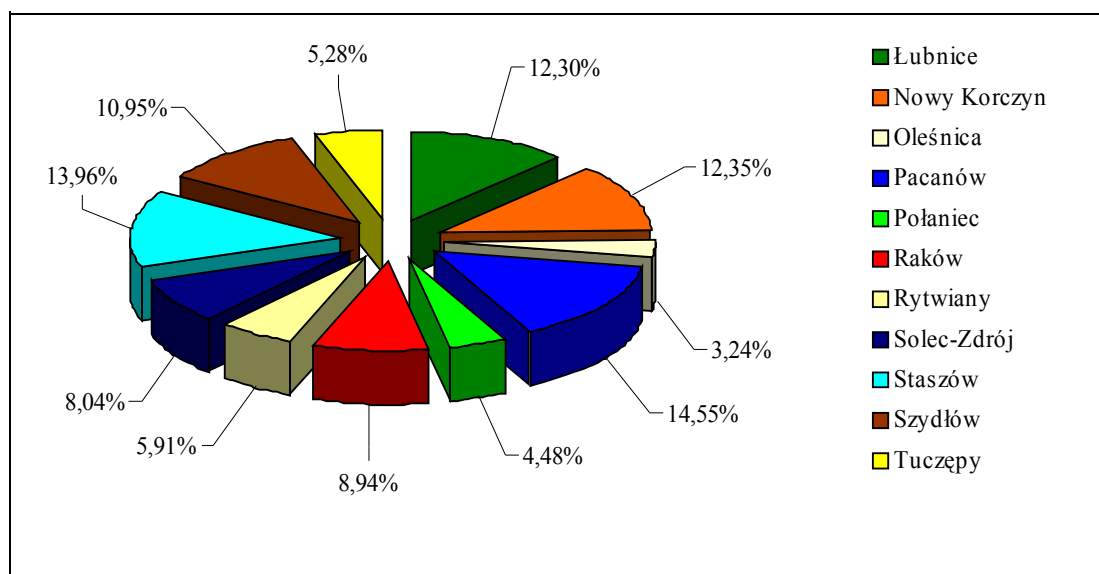
^{a)} Zboża ogółem łącznie z kukurydzą na ziarno

^{b)} Łącznie z mieszkankami zbożowo-strączkowymi

Rysunek 13. Struktura zasiewów w gminach Związku [%] [NSPLIM]

Rysunek 14. Powierzchnia zasiewów zbóż w poszczególnych gminach EZGOK

Liczba gospodarstw zajmujących się uprawą zbóż i ziemniaków jest podobna, jednak uprawy ziemniaków zajmują ponad 5 razy mniejszą powierzchnię. Świadczy to o większej atrakcyjności (opłacalność, łatwość uprawy, większy popyt) upraw zbóż. Dane nt. ilości gospodarstw zajmujących się uprawą poszczególnych ziemiopłodów zawiera tabela 11.

Tabela 11. Gospodarstwa rolne zajmujące się uprawą głównych ziemiopłodów

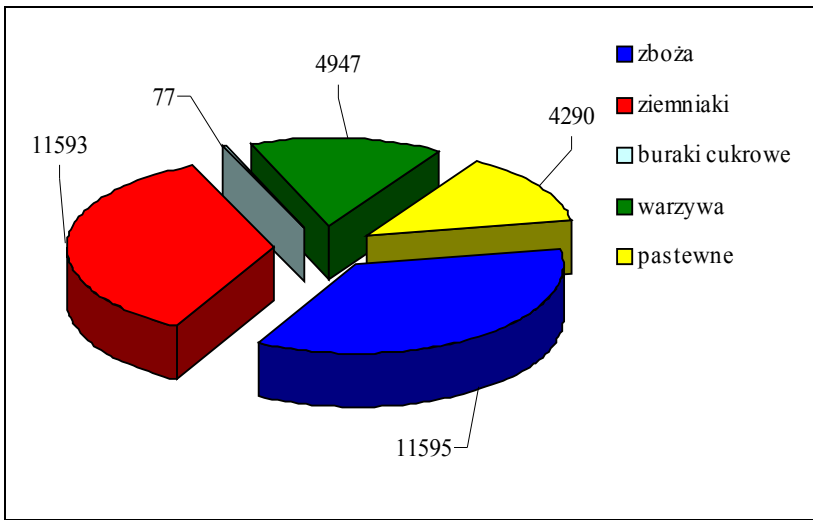
Lp.	Gmina	Wyszczególnienie	Wyszczególnienie				
			Zboża	Ziemniaki	Buraki cukrowe	Warzywa	Pastewne ^{a)}
1.	Lubnice	Liczba gospodarstw	999	889	22	160	477
		W % ogólnej liczby gospodarstw	86,9	77,4	1,9	13,9	41,5
2.	Nowy Korczyn	Liczba gospodarstw	1388	1404	29	435	817
		W % ogólnej liczby gospodarstw	79,8	80,7	1,7	25,0	47,0
3.	Oleśnica	Liczba gospodarstw	521	728	12	421	176
		W % ogólnej liczby gospodarstw	51,2	71,5	1,2	41,4	17,3
4.	Pacanów	Liczba gospodarstw	1661	1650	11	988	935
		W % ogólnej liczby gospodarstw	81,3	80,8	0,5	48,4	45,8
5.	Połaniec	Liczba gospodarstw	736	757	#	311	191
		W % ogólnej liczby gospodarstw	58,6	60,3	#	24,8	15,2
6.	Raków	Liczba gospodarstw	911	912	#	174	181
		W % ogólnej liczby gospodarstw	58,6	58,6	#	11,2	11,6
7.	Rytwiany	Liczba gospodarstw	933	898	-	282	256
		W % ogólnej liczby gospodarstw	63,4	61,0	-	19,2	17,4

Lp.	Gmina	Wyszczególnienie	Wyszczególnienie				
			Zboża	Ziemniaki	Buraki cukrowe	Warzywa	Pastewne ^{a)}
1.	Łubnice	Liczba gospodarstw	999	889	22	160	477
		W % ogólnej liczby gospodarstw	86,9	77,4	1,9	13,9	41,5
2.	Nowy Korczyn	Liczba gospodarstw	1388	1404	29	435	817
		W % ogólnej liczby gospodarstw	79,8	80,7	1,7	25,0	47,0
3.	Oleśnica	Liczba gospodarstw	521	728	12	421	176
		W % ogólnej liczby gospodarstw	51,2	71,5	1,2	41,4	17,3
4.	Pacanów	Liczba gospodarstw	1661	1650	11	988	935
		W % ogólnej liczby gospodarstw	81,3	80,8	0,5	48,4	45,8
5.	Połaniec	Liczba gospodarstw	736	757	#	311	191
		W % ogólnej liczby gospodarstw	58,6	60,3	#	24,8	15,2
8.	Solec-Zdrój	Liczba gospodarstw	936	940	#	553	413
		W % ogólnej liczby gospodarstw	72,9	73,2	#	43,1	32,2
9.	Staszów	Liczba gospodarstw	1921	1878	-	921	430
		W % ogólnej liczby gospodarstw	58,4	57,1	-	28,0	13,1
10.	Szydłów	Liczba gospodarstw	876	854	-	452	214
		W % ogólnej liczby gospodarstw	65,3	63,6	-	33,7	15,9
11.	Tuczępy	Liczba gospodarstw	713	683	3	250	200
		W % ogólnej liczby gospodarstw	73,4	70,3	0,3	25,7	20,6
OGÓLEM		Liczba gospodarstw	11595	11593	77	4947	4290
		W % ogólnej liczby gospodarstw	68,16	68,59	0,7	28,58	25,24

- oznacza, że dane nie mogą być publikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej

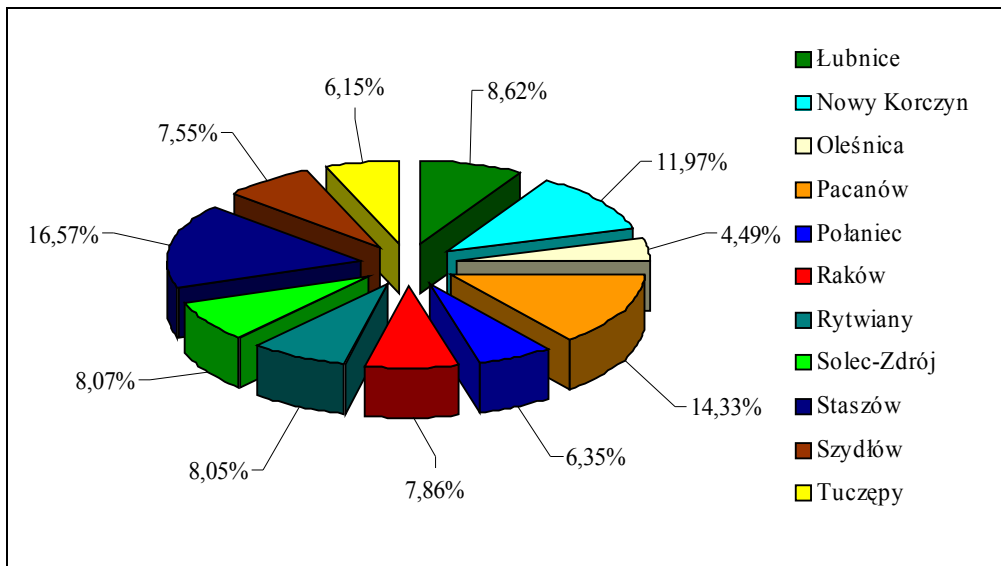
^{a)} Na gruntach ornych

Rysunek 15. Ilość gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą głównych ziemiopłodów

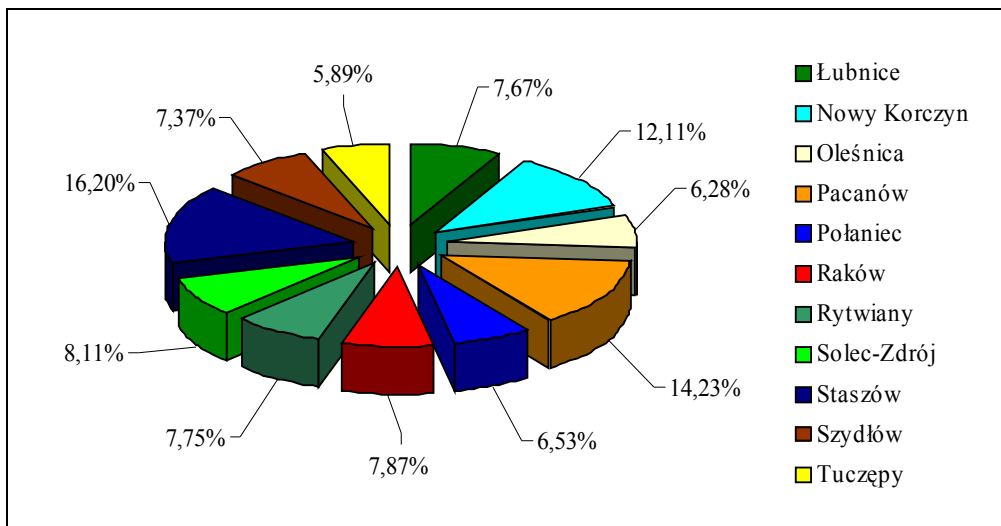

Rysunki 16-18 przedstawiają ilość gospodarstw zajmujących się odpowiednio uprawą: zbóż, ziemniaków i roślin pastewnych. Największa ilość gospodarstw uprawiających zarówno zboża, jak i ziemniaki znajduje się w gminie Staszów i Pacanów; zboż najmniej uprawiają mieszkańcy gminy Oleśnica, a ziemniaków w gminie Tuczępy. Gospodarstwa rolne zajmujące się uprawą roślin pastewnych w czterech gminach Związku (Pacanów, Nowy Korczyn, Łubnice, Staszów) stanowią ponad 50% gospodarstw na terenie EZGOK. W pozostałych gminach liczba gospodarstw uprawiających rośliny pastewne waha się w granicach 4-6%.

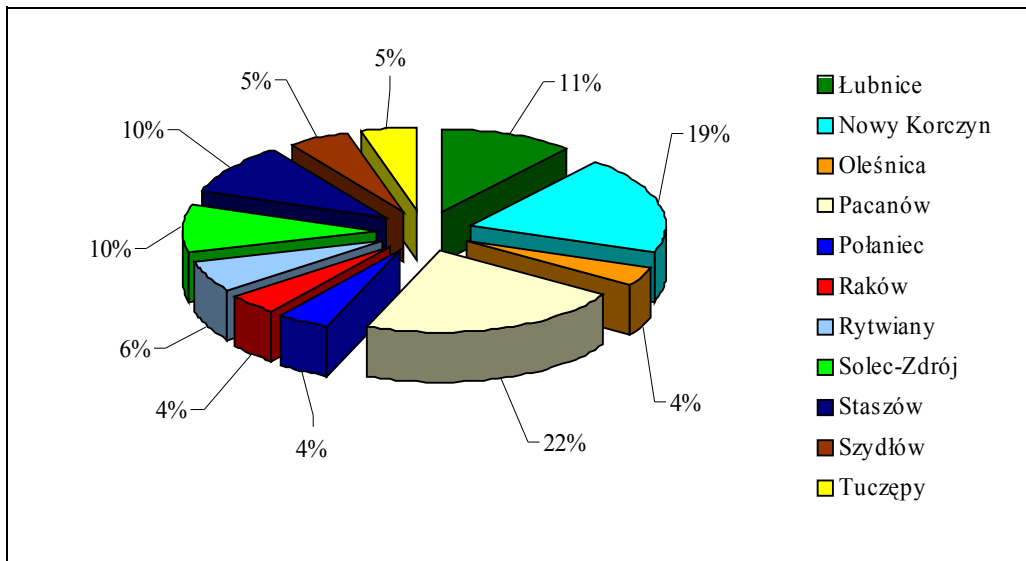
Rysunek 16. Gospodarstwa rolne w poszczególnych gminach EZGOK zajmujące się uprawą zbóż

Rysunek 17. Gospodarstwa rolne w poszczególnych gminach EZGOK zajmujące się uprawą ziemniaków

Rysunek 18. Gospodarstwa rolne w poszczególnych gminach EZGOK zajmujące się uprawą pastewnych

Zabudowania gospodarskie (m.in. obory, chlewnie, zbiorniki na gnojówkę) wskutek nieprawidłowej gospodarki odpadami, często ze względu na oszczędności, przyzwyczajenia i wygodę mogą stanowić duże zagrożenie dla środowiska naturalnego, szczególnie wód gruntowych – przykładem mogą być tu nieszczelne dna zbiorników na gnojówkę, bądź celowe budowanie zbiorników bez dna. W tabeli 12. zestawiono wyposażenie gospodarstw rolnych w budynki i budowle, a w tabeli 13. i na rysunku 15. hodowane zwierzęta gospodarskie. Wśród zwierząt gospodarskich przeważa drób (ponad 80%).

Tabela 12. Zabudowania gospodarskie

Lp.	Gmina	Wyszczególnienie	Wyszczególnienie							
			OGÓLEM	OGÓLEM w tym						
				obory	chlewnie	kurniki	budynki wielofunkcyjne	stodoły	przechowywanie owoców, warzyw i ziemniaków	osłonięte zbiorniki do przechowywania nawozów naturalnych pochodzenia zwierzęcego
1.	Łubnice	Liczba gospodarstw	1052	50	24	193	946	657	13	255
		Liczba budynków i budowli	2753	51	25	193	973	666	274 ^{a)}	X
2.	Nowy Korczyn	Liczba gospodarstw	1554	197	49	205	1214	1160	6	456
		Liczba budynków i budowli	3902	198	53	208	1236	1190	77 ^{a)}	X
3.	Oleśnica	Liczba gospodarstw	847	422	51	193	273	619	66	115
		Liczba budynków i budowli	2104	434	57	193	274	622	266 ²⁾	X
4.	Pacanów	Liczba gospodarstw	1824	203	34	101	1448	957	178	369
		Liczba budynków i budowli	4017	213	39	104	1535	977	3303 ^{a)}	X
5.	Połaniec	Liczba gospodarstw	963	503	94	248	343	595	12	157
		Liczba budynków i budowli	2843	508	97	248	363	598	317 ^{a)}	X
6.	Raków	Liczba gospodarstw	1269	317	15	147	833	857	7	19
		Liczba budynków i budowli	3126	324	17	148	919	886	214 ^{a)}	X
7.	Rytwiany	Liczba gospodarstw	1167	524	31	178	556	713	11	214
		Liczba budynków i budowli	2696	529	31	189	569	723	64 ^{a)}	X

Lp.	Gmina	Wyszczególnienie	Wyszczególnienie							
			OGÓLEM	OGÓLEM w tym						
				obory	chlewnie	kurniki	budynki wielofunkcyjne	stodoły	przechowalnie owoców, warzyw i ziemniaków	osłonięte zbiorniki do przechowywania nawozów naturalnych pochodzenia zwierzęcego
1.	Łubnice	Liczba gospodarstw	1052	50	24	193	946	657	13	255
		Liczba budynków i budowli	2753	51	25	193	973	666	274 ^{a)}	X
2.	Nowy Korczyn	Liczba gospodarstw	1554	197	49	205	1214	1160	6	456
		Liczba budynków i budowli	3902	198	53	208	1236	1190	77 ^{a)}	X
3.	Oleśnica	Liczba gospodarstw	847	422	51	193	273	619	66	115
		Liczba budynków i budowli	2104	434	57	193	274	622	266 ²⁾	X
4.	Pacanów	Liczba gospodarstw	1824	203	34	101	1448	957	178	369
		Liczba budynków i budowli	4017	213	39	104	1535	977	3303 ^{a)}	X
5.	Połaniec	Liczba gospodarstw	963	503	94	248	343	595	12	157
		Liczba budynków i budowli	2843	508	97	248	363	598	317 ^{a)}	X
8.	Solec-Zdrój	Liczba gospodarstw	1033	190	35	155	768	581	40	255
		Liczba budynków i budowli	2421	195	35	158	792	593	860 ^{a)}	X
9.	Staszów	Liczba gospodarstw	2432	1525	131	419	578	1763	68	117
		Liczba budynków i budowli	6092	1549	141	425	622	1789	353 ^{a)}	X

Lp.	Gmina	Wyszczególnienie	Wyszczególnienie							
			OGÓLEM	OGÓLEM w tym						
				obory	chlewnie	kurniki	budynki wielofunkcyjne	stodoły	przechowalnie owoców, warzyw i ziemniaków	osłonięte zbiorniki do przechowywania nawozów naturalnych pochodzenia zwierzęcego
1.	Łubnice	Liczba gospodarstw	1052	50	24	193	946	657	13	255
		Liczba budynków i budowli	2753	51	25	193	973	666	274 ^{a)}	X
2.	Nowy Korczyn	Liczba gospodarstw	1554	197	49	205	1214	1160	6	456
		Liczba budynków i budowli	3902	198	53	208	1236	1190	77 ^{a)}	X
3.	Oleśnica	Liczba gospodarstw	847	422	51	193	273	619	66	115
		Liczba budynków i budowli	2104	434	57	193	274	622	266 ²⁾	X
4.	Pacanów	Liczba gospodarstw	1824	203	34	101	1448	957	178	369
		Liczba budynków i budowli	4017	213	39	104	1535	977	3303 ^{a)}	X
5.	Połaniec	Liczba gospodarstw	963	503	94	248	343	595	12	157
		Liczba budynków i budowli	2843	508	97	248	363	598	317 ^{a)}	X
10.	Szydłów	Liczba gospodarstw	1151	557	104	328	412	763	245	126
		Liczba budynków i budowli	3111	562	105	330	426	773	4005 ^{a)}	X
11.	Tuczępy	Liczba gospodarstw	839	409	59	193	375	459	50	284
		Liczba budynków i budowli	2190	420	61	194	377	462	803 ^{a)}	X

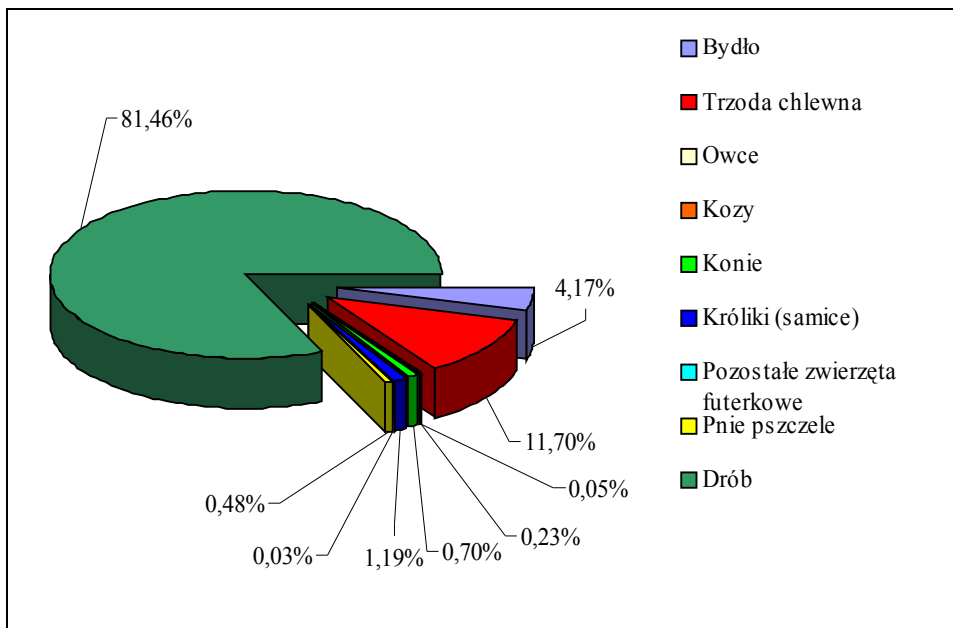
Lp.	Gmina	Wyszczególnienie	Wyszczególnienie							
			OGÓLEM	OGÓLEM w tym						
				obory	chlewnie	kurniki	budynki wielofunkcyjne	stodoły	przechowalnie owoców, warzyw i ziemniaków	osłonięte zbiorniki do przechowywania nawozów naturalnych pochodzenia zwierzęcego
1.	Łubnice	Liczba gospodarstw	1052	50	24	193	946	657	13	255
		Liczba budynków i budowli	2753	51	25	193	973	666	274 ^{a)}	X
2.	Nowy Korczyn	Liczba gospodarstw	1554	197	49	205	1214	1160	6	456
		Liczba budynków i budowli	3902	198	53	208	1236	1190	77 ^{a)}	X
3.	Oleśnica	Liczba gospodarstw	847	422	51	193	273	619	66	115
		Liczba budynków i budowli	2104	434	57	193	274	622	266 ²⁾	X
4.	Pacanów	Liczba gospodarstw	1824	203	34	101	1448	957	178	369
		Liczba budynków i budowli	4017	213	39	104	1535	977	3303 ^{a)}	X
5.	Połaniec	Liczba gospodarstw	963	503	94	248	343	595	12	157
		Liczba budynków i budowli	2843	508	97	248	363	598	317 ^{a)}	X
OGÓLEM		Liczba gospodarstw	14131	4897	627	2360	7746	9124	696	2367
		Liczba budynków i budowli	35255	4983	661	2390	8086	9279	10536 ^{a)}	X

a) Pojemność magazynowa w tonach

Tabela 13. Zwierzęta gospodarskie

Lp.	Gmina	Wyszczególnienie [sztuki]										
		Bydło	Trzoda chlewna	Owce	Kozy	Konie	(samice)Króliki	(samice)Pozostałe zwierzęta futerkowe	Pnie pszczele	Drób		Obsada zwierząt gospodarskich w sztukach dużych na 100 ha użytków rolnych
										ogółem	W tym drób kurzy	
1.	Łubnice	1982	13598	16	105	145	290	6	170	39025	27147	64
2.	Nowy Korczyn	3275	9077	51	130	366	622	7	292	58821	37227	52
3.	Oleśnica	1119	1086	#	30	145	544	-	33	24522	17393	39
6.	Pacanów	3383	14197	21	128	361	766	24	126	62292	45222	58
4.	Połaniec	945	2664	#	118	190	236	15	121	20115	15545	35
5.	Raków	2055	2883	124	81	565	645	27	994	42781	35670	39
7.	Rytwiany	1198	2433	10	97	217	424	4	138	27268	19775	33
8.	Solec-Zdrój	1773	3915	23	103	331	483	-	127	37557	23320	39
9.	Staszów	2333	5223	#	229	793	935	40	345	46651	34946	31
10.	Szydłów	1779	3451	12	129	281	545	4	98	37283	29249	30
11.	Tuczępy	1727	2049	5	42	231	647	24	41	25425	16467	47
OGÓLEM		21569	60576	262	1192	3625	6137	151	2485	421740	301961	467

Rysunek 19 Zwierzęta gospodarskie [%]

Rzeźba terenu i warunki klimatyczne

Gminy położone w części południowo-wschodniej obszaru EZGOK położone są w nidziańskiej poddzielnicy leśno - klimatycznej. Rzeźba terenu gmin Związku jest zróżnicowana, od terenów płaskich – przylegających do Wisły, po tereny pagórkowate w gminach leżących na północ-bliżej Gór Świętokrzyskich Gminy Związku od północy graniczą z poddzielnicą świętokrzyską, od zachodu z krakowsko – wileńską, a od wschodu z sandomiersko – lubelską. W kierunku południowym dzielnica nadnidziańska przekracza Wisłę. Klimat tej części EZGOK wykazuje cechy przejściowe między oceanicznym i kontynentalnym. Po lewej stronie Wisły, a więc tu gdzie leżą gminy EZGOK, klimat jest bardziej umiarkowany niż po stronie prawej. Rzeka stanowi wyraźną granicę klimatyczną. Średnia temperatura roku wynosi 7÷8 °C średnia stycznia –3 °C, a lipca powyżej 18 °C. Zimy są łagodne, lata zaś dość upalne. Średni opad roczny – 600mm. Warunki klimatyczne i pogodowe są sprzyjające dla rolnictwa i turystyki.

Teren gmin leżących w części północnej jest zróżnicowany klimatycznie. Gminy położone bliżej Gór Świętokrzyskich znajdują się w klimacie chłodniejszym, pozostała w cieplejszym.

Swoisty klimat gmin południowo -zachodnich, z uwagi na osłonięcie od półn.-wsch. pasmem wzgórz Wyniesienia Wójczańsko - Pińczowskiego, charakteryzuje się znaczną zaciszą, dużym nasłonecznieniem oraz wysoką amplitudą roczną temperatur.

Budowa geologiczna

Obszar Związku, pod względem morfologicznym wchodzi w skład dwóch makroregionów: Niecki Nidziańskiej i Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej.

Niecka Nidziańska stanowi rozległe zagłębienie, zbudowane ze skał kredowych (margle, gipsy, wapienie ility, piaskowce) lekko pochylone ku południowemu wschodowi. Na terenie Związku w skład Niecki Nidziańskiej wchodzi następujące mezoregiony:

Płaskowyż Proszowicki – niewysoko wzniesioną wyżyną (do 250 m n.p.m.), zbudowaną ze skał mioceńskich (iły, piaski), pokrytych dość grubą warstwą lessu. Obszar z licznymi spłaszczonymi wzgórzami, rozczłonkowany jest przez dolne odcinki dolin Nidzicy, Szreniawy i Dłubni. Dobre gleby (czarnoziemy na lessach) i korzystne warunki morfologiczne sprawiły, że Płaskowyż Proszowicki od dawna jest krainą rolniczą.

Dolina Nidy – to mezoregion o szerokości 2 - 3 km, o płaskim i podmokłym dnie podlegającym okresowym zalewom. Pokrywają go mady użytkowane jako łąki. Miejscami w starorzeczach występują torfy.

Niecka Solecka – to mezoregion zbudowany z gipsów mioceńskich. W gipsach tych liczne są typowe formy krasowe w postaci: jaskiń, zapadlisk, ślepych dolin itp., a także występują wody siarczanowe w okolicach Buska Zdroju i Solca.

Niecka Połaniecka - jest podłużnym zapadliskiem tektonicznym. zbudowana jest z osadów mioceńskich (piaski, iły, gipsy); rozwijają się zjawiska krasu gipsowego

Garb Pińczowski - posiada złożoną budowę geologiczną, występują tu zarówno wapienie jurajskie, jak i margle oraz gipsy mioceńskie.

Wyżyna Krakowsko Sandomierska posiada złożoną budowę geologiczną (skały paleozoiczne i mezozoiczne) i rzeźbę. Mezoregiony wchodzące w jej skład, a położone na terenie Związku to:

Góry Świętokrzyskie - składają się z szeregu pasm o ogólnym przebiegu z północnego zachodu na południowy wschód, zbudowanych głównie z różnorodnych skał paleozoicznych (kwarcytów, wapieni, dolomitów, piaskowców, łupków, zlepieńców).

Pogórze Szydłowskie - występujące w podłożu starsze skały osadowe (paleozoiczne oraz mezozoiczne) przykryte są w większości młodszymi osadami morza mioceńskiego m.in. wapieniami. Obszar wznosi się powyżej 300 m n.p.m. Miejscami pojawiają się formy krasowe. Budowa geologiczna w poszczególnych gminach:

Łubnice - największy udział w budowie geologicznej mają iłowce szare zwane iłami krakowieckimi.

Nowy Korczyn - w geologicznej powierzchni biorą udział utwory kredy, trzeciorzędu i czwartorzędu. Kreda na obszarze gminy reprezentowana jest przez osady wykształcone w postaci margli, opoki i wapieni. Trzeciorząd reprezentowany jest na większej części gminy przez iły krakowieckie tworzące wyniosłości Niecki Soleckiej, gdzie występują utwory gipsowe. W obrębie serii chemicznej w rejonie wsi Czarkowy występuje siarka oraz stront. Plejstocen tworzą osady piaszczyste i gliniaste. Utwory piaszczyste w pobliżu dolin są zawodnione. W południowo-zachodniej części gminy występują lessy.

Oleśnica - przewaga mioceńskich wapieni detrytycznych leżących na marglach kredowych. Na obszarze gminy występują również mioceńskie iły i iłolupki, których miąższość dochodzi miejscami do 200 metrów. Nad utworami trzeciorzędowymi zalega niewielki nadkład piaszczystych osadów czwartorzędowych.

Pacanów - najstarszymi osadami odsłaniającymi się na powierzchni są margle górnokredowe występujące w okolicy Żółczy oraz górnomioceńskie iły. Osady te na pozostałym obszarze przykryte są grubą warstwą piaszczystych i gliniastych utworów plejstocenijskich i holocenijskich osadów aluwialnych. W przypowierzchniowej budowie geologicznej terenu biorą udział utwory kredy, trzeciorzędu oraz czwartorzędu.

Połaniec - podłoże obszaru gminy zbudowane jest z utworów prekambryjskich, na których zalegają mioceńskie iły krakowieckie o znacznej miąższości. Ukształtowanie stropu miocenu jest zróżnicowane co wpływa na zmienną miąższość leżących nad nimi osadów czwartorzędowych. Osady te zostały wykształcone w postaci piasków i żwirów.

Raków - obszar gminy w większości położony jest w obrębie strefy kieleckiej południowo-wschodniej części Gór Świętokrzyskich.. Tylko niewielka, południowa część obszaru leży w obrębie Zapadliska Przedkarpackiego. Teren gminy należący do strefy kieleckiej Gór Świętokrzyskich zbudowany jest z iłolupków, iłów i piaskowców kambru, utworów ordowiku (w

tym zlepieńców, piaskowców, mułowców, wapieni, dolomitów i margli zapiaszczonych), utworów syluru (iłowców, szarogłazów i mułowców) oraz piaskowców i wapieni dewońskich. Na starszych utworach leżą trzeciorzędowe wapień, piaski i żwiry Zapadliska Przedkarpacciego przykryte częściowo piaskami, żwirami i glinami zwałowymi pochodzenia polodowcowego.

Rytwiany - pod względem geologicznym gmina położona jest w obrębie Zapadliska Przedkarpacciego. W podłożu występują utwory prekambryjskie, na których zalegają bezpośrednio trzeciorzędowe wapień, margle i piaskowce oraz nieprzepuszczalne utwory ilaste. Na osadach trzeciorzędowych zalegają czwartorzędowe piaski, żwiry i mułki lessopodobne, a także torfy w dolinach rzecznych.

Solec Zdrój - utwory mezozoiczne w gminie reprezentowane przez wapień, margle, żwiry i piaskowce odsłaniają się w jej północnej części. Osady trzeciorzędowe reprezentowane są głównie przez ily krakowieckie zalegające w Niece Soleckiej. Występujące w utworach trzeciorzędowych złoża gipsu, sprawiają, że wody podziemne zawierają znaczne ilości siarki, dwutlenku żelaza i siarkowodoru. Osady czwartorzędowe reprezentowane są głównie przez piaski i lessy.

Staszów - podłoże obszaru gminy stanowi trzon paleozoiczny zbudowany głównie z piaskowców kwarcytowych, pokryty cienką warstwą trzeciorzędowych wapieni litotamniowych, które zapadają na południu pod wypełniające zapadlisko mięzsze warstwy iłów krakowieckich. Na osadach trzeciorzędowych zalegają czwartorzędowe piaski i żwiry, a także torfy w dolinach rzecznych. W okolicach Grzybowa, od lat końca lat 60-tych była prowadzona metodą otworową eksploatacja siarki ze złoża Grzybów.

Szydłów - podłoże obszaru gminy zbudowane jest z prekambryjskich i dewońskich utworów geologicznych, które występują w jej północnej i północno-wschodniej części. Zalegające na nich utwory trzeciorzędowe wykształcone są w postaci wapieni z wkładkami piasków i żwirów, lokalnie mułków, iłów, gipsów i siarki. Najmłodszymi utworami są czwartorzędowe gliny, piaski, żwiry piaski eoliczne oraz torfy zastoiskowe, występujące w dolinach rzecznych.

Tuczępy - pod względem geologicznym gmina znajduje się w obrębie zapadliska Przedkarpacciego. Na zerodowanej powierzchni utworów prekambryjskich, paleozoicznych i mezozoicznych zalegają utwory mioceńskie zawierające złoża siarki. Spąg złoża budują wapień litotamniowe i utwory piaszczysto mułowcowe. Złoża zbudowane były z czterech podstawowych typów litologicznych rudy: wapieni marglistych, wapieni, margli, iłów marglistych. W nadkładzie złoża znajdują się margle oraz utwory ilasto-piaszczyste, nad którymi zalegają czwartorzędowe luźne osady o niewielkiej miąższości.

Surowce mineralne

Łubnice - Przeprowadzone badania przemysłowej przydatności iłów krakowieckich w rejonie Beszowej i Pieczonogi pozwoliły wytypować 5 obszarów perspektywicznych: Beszowa I i II, Orzelec Mały, Łubnice Podlesie i Łubnice Kapkaz oraz ocenić dobrą jakość surowca do produkcji ceramiki czerwonej. Największe znaczenie dla potrzeb miejscowych, szczególnie dla budownictwa mają piaski eoliczne. Piaski wydymowe w gminie znajdują się na obszarach leśnych. Piaski rzeczne występują w ponadzalewowych terasach holocenijskich Wisły. Ponadto na terenie gminy znajdują się udokumentowane złoża kruszywa naturalnego w Słupcu, Rejterówce, Przeczowie, Zofiówce, Budziskach oraz przy granicy z gminą Połaniec. Przyszłe i obecne potrzeby eksploatacji złóż zakładają ich wykorzystanie wyłącznie na cele lokalne.

Nowy Korczyn – użytkowe znaczenie wśród kopalin mają ily krakowieckie oraz piaski i żwiry. Ily krakowieckie, występujące powszechnie na powierzchni terenu lub pod niewielkim nadkładem, stanowią cenny surowiec dla potrzeb ceramiki budowlanej. Na obszarze gminy znajdują się dwa nieeksploatowane złoża iłów krakowieckich: Złoża "Badrzychowice" i Złoża "Ucisków". Udokumentowano także 7 złóż piasków i żwirów dla potrzeb budownictwa ogólnego i drogownictwa, w tym Złoża "Badrzychowice" (2) okresowo eksploatowane dla potrzeb ludności.

Oleśnica - znajdują się tu udokumentowane dwa złoża kruszyw naturalnych (piasku) w Brodach oraz surowców ilastych ceramiki w Oleśnicy. Obecnie jedno ze złóż piasku jest eksploatowane na potrzeby lokalne, a na eksploatację złoża surowców ilastych została wydana

koncesja, której ważność wygasa w 2050 roku.

Pacanów - surowce mineralne występujące na terenie gminy nie odgrywają istotnego znaczenia gospodarczego. Są to głównie ility krakowieckie, gliny zwałowe i lessy. Były one eksploatowane jedynie w wyrobisku górniczym przy cegielni "Stupia". Eksploatacja piasku na terenie gminy prowadzona jest jedynie na skalę lokalną w obrębie terasy zalewowej Wisły.

Połaniec – występują tu surowce ilaste ceramiki budowlanej oraz kruszywo naturalne (piaski drobnoziarniste), eksploatowane w miejscowości Ruszcza.

Raków - występują tu surowce mineralne wyłącznie o znaczeniu lokalnym. Są to piaski budowlane oraz surowiec ilasty. Dla potrzeb lokalnej ludności dorywczo eksploatowane są piaski, rzadziej wapienie w czynnych okresowo łomach i wyrobiskach. Na terenie gminy znajduje się również kilka udokumentowanych złóż piasków czwartorzędowych obecnie nieeksploatowanych.

Rytwiany - na terenie gminy znajdują się udokumentowane złoża siarki, iłów, glin i piasków. Nieeksploatowane złożo siarki "Rudniki" znajduje się na granicy gminy Rytwiany z gminą Połaniec. Surowce ilaste złoża "Rytwiany" eksploatowane były na potrzeby znajdującej się w gminie cegielni, które jednak została w 2003 roku zamknięta. Na terenie gminy znajdowały się również wyrobiska piasku, które były eksploatowane na niewielką, lokalną skalę. Obecnie zaniechano eksploatacji.

Solec Zdrój – na terenie gminy występują surowce ceramiki budowlanej i piaski. Ze względu na uzdrowski charakter gminy, przedmiotem eksploatacji były również, borowiny i torfy/

Staszów – występują złoża wody, torfu, gipsu oraz kamienia budowlanego wykorzystywanego dotychczas do budowy piwnic w budownictwie jednorodzinnym. Rozważana jest możliwość wykorzystania zasobów naturalnych dla drobnej i średniej Przedsiębiorczości. Dotychczas podjęto próby lokalizacji złóż glinki dolomitowej w miejscowości Łaziska oraz złóż piasku w miejscowości Niemścice. Można rozważyć wykorzystanie oligoceńskich złóż wody do produkcji wody stołowej, torfu do celów ogrodniczych i leczniczych a gipsu w budownictwie.

- **Szydłów** - występują surowce węglanowe (wapienie, dolomity i margle) oraz lokalnie eksploatowane złoża surowców ilastych i kruszywa naturalnego (piaski budowlane).złoża surowców naturalnych: siarki, piasków, gliny i wapienia.

Tuczępy - na terenie gminy występują surowce mineralne zarówno o znaczeniu lokalnym i krajowym. Podstawowymi surowcami są: siarka, ility krakowieckie, piaski oraz w mniejszym stopniu gliny zwałowe i torfy. Nie ma złóż eksploatowanych, występują jedynie obszary złóż udokumentowanych i perspektywicznych.

Wody powierzchniowe

Teren gminy **Łubnice** leży w zlewni trzech rzek: Wisły, Kanału Strumień oraz rzeki Wschodniej. Wisła płynie wzdłuż południowej granicy gminy. Rzeka Wschodnia płynie z zachodu na wschód po północnej granicy gminy Łubnice. Wahania wody w tej rzece mogą być stymulowane przez możliwą retencję w istniejących dużych stawach znajdujących się w rejonie wsi Wolica, lecz położonych w gm. Połaniec. Kanał Strumień płynie z zachodu na wschód w całej środkowej części obszaru Gminy.

Obszar gminy **Nowy Korczyn** pod względem hydrograficznym położony jest w obrębie zlewni rzeki Nidy oraz Kanału Strumień – lewobrzeżnych dopływów rzeki Wisły. Dział wodny przebiega orientacyjnie wzdłuż drogi krajowej Nowy Korczyn – Busko Zdrój. Rzeka Nida płynie szeroką doliną w południowej części gminy i uchodzi do Wisły na wschód od Nowego Korczyna. Odwadnia ona południowo-zachodnią część obszaru gminy. Rzeka Strumień odwadnia około 60–70% powierzchni gminy, mając swe źródła w rejonie wsi Ucisków. Rzeka Wisła stanowi południową granicę gminy. Jest obwałowana razem z dolnym odcinkiem Nidy. Na obszarze gminy nie występują większe zbiorniki wód powierzchniowych. W północnej części gminy znajduje się

kilka małych stawów.

Obszar gminy **Oleśnica** położony jest w zlewni Wisły. Odwadniany jest głównie przez rzekę Wschodnią płynącą w północnej części gminy oraz jej dopływ – Sanicę przez większe cieki (Pobocznica) i rowy będące jej dopływami. Łąki znajdujące się w dolinie rzeki Wschodniej są w znacznej części stale lub okresowo podmokłe. W rejonie Sufczyc na północny-wschód od Oleśnicy, znajdują się hodowlane stawy rybne.

Teren gminy **Pacanów** położony jest w obrębie zlewni rzeki Wisły. Wody z terenu gminy zbierane są głównie (60–70%) przez Kanał – Strumień, do którego wpadają cieki i rowy melioracyjne. Północną część gminy odwadnia bezimienny ciek będący dopływem rzeki Wschodniej. Na obszarze gminy poza istniejącymi stawami hodowlanymi oraz starorzeczami w obrębie doliny Wisły, nie występują zbiorniki wód powierzchniowych. Ponad 60% powierzchni gminy stanowią tereny zalewowe obejmujące południową część obszaru pomiędzy drogą krajową 79, a korytem Wisły.

Teren gminy **Połaniec** leży w zlewni czterech rzek: Wisły, Kanału Strumień, Czarnej Staszowskiej oraz rzeki Wschodniej. Rzeką Wisła płynie wzdłuż południowej granicy gminy. Rzeką Wschodnią płynie w zachodniej części gminy i w Połańcu wpada do Czarnej Staszowskiej. Wahania poziomu wód we Wschodniej mogą być regulowane przez możliwą retencję w stawach znajdujących się w rejonie wsi Kamieniec. Czarna Staszowska płynie przez Połaniec i w okolicach Elektrowni wpada do Wisły. Kanał Strumień płynie w części południowo-zachodniej obszaru gminy i w miejscowości Rybitwy wpada do Wisły. W dolinie rzeki Czarnej Staszowskiej i Wisły znajduje się wiele starorzeczy.

Znaczna część obszaru gminy **Raków** znajduje się w obrębie zlewni rzeki Czarnej Staszowskiej. Jedyne mały fragment zachodniej części obszaru leży w zlewni Nidy, a we wschodniej części w zlewni rzeki Kacanki. Istotnym elementem hydrograficznym w obrębie gminy jest sztuczny zbiornik wodny „Chańcza”, którego zapora piętrząca znajduje się na terenie sąsiadującej gminy Szydłów. Zbiornik ten został wybudowany w celu umożliwienia regulacji poziomu wód rzeki Czarnej Staszowskiej w jej dolnym biegu oraz rozcieńczenia zanieczyszczonych wód zrzucanych z kopalni siarki w Grzybowie. Obecnie, w związku z zakończeniem eksploatacji złoża siarki, zbiornik pełni funkcję regulacyjno-rekreacyjną. Poza wymienionym zbiornikiem „Chańcza”, na terenie gminy znajdują się trzy niewielkie stawy rybne o sumarycznej powierzchni około 30 ha.

Obszar gminy **Rytwiany** położony jest w zlewni Wisły. Odwadniany jest głównie przez rzekę Czarną Staszowską stanowiącą oś gminy oraz częściowo, na południu gminy, przez rzekę Wschodnią oraz przez większe cieki i rowy będące dopływami tych rzek. W rejonie Rytwian w dolinie Czarnej Staszowskiej znajdują się duże stawy hodowli ryb. Po zachodniej stronie stawów znajduje się "Dziki Staw", który jest ostoją ptactwa. W północno-wschodniej części gminy płynie potok Jaźwińska Struga. Jego dolina jest w znacznej części stale lub okresowo podmokła.

Gmina **Solec Zdrój** prawie w całości leży w zlewni rzeki Rzoski, która płynie przez Solec Zdrój i wpada do rzeki Strumień. Przez teren sołectw w obrębie Zespołu Parków Krajobrazowych Poniżnia przepływa tylko jeden ciek – bez nazwy, będący dopływem Rzoski.

Główną arterią wodną na terenie gminy **Staszów** jest rzeka Czarna Staszowska. Odwadnia ona za pośrednictwem sieci swoich niewielkich najczęściej bezimiennych dopływów całą zachodnią, północną - zachodnią i południową część gminy. Część północno - wschodnia jest odwadniana przez Kacankę - dopływ Koprzywianki. Występujące tu zbiorniki wodne można podzielić na naturalne i sztuczne. Do naturalnych należą liczne oczka wodne pochodzenia krasowego w okolicach Golejowa, natomiast sztuczne to: na północy duży zbiornik wodny "Chańcza", oddany do eksploatacji w latach 80-tych, oraz na południu część stawów należących do kompleksu rybnego "Rytwiany".

Teren gminy **Szydłów** położony jest w dorzeczu rzek Czarnej Staszowskiej i Wschodniej.

Południową część gminy odwadnia rzeka Wschodnia wraz z dopływami (główny dopływ – Ciekąca), wschodnią i południową część rzeka Czarna Staszowska wraz z dopływami. Środkowa część gminy pozbawiona jest rzek i potoków. W południowej części gminy występują tereny podmokłe związane z podłożem gliniastym. Na granicy gmin Szydłów i Raków, na rzece Czarnej, została wybudowana zaporą oraz zbiornik wodny Chańcza. Pełni on obecnie funkcję rekreacyjną i przeciwpowodziową.

Obszar gminy **Tuczepy** leży w zlewni rzeki Wschodniej będącej dopływem rzeki Czarnej Staszowskiej. Rzeka Wschodnia na całej długości w gminie jest uregulowana. Dolina rzeki Wschodniej jest szeroka o płaskim, podmokłym dnie. Dopływa do niej, głównie z kierunku północnego, cały szereg potoków m. in.: Potok od Nizin, Potok Żyzna, Potok Ciekąca Potok Płośna (wpadający powyżej Brzozówki do rzeki Wschodniej), Potok Koniemłocki (w gminie Staszów ale odwadniający wschodnio-północną część gminy Tuczepy) łączący się z Potokim od Nizin. Zanieczyszczenie rzeki Wschodniej powodują głównie ścieki komunalne odprowadzane z terenów położonych powyżej gminy Tuczepy. Na terenie gminy praktycznie brak naturalnych zbiorników wód powierzchniowych, mimo dość gęstej sieci cieków i rowów. Ukształtowanie terenu nie sprzyja tworzeniu się jezior, stawów w sposób naturalny. jedynie przy północnej granicy gminy w kompleksie leśnym występuje niewielki zbiornik naturalny o powierzchni około 4 ha. W rejonie wsi Niziny znajdują się trzy stawy hodowlane, na rozległym obszarze pomiędzy Rzędowem i Dobrowem występuje szereg sztucznych zbiorników wód powierzchniowych o charakterze tymczasowym. Jest to teren pogórnicy Kopalni Siarki w Grzybowie, aktualnie poddany zabiegom rekultywacyjnym.

Wody podziemne

Na obszarze gminy **Łubnice** rozpoznany jest jeden, czwartorzędowy poziom wodonośny. W głębszym podłożu mogą występować wody, ale mineralizowane. Poziom czwartorzędowy stanowią piaski, pospółki i żwiry występujące nad łałami. Zwierciadło wody w obrębie wyżyny występuje na głębokości od 0,5 do 4,8 m ppt. W obrębie dolin rzecznych głębokość zwierciadła wody uzależniony jest od wysokości lustra wody w rzece. Zasoby wód w głębszych na terenie gminy Łubnice są ograniczone. Południowa część gminy pozbawiona jest poziomów wodonośnych. Część północna gminy posiada średnie zasoby wód w głębszych. Wody zawierają zwiększone ilości żelaza, manganu i siarkowodoru i wymagają uzdatniania. Ponadto ze względu na brak izolacji od powierzchni narażone są na skażenie.

Wody gruntowe występujące na obszarze gminy **Nowy Korczyn** związane są z utworami trzeciorzędowymi i czwartorzędowymi. Teren gminy z uwagi na budowę geologiczną jest deficytowy w wody podziemne. Trzeciorzędowy poziom wodonośny w obrębie łał uzależniony jest od intensywności opadów atmosferycznych i ulega znacznym wahaniom. Czwartorzędowy poziom wodonośny związany jest z osadami piaszczystymi, piaszczysto-żwirowymi i pylastymi, występującymi w obrębie dolin i na obszarach wyżynnych.

Na obszarze gminy **Oleśnica** występowanie poziomów wodonośnych związane jest z utworami trzeciorzędowymi i czwartorzędowymi. Znajdują się one stosunkowo płytko i w związku z tym narażone są na zanieczyszczenia pochodzenia antropogenicznego oraz wahania poziomu zwierciadła zależne od warunków atmosferycznych. Na obszarze gminy Oleśnica brak jest wyznaczonych i ustanowionych terenów ochrony źródeł i ujęć wody.

Na terenie gminy **Pacanów** występowanie wód gruntowych związane jest z utworami trzeciorzędowymi i czwartorzędowymi. Występują one stosunkowo płytko i w związku z tym narażone są na zanieczyszczenia pochodzenia antropogenicznego oraz wahania poziomu zwierciadła zależne od warunków atmosferycznych. Obszar gminy uznawany jest za teren deficytowy w wody podziemne. Trzeciorzędowy poziom wodonośny, związany z występowaniem łał krakowieckich, jest nieciągły i podlega wahaniom w zależności od opadów atmosferycznych.

Czwartorzędowy poziom wodonośny związany jest z osadami piaszczystymi, piaszczysto-żwirowymi i pylastymi, występującymi w obrębie dolin (terasa nadzalewowa Wisły) i na obszarach wyżynnych (rejon Garbu Pińczowskiego). Na terenie gminy istnieją dwa źródła wód o podwyższonej mineralizacji, których zasoby jednak są zbyt małe by można je było wykorzystać.

Na terenie gminy **Połaniec** ciągły poziom wód podziemnych występuje jedynie w czwartorzędowych utworach aluwialnych dolin rzeki Wschodniej i Czarnej Staszowskiej. W obrębie wysoczyzn występują lokalne drobne zbiorniki wodonośne. W rejonie dolin, czwartorzędowe zwierciadło wód występuje na głębokości od 0,5 do 1,5 m. Jest ono w ścisłym związku hydraulicznym z poziomem wody w rzekach. W obrębie wyżyn zwierciadło wody występuje na głębokości 0,5 – 4,8 m.

Wody podziemne na terenie gminy **Raków** występują w utworach czwartorzędowych, na znacznej części obszaru gminy oraz w utworach trzeciorzędowych w jej południowej części. Północny fragment gminy pozabawiony jest wód podziemnych o znaczeniu użytkowym. Podstawowy źródłem zaopatrzenia w wodę w gminie są wody występujące w wapieniach trzeciorzędowych. Są to występujące płytko wody porowo-szczelinowe. Czwartorzędowy poziom wodonośny związany jest z występowaniem piasków, żwirów i pospółki. Wody te mają mniejsze znaczenie użytkowe ze względu na znaczną możliwość zanieczyszczenia.

Gmina **Rytwiany** znajduje się w obrębie wód zmineralizowanych występujących w utworach wodo-nośnych miocenu. Występują one w formie wód porowych i szczelinowych na głębokości ponad 200 m. Wody te ze względu na dużą mineralizację nie nadają się do ujęcia jako woda pitna. W tym celu ujmowane są wody z poziomu czwartorzędowego występującego w piaskach i żwirach, które często charakteryzują się ponadnormatywną zawartością żelaza i manganu.

Na terenie gminy **Solec Zdrój** występują cztery poziomy wodonośne różniące się głębokością występowania, ciśnieniem i charakterem fizyko-chemicznym. Jurajski poziom wodonośny zawiera prawdopodobnie wody reliktowe typu chlorkowo-sodowego, jodkowe i bromkowe. Kredowy poziom wodonośny jest zmineralizowany i występuje pod ciśnieniem. Wody tego poziomu związane są z osadami gipsonośnymi i spełniają zasadniczą rolę jako źródło zaopatrzenia w wodę mineralną dla uzdrowiska Solec Zdrój. Są to wody typu chlorkowo-sodowych, siarczkowych zawierające także jod i brom. Trzeciorzędowy poziom wodonośny związany jest ze strefą szczelin i spękań występującą w mioceńskich wapieniach. Poziom ten jako jedyny gromadzi wody słodkie. Czwartorzędowy poziom wodonośny występuje w utworach piaszczystych teras akumulacyjnych. Wody zalegają bardzo płytko i są często narażone na zanieczyszczenia wnikające w głąb gleby.

W gminie **Staszów** największe znaczenie gospodarcze posiada trzeciorzędowy poziom wodonośny. Zwierciadło wód podziemnych tego poziomu jest zwykle swobodne lub lekko napięte. Głębokość występowania poziomu jest zróżnicowana od 1 - 6 metrów do 53 m. W obrębie trzeciorzędowej jednostki została wydzielona jednostka czwartorzędowa. Stanowią ją piaski i żwiry rzeczne w dolinie Czarnej Staszowskiej. Czwartorzędowy poziom wód leży w dolinie Czarnej Staszowskiej w południowo - wschodniej części gminy. Stanowią go piaski i żwiry rzeczne. Zwierciadło wód podziemnych występuje na głębokości 5 - 15 m.p.pt. Wymienione powyżej główne poziomy użytkowe zajmują około 45% powierzchni gminy. Na pozostałych terenach w części południowej występują niewodonośne trzeciorzędowe ility krakowieckie, a w części północnej i centralnej również niewodonośne utwory kambru. Na obszarze gminy Staszów występuje trzeciorzędowe i czwartorzędowe piętro wodonośne. Każde z nich reprezentowane jest przez jeden główny użytkowy poziom wodonośny. Są to: poziom trzeciorzędowy w wapieniach litotamniowych i detrytycznych oraz poziom czwartorzędowy w dolinach rzecznych.

Na terenie gminy **Szydłów** występują trzeciorzędowe i czwartorzędowe poziomy wodonośne, które nie zostały zaliczone jako Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP). Najbliższy Zbiornik GZWP 423 znajduje się napołudniowy-wschód od terenu gminy. Obszar

wysokiej ochrony wód podziemnych (OWO) obejmuje wschodnią część gminy. Zwierciadło wód czwartorzędowych występujących w południowej części gminy ma przeważnie charakter swobodny i znajduje się na głębokości nie przekraczającej 1 metr. Poziom ten obejmuje teren doliny rzeki Ciekącej oraz podmokłe dna cieków i obniżeń. Głębokość zalegania wód gruntowych w północnej części gminy jest zmienna i wynosi od 1 metra we wschodniej części do 20 metrów w północnej części.

Rejon gminy **Tuczępy** zalicza się do obszarów niewodonośnych. Prowadzenie eksploatacji siarki metodą otworową spowodowało lokalne zaburzenia w stosunkach wodnych (powstawanie zalewisk), znaczny wzrost zawartości SO_4 oraz podniesienie mineralizacji ogólnej w wodach czwartorzędowych, powierzchniowych, a nawet trzeciorzędowych w rejonie występowania wychodni wapieni litotamniowych (poza obszarem gminy).

Środowisko przyrodnicze

Teren Ekologicznego Związku Gospodarki Odpadami Komunalnymi to atrakcyjny region nie tylko ze względu na uzdrowiskowy charakter jego części, ale też ze względu na atrakcyjność turystyczną. Sprzyjają temu szczególnie walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe.

Obszar Ekologicznego Związku Gospodarki Odpadami Komunalnymi położony jest w większości na terenach objętych ochroną prawną. Walory krajobrazowo - przyrodnicze Ponidzia zdecydowały o utworzeniu w 1986 r. Zespołu Parków Krajobrazowych Ponidzia. Zespół ten został utworzony na mocy Uchwały Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach nr XVII/187/86 z dnia 19 grudnia 1986 r. W skład ZPKP wchodzi między innymi Szaniecki Park Krajobrazowy, który powstał w 1994 roku, w celu ochrony nie zalesionych wzgórz wapiennych i gipsowych, na których wytworzyły się unikalne murawy kserotermiczne, oraz Nadnidziański Park Krajobrazowy, który utworzono dla zachowania i ochrony wyjątkowych w skali kraju walorów przyrodniczych związanych między innymi z powierzchniowo występującą serią gipsową, tworzącą unikatowy zespół zjawisk i form krasu gipsowego. Najbardziej charakterystyczne skały gipsowe są zbudowane z kryształów wykształconych w formach wielokrystalicznych.

Oprócz Parków Krajobrazowych formami ochrony przyrody są też tzw. Obszary Chronionego Krajobrazu: Jeleniowski – Staszowski, Solecko-Pacanowski i Chmielnicko – Szydłowski.

Szaniecki Park Krajobrazowy wraz z otuliną leży między innymi na terenie gminy Solec Zdrój.

W SzPK naturalne uwarunkowania geologiczne, orograficzne i klimatyczne stwarzają korzystne warunki dla rozwoju muraw kserotermicznych i ciepłolubnych. Na szczególną uwagę zasługują murawy stulisza miotłowego i ostnicy włosowatej, które najbardziej ze wszystkich zbiorowisk tego terenu nawiązują do ostnicowych stepów euroazjatyckich. W strefie kontaktowej między murawami kserotermicznymi i polami uprawnymi, na glebach zasobnych w węglan wapnia, rozwijają się bardzo interesujące gatunki wapienio- i ciepłolubnych roślin. Większość z nich to rośliny bardzo rzadkie w Polsce, pochodzące z terenu południowej i południowo-wschodniej Europy i Azji Mniejszej. Tworzą one barwne i wielogatunkowe zbiorowiska. Wśród nich na uwagę zasługują m.in. takie gatunki jak: miłek wiosenny, jaskier polny, dąbrówka żółtkwiatowa, wilczy pieprz roczny, czechrzyca grzebieniowa, czosnek kulisty i inne. W bezodpływowych dolinkach między kserotermicznymi pagórkami oraz na podmokłych łąkach rozwijają się charakterystyczne dla Ponidzia, żyzne, węglanowe torfowiska niskie z udziałem wielu rzadkich i bardzo rzadkich roślin, m.in. takich jak: sesleria błotna, turzyca Davalla, turzyca Hosta, krzyżownica gorzka i różne gatunki mchów. Wśród roślinności bagiennej na szczególną uwagę zasługują rośliny i zbiorowiska halofilne, czyli słonolubne. W lasach Szanieckiego Parku Krajobrazowego spotkać można drapieżne ptaki chronione: jastrzębia, myszołowa oraz błotniaka stawowego i sokoła wędrownego.

Nadnidziański Park Krajobrazowy położony jest między innymi na terenie gminy Nowy Korczyn. Kształt Parku jest wydłużony w planie powierzchniowym, a jego oś stanowi rzeka Nida wraz ze swą doliną. Rzeka ma dojrzałą formę, o czym świadczą starasowane zbocza, liczne meandry i starorzecza. Nida płynie miejscami wieloma korytami, szczególnie tam gdzie przyjmuje formę rozlewiska. Występują wówczas bagna bądź tereny podmokłe. Osobliwością krajobrazową parku są pospolite w obrębie Niecki Soleckiej wychodnie gipsów tworzące malownicze urwiska skalne. Formy krasu obserwowane na terenie Parku mają w kraju charakter unikatowy. O bogactwie przyrodniczym świadczy różnorodność sąsiadujących ze sobą ekosystemów wodno-łąkowych występujących w dolinie rzeki Nidy oraz kserotermicznych muraw stepowych porastających wzgórze wapienne i gipsowe. Najbardziej charakterystycznym jest zespół roślinności stepowej określany mianem "stepu kwietnego". W jego skład wchodzi m.in.: perz siny, mikołajek polny i płaskolistny, dzwonek boloński jaskier iliryjski, turzyca niska, sasanka łąkowa oraz sierpik różnolistny. Najbardziej charakterystycznymi roślinami są tu: storczyki, dziewięciśń, dyptam jesionolistny oraz miłek wiosenny. Wśród szaty roślinnej Nadnidziańskiego Parku Krajobrazowego około 6% jego powierzchni zajmują lasy w których dominują drzewostany sosnowe i dębowo-sosnowe z leszczyną. NPK posiada też bogatą faunę. W wodach Nidy, na obszarze Parku stwierdzono 24 gatunki ryb z bardzo rzadkim gatunkiem głowacza białopłetwego. Teren ten odznacza się dużym bogactwem awifauny. Na szczególną uwagę zasługują ptaki wodne, błotne oraz drapieżne. W labiryncie starorzeczy, w rozległych szuwarach, zaroślach gnieźdzą się i żerują czapla siwa, bocian czarny i biały, a nad brzegami Nidy rzadko spotykany w Polsce - zimorodek. Wśród bezkręgowców na szczególną uwagę zasługują ciepłolubne gatunki owadów środowisk kserotermicznych: niezwykle rzadki pająk *Eresus niger*, ponadto cykady, kuzki południowe, błonkówki, muchówki, motyle (paź królowej, rusałka admirał, rusałka pawie oczko, listkowiec cytrynek, modraszek ikar). Przedstawicielem bezkręgowców jest ślimak *Helix lutesceus*. Zabytki architektury świeckiej i sakralnej znajdujące Nowym Korczynie podnoszą walory turystyczno-krajoznawcze tego regionu.

Solecko-Pacanowski Obszar Chronionego Krajobrazu (S-POChK) na terenie Związku obejmuje następujące gminy: Oleśnica, Pacanów oraz części gmin: Solec-Zdrój i Nowy Korczyn. Na obszarze S-POChK dominują zbiorowiska nieleśne. W dolinach rzek i w okolicach Solca występują zbiorowiska torfowiskowe, łąkowe z udziałem roślin halofilnych: komonicy skrzydlastostrąkowej, muchotrzewu solniskowego, koniczyny rozdętej. Lasy o charakterze zbliżonym do naturalnego rozwinęły się na siedliskach borów sosnowych, mieszanych w okolicach Tuczęp. Teren S-POChK porastają również zbiorowiska bagiennego boru trzcinkowego, subkontynentalnego boru świeżego i boru mieszanego, a także zarośla krzewiaste z tarniną i leszczyną. W części północno-zachodniej oraz na krańcach południowych spotykać można murawy kserotermiczne z dziewięciśniem bezłodygowym, miłkiem wiosennym, rojnikiem pospolitym, wisienką stepową, ostnicą włosowatą. Brzegi licznych stawów i doliny rzeczne wchodzi w skład biocenoz łąkowo-bagiennych, które stanowią siedliska łąkowe dla licznych ptactwa w tym prawnie chronionego i rzadkiego: bociana białego, czapli siwej, czajki, kurki wodnej i innych. Wśród ssaków na tym obszarze występuje rzesorek rzeczny i wiele gatunków nietoperzy.

Głównym kierunkiem działania na terenie Solecko-Pacanowskiego OChK jest ochrona wód powierzchniowych rzeki Wschodniej i walorów przyrodniczych doliny Wisły. Ważnym zadaniem jest również zabezpieczenie przed antropopresją wód leczniczych i terenów uzdrowiskowych Solca Zdroju i Buska Zdroju.

Chmielnicko-Szydłowski Obszar Chronionego Krajobrazu (Ch-SzOChK) leży między innymi na terenie gminy Szydłów a częściowo także w gminach Raków i Tuczępy. Jest to obszar o charakterze rolniczo-leśnym. W jego szacie roślinnej dominują lasy występujące zwarcie na większym terenie. Pod względem siedliskowym przeważają tu bory sosnowe i bory mieszane, sporadycznie występują fragmenty borów trzcinnikowych, olsów i łągów. Ważnym elementem szaty roślinnej są zbiorowiska nieleśne: głównie torfowiska z udziałem takich rzadkich roślin jak: przygielka biała, sesleria błotna, turzyca *Davalla*, storczyki: kruszczyk błotny, storczyk

szerokolistny. Na wychodniach skał węglanowych porastają murawy kserotermiczne znacznie jednak uboższe niż nad dolną Nidą. Liczne stawy i zbiornik Chańcza tworzą biotopy dla wielu gatunków ptaków wodno-bagiennych.

Tradycje osadnicze na terenie Ch-SzOChK sięgają czasów neolitycznych. Wśród zabytków ważną rolę o znaczeniu krajowym przedstawia gotycki układ urbanistyczny Szydłowa zamknięty murami warownymi. Zachowały się pozostałości budownictwa rezydencjonalnego oraz założenia dworsko-parkowe w Grabkach (unikatowy dawny harem).

Obszar pełni ważne ekologiczne funkcje łącznikowe pomiędzy Zespołem Parków Krajobrazowych Gór Świętokrzyskich i Zespołem Parków Krajobrazowych Ponidzia. Jego pierszoplanową funkcją jest ochrona wód powierzchniowych głównie rzeki Czarnej Staszowskiej wraz ze zbiornikiem wodnym Chańcza.

Jeleniowsko-Staszowski Obszar Chronionego Krajobrazu (J-SOChK) znajduje się m.in. na terenie gmin Rytwiany i Staszów. J-SOChK dotyczą zbiorowisk rolno - leśnych. Wśród lasów dominują tu bory sosnowe, bory mieszane, bory trzcinnikowe, łągi subkontynentalne oraz bory mieszane świeże. Wśród roślinności leśnej zdecydowanie przeważa drzewostan sosnowy, a uzupełnieniem są dęby, brzozy, jodły, modrzew, olcha, buk. W lasach poza skupiskami drzew znajduje się różnorodna roślinność krzewiasta oraz bogate runo leśne. Spotykane gatunki zwierząt to: sarny, jelenie, kuny, łosie, bobry, dziki, zające, lisy, dzikie kaczki, bażanty i kuropatwy.

Stan i ocena środowiska

Powietrze atmosferyczne

Powietrze atmosferyczne jest jednym z elementów środowiska przyrodniczego, który decyduje o jakości życia człowieka i jego otoczenia. Wpływa także na stopień czystości innych komponentów środowiska, m.in.: na zakwaszenie gleb i wód powierzchniowych, zdrowotność lasów i zanieczyszczenie upraw. Zanieczyszczenia przenoszą się szybko w powietrzu na dalekie odległości, oddziałują na zmiany klimatu i wywołują niekorzystne procesy w warstwie ozonowej.

Polska jest na etapie wprowadzania do prawa krajowego nowych norm jakości powietrza oraz norm emisji niektórych zanieczyszczeń dla procesów technologicznych, a także wprowadza nowe zasady organizacyjno-prawne wspomagające polepszenie jakości powietrza.

Stan zanieczyszczenia powietrza

Za zanieczyszczenie powietrza uważa się obecność w atmosferze substancji stałych, ciekłych i gazowych, obcych jej naturalnemu składowi, lub substancji szkodliwych dla roślin i zwierząt oraz niekorzystnie oddziałujących na klimat. Średni skład czystego powietrza w warstwie troposfery to: 78,9% azotu, 20,96% tlenu oraz 0,93% argonu, 0,03% dwutlenku węgla oraz niewielkie ilości wodoru i gazów obojętnych.

Zanieczyszczenia przenikają do atmosfery w wyniku procesów naturalnych (źródła naturalne) i pod wpływem działalności człowieka (źródła antropogeniczne).

Najczęściej występującymi charakterystycznymi zanieczyszczeniami powietrza są: pyły, dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek i dwutlenek węgla.

Podstawę niniejszej analizy stanowią głównie informacje i dane zawarte w kwartalnych wykazach zawierających zbiorcze zestawienie informacji o korzystaniu ze środowiska, przesyłanych do Marszałka Województwa Świętokrzyskiego na mocy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.) oraz aktów wykonawczych

do tej ustawy.

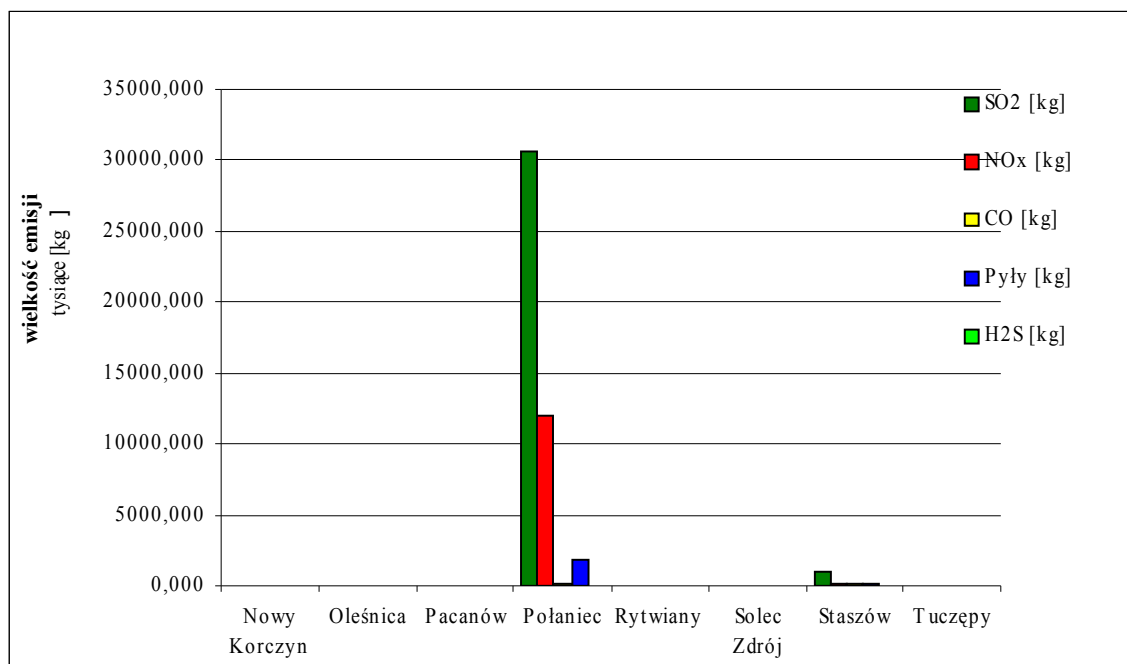
Ilość podmiotów emitujących zanieczyszczenia do powietrza wciąż wzrasta. Są to głównie firmy usługowe, których działalność nie wpływa na wielkość emisji. Na przestrzeni ostatnich 3 lat emisja zanieczyszczeń na terenie gmin jest porównywalna.

Wielkość rocznej emisji poszczególnych zanieczyszczeń [kg] przedstawiono w formie graficznej i ujęto w zestawieniu tabelarycznym (tabela 14.). Dane przyjęto w oparciu o kwartalne sprawozdania o wprowadzonych gazach i pyłach do powietrza w 2003 r.

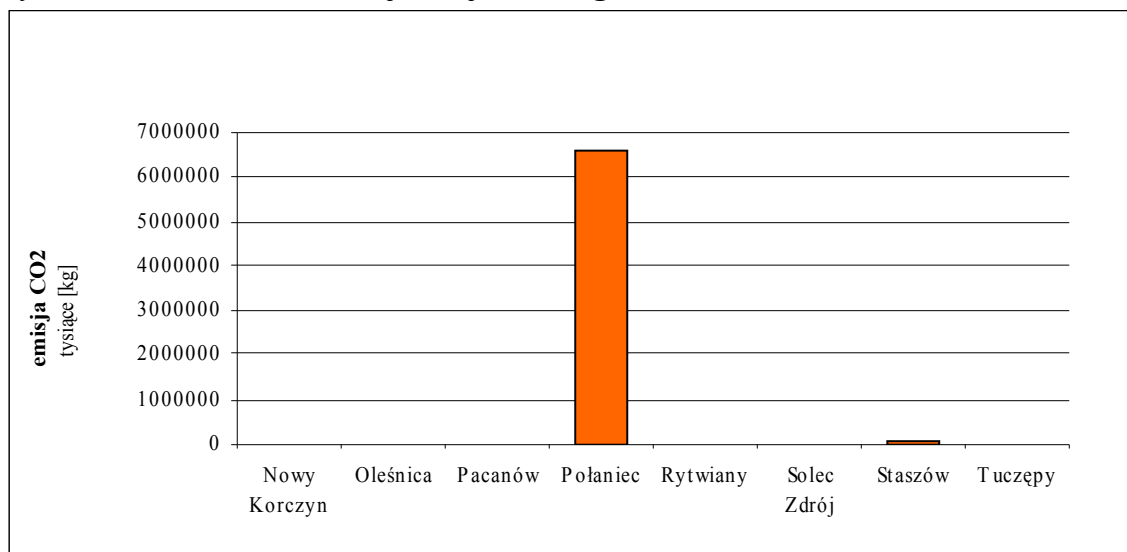
Tabela 14. Wielkość rocznej emisji [kg] z poszczególnych gmin

Emisja [kg]	Gminy							
	Nowy Korczyn	Oleśnica	Pacanów	Połaniec	Rytwiany	Solec Zdrój	Staszów	Tuczępy
SO ₂	0,004	0,014	1525,699	30603575,70	5866,27	0,001	1011841,95	5,883
NO _x	6,853	0,892	217,860	11979761,32	7449,27	3,227	90796,04	10314,400
CO	1,927	0,251	9803,700	192387,33	16849,81	14,300	151928,38	800,180
CO ₂	10515,250	1368,908	435720,00	6594220000,00	682600,00	10267,120	50703112,25	5703905,00
Pyły	0,080	0,010	1057,807	1903527,62	6407,38	0,010	107104,61	42,200
H ₂ S	-	-	-	-	-	-	-	3608,40

Rysunek 20. Wielkość emisji w gminach EZGOK [kg]

Rysunek 21. Wielkość rocznej emisji CO₂ w gminach

Z powyższych danych wynika, iż największa koncentracja emisji zanieczyszczeń do

powietrza występuje w gminie Połaniec. W rejonie tym zlokalizowana jest Elektrownia im. Tadeusza Kościuszki w Połańcu, która ma najbardziej znaczący wpływ na wielkość emisji w regionie.

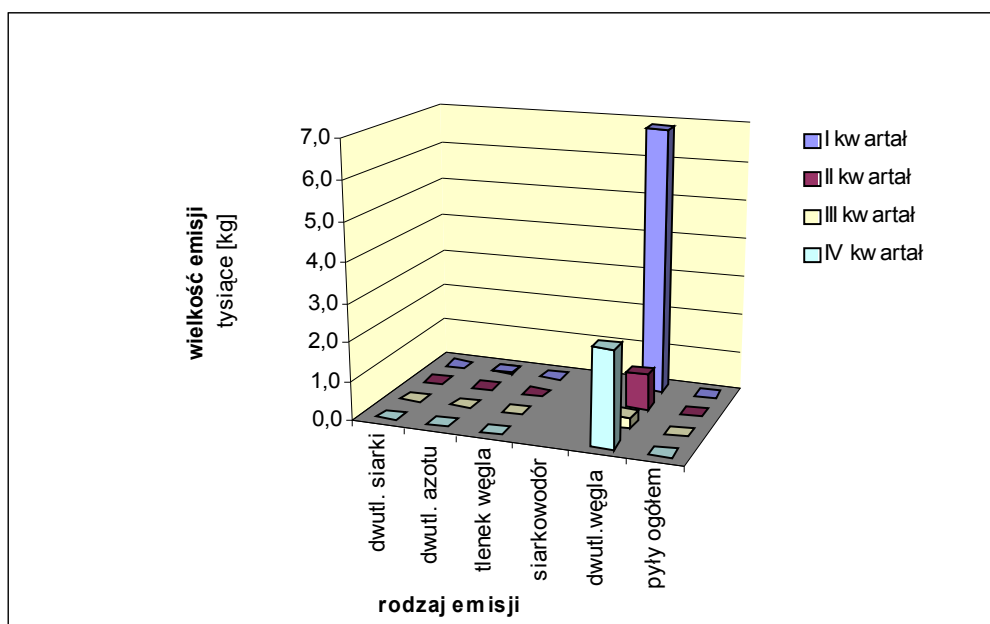
Nadmienić należy, iż siarkowodór (H_2S) występuje tylko w gminie Tuczępy. Źródłem jego jest Zakład Produkcji Chemicznej, Instalacja do produkcji dwusiarczku węgla (CS_2). Jest to zakład należący do Kopalni i Zakładów Chemicznych Siarki „Siarkopol” PP w Staszowie.

Wpływ na zanieczyszczenie powietrza w gm. Rytwiany ma Cegielnia Rytwiany, znajdująca się na jej terenie, natomiast o wielkości emisji w gm. Pacanów decyduje Rolnicza Spółdzielnia Mleczarska „Rolmlecz”, Zakład w Wójczy (wcześniejsza nazwa: Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska „Jedność” w Wójczy). Sytuację tę dodatkowo obrazują wykresy, w których ujęto kwartalną emisję zanieczyszczeń w poszczególnych gminach.

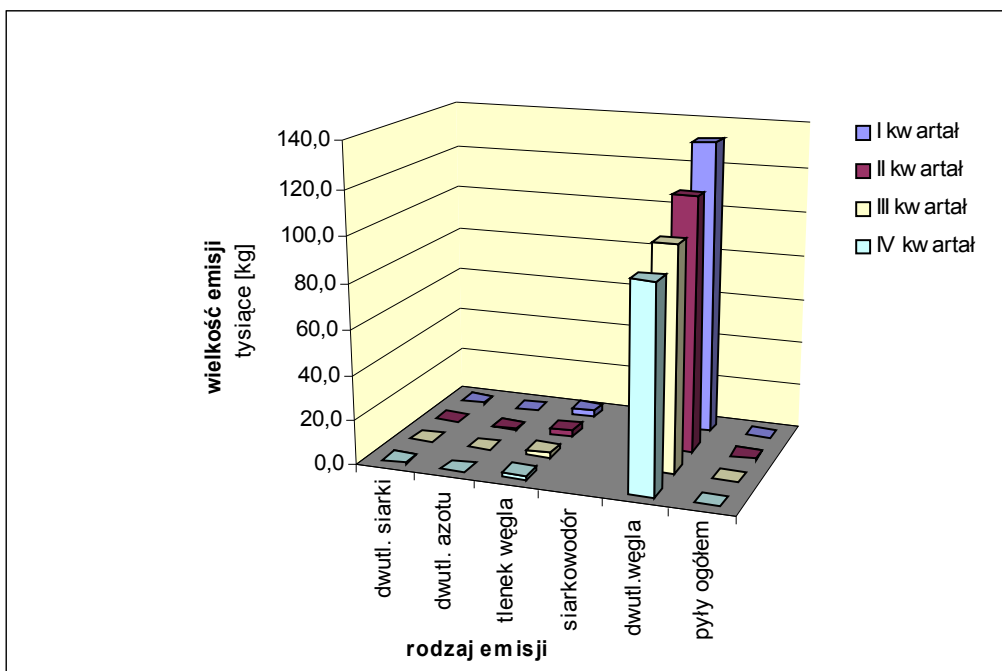
Należy zwrócić również uwagę na fakt, iż w okresach poza grzewczych tj. w II i III kwartale roku emisja substancji zanieczyszczających do powietrza jest niższa.

Poniżej przedstawiono wielkość emisji podstawowych zanieczyszczeń powietrza występującą w I, II, III i IV kwartale 2003r. dla gmin należących do EZGOK w Rzędowie.

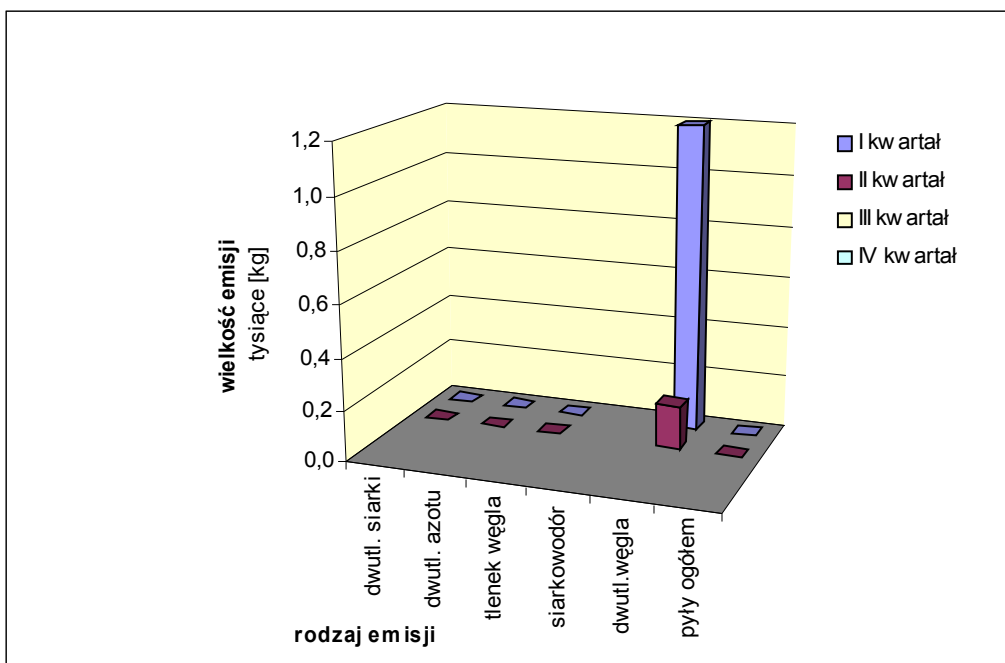
Rysunek 22. Emisja kwartalna w gminie Nowy Korczyn

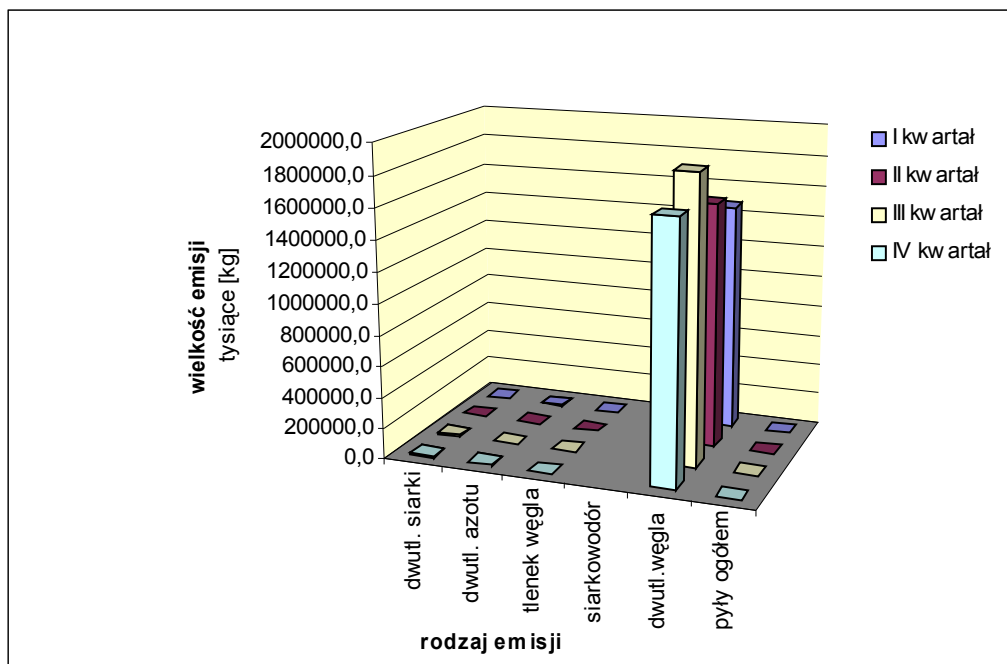
Rysunek 23. Emisja kwartalna w gminie Pacanów

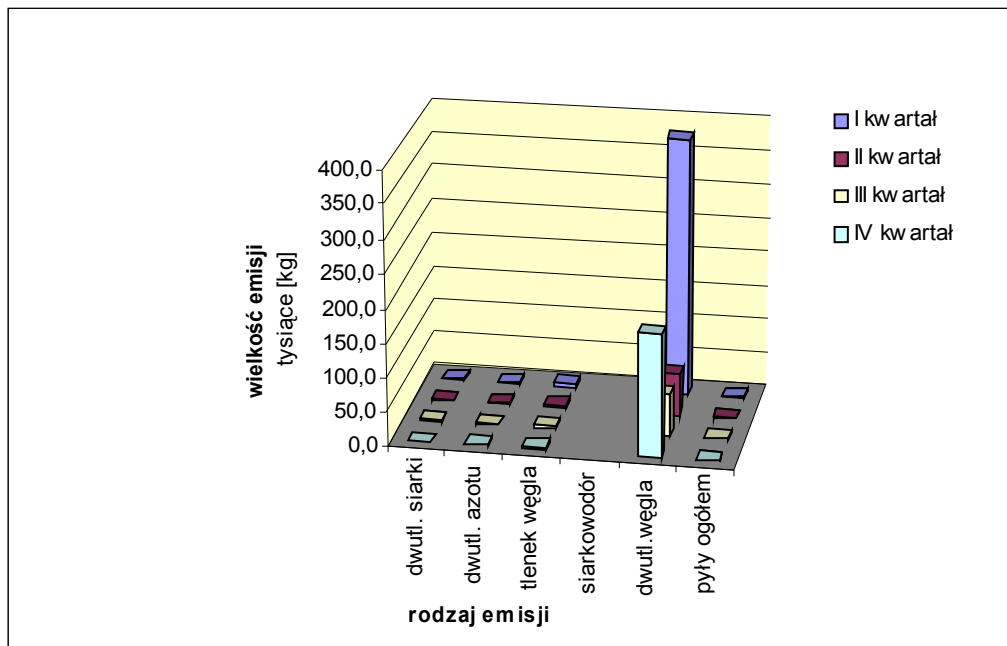
Rysunek 24. Emisja kwartalna w gminie Oleśnica

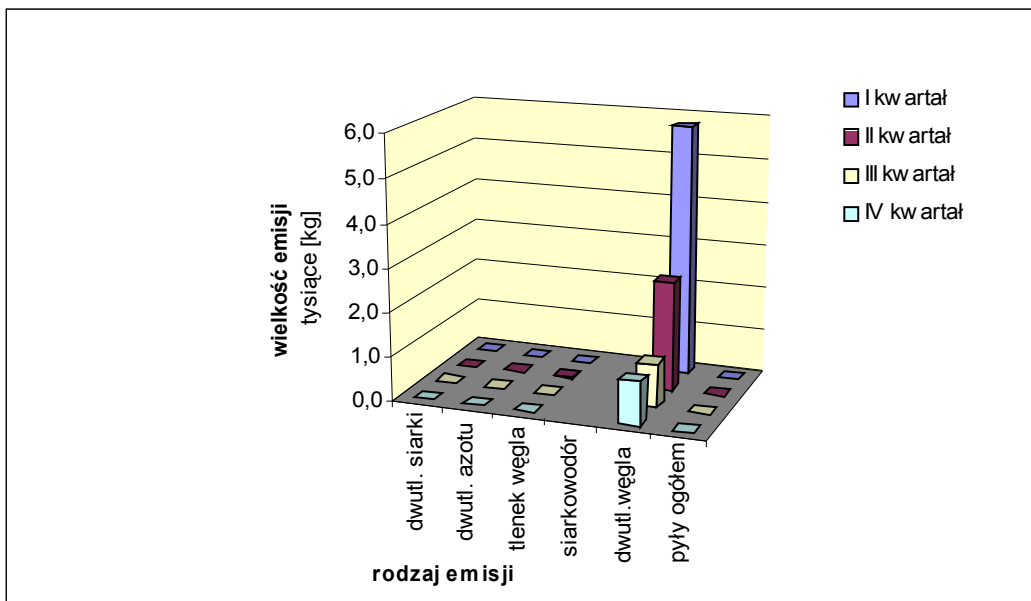
Rysunek 25. Emisja kwartalna w gminie Połaniec

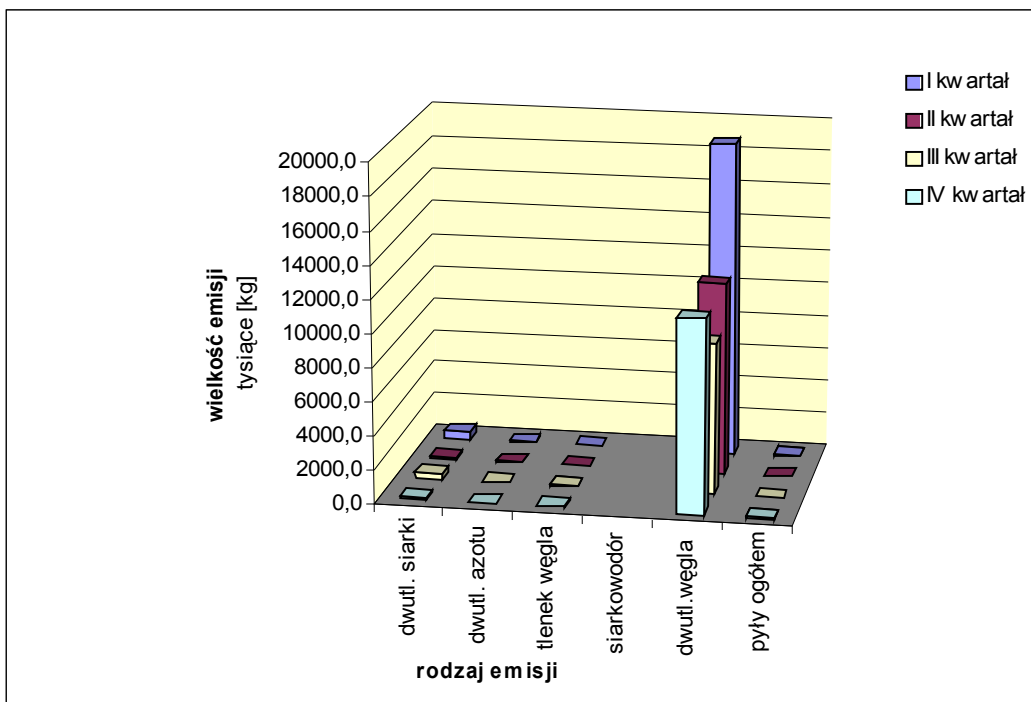
Rysunek 26. Emisja kwartalna w gminie Rytwiany

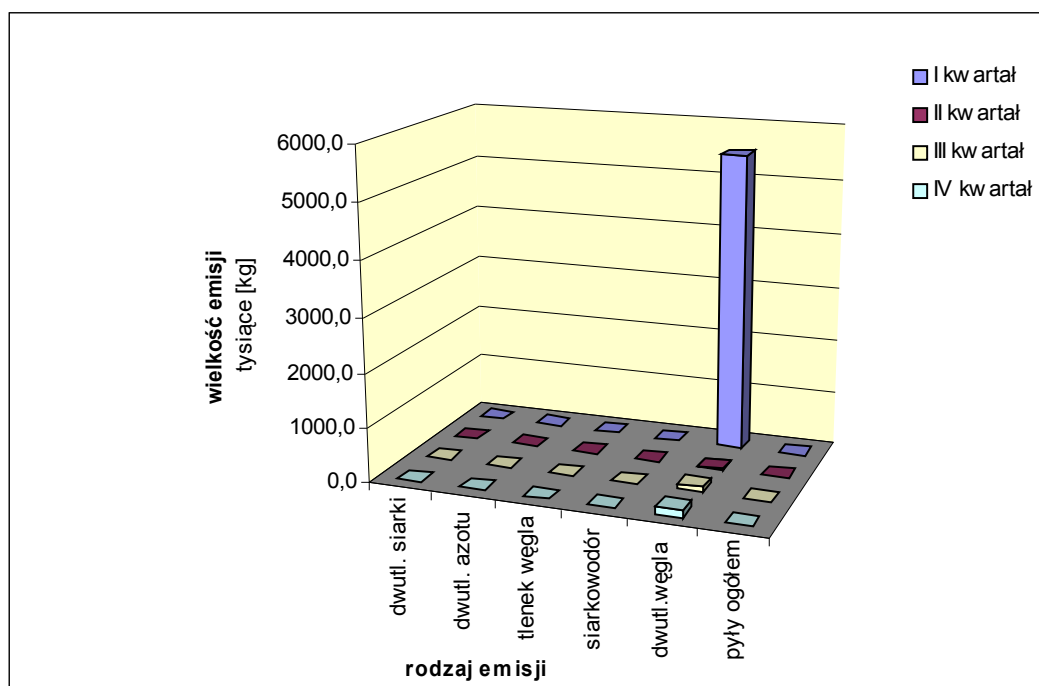
Rysunek 27. Emisja kwartalna w gminie Solec Zdrój

Rysunek 28. Emisja kwartalna w gminie Staszów

Rysunek 29 Emisja kwartalna w gminie Tuczępy

Poza emisją zorganizowaną, na podstawie której dokonano analizy zanieczyszczeń w poszczególnych gminach należących do EZGOK w Rzędowie, występuje również emisja niezorganizowana. Źródłem jej są silniki spalinowe w transporcie samochodowym. Emisja niezorganizowana nie jest przedmiotem weryfikacji ujętej w niniejszym opracowaniu.

Źródła zanieczyszczeń powietrza

Województwo Świętokrzyskie posiada stosunkowo niski poziom zanieczyszczenia powietrza. Do Ekologicznego Związku Gospodarki Odpadami Komunalnymi w Rzędowie należą gminy z powiatu buskiego (gm. Nowy Korczyn, gm. Pacanów, gm. Solec-Zdrój, gm. Tuczępy), staszowskiego (gm. Łubnice, gm. Oleśnica, gm. Połaniec, gm. Rytwiany, gm. Staszów, gm. Szydłów) i kieleckiego (gm. Raków). Są to gminy typowo rolnicze oraz uprzemysłowione takie jak gm. Połaniec ze zlokalizowaną Elektrownią czy gm. Staszów i Tuczępy, na obszarze których znajdują się Kopalnie i Zakłady Chemiczne Siarki „Siarkopol”.

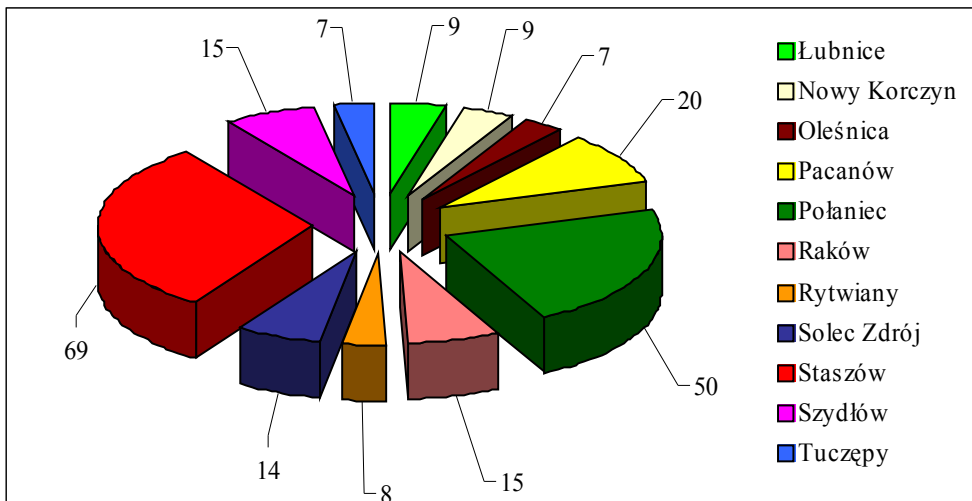
W bazie marszałka województwa świętokrzyskiego w 2003 roku rejestrem objętych było 1970 podmiotów korzystających ze środowiska w zakresie wprowadzania gazów lub pyłów do powietrza. Tabela nr 15 przedstawia ilość podmiotów wprowadzających zanieczyszczenia do powietrza z gmin należących do EZGOK: Łubnice, Nowy Korczyn, Oleśnica, Pacanów, Połaniec, Raków, Rytwiany, Solec-Zdrój, Staszów, Szydłów, Tuczępy.

Tabela 15. Ilość podmiotów wprowadzających zanieczyszczenia do powietrza z gmin należących do EZGOK

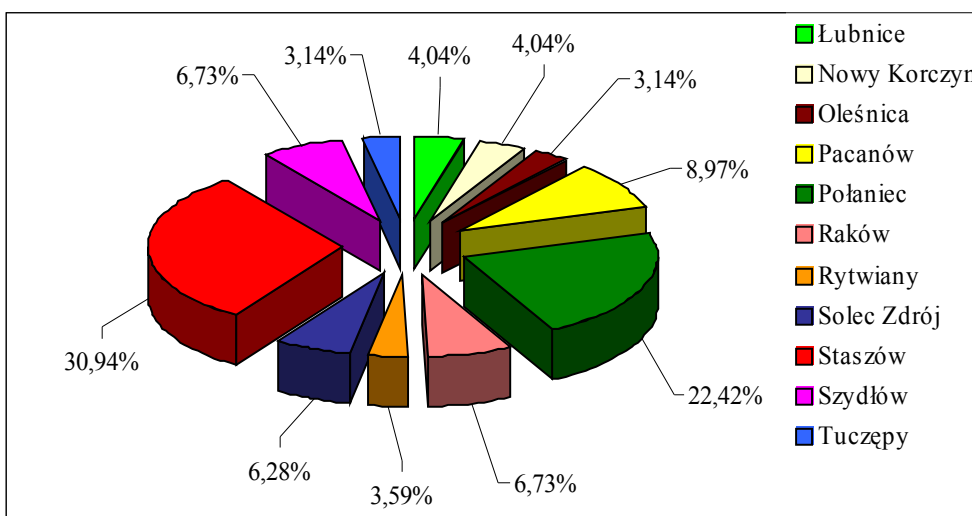
Lp.	Gmina	Ilość podmiotów wprowadzających gazy lub pyły do powietrza
1.	Łubnice	9

Lp.	Gmina	Ilość podmiotów wprowadzających gazy lub pyły do powietrza
2.	Nowy Korczyn	9
3.	Oleśnica	7
4.	Pacanów	20
5.	Połaniec	50
6.	Raków	15
7.	Rytwiany	8
8.	Solec Zdrój	14
9.	Staszów	69
10.	Szydłów	15
11.	Tuczępy	7

Rysunek 30. Ilość podmiotów [szt] emitujących gazy i pyły w poszczególnych gminach EZGOK

Rysunek 31. Ilość podmiotów [%] emitujących gazy i pyły w poszczególnych gminach EZGOK

Jak wynika z powyższych wykresów spośród 11 gmin należących do Związku, największa liczba podmiotów korzystających ze środowiska w zakresie wprowadzania gazów lub pyłów do

powietrza znajduje się w gminach: Staszów i Połaniec, w tym:

gm. Staszów – 69 podmiotów, co stanowi 31 % wszystkich podmiotów należących do EZGOK,

gm. Połaniec – 50 podmiotów, co stanowi 22 % wszystkich podmiotów należących do EZGOK.

Hałas i niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne

Rozpoznanie problemu zanieczyszczenia środowiska hałasem jest znacznie mniejsze w porównaniu do innych zagadnień ochrony środowiska. Badania przeprowadzone w ostatnich latach na obszarze województwa wskazują na poszerzanie się obszarów o niekorzystnym klimacie akustycznym, co prowadzi do zwiększenia populacji objętej szkodliwym jego wpływem. Do głównych źródeł hałasu wpływających na zwiększenie uciążliwości akustycznej dla środowiska zewnętrznego należy: ruch drogowy i kolejowy oraz działalność prowadzona na terenach niektórych obiektów przemysłowych.

Hałas przemysłowy [wg POŚ powiatowe]

W większości gmin Związku zagrożenie ze strony hałasu przemysłowego dotychczas nie występowało z powodu braku większych zakładów produkcyjnych. Wyjątkiem są tu gminy uprzemysłowione: Staszów i Połaniec. W gminach tych zagrożenie ze strony hałasu przemysłowego w pobliżu: Przedsiębiorstwa Robót Drogowych w Staszowie, Zakładu Energetyki Ciepłej w Staszowie oraz Elektrowni „Połaniec” - sporadycznie przy spuszczeniu pary z bloków energetyki.

Dotychczas nie stwierdzono tego rodzaju zagrożenia ze strony małych zakładów wytwórczych.

Hałas komunikacyjny [wg POŚ powiatowe]

Szybki rozwój motoryzacji indywidualnej w ostatnich latach połączony ze wzrostem przewozów transportowych oraz opóźnieniami w rozbudowie układów drogowo-ulicznych przyczynił się do znacznego pogorszenia klimatu akustycznego, zwłaszcza na obszarach zurbanizowanych.

Badania hałasu wywołanego ruchem pojazdów samochodowych na obszarze województwa prowadzone są od 1978 roku.

Na terenie EZGOK badania natężenia hałasu prowadzono:

w Staszowie (2002 r.)

Pomiary hałasu przeprowadzono w 62 punktach pomiarowych. 67% ludności miasta przebywa na terenach narażonych na hałas.

W 63% przebadanych odcinków ulic przekraczany jest normatywny poziom hałasu wynoszący 60 dB. Na pozostałych odcinkach poziom hałasu jest niższy od dopuszczalnego.

Poziom hałasu w przedziale od 70 do 75 dB stwierdzono jedynie na 5 odcinkach ulic miejskich przenoszących ruch tranzytowy w tym na drogach wylotowych w kierunku Osieka, Połańca i Stopnicy. Przeciętny poziom hałasu wynosi 62,1 dB co oznacza, że jest większy od kryteriów przyjmowanych dla tego typu terenów o 2,1 dB. Przyczynia się do tego wysokie natężenie ruchu pojazdów (ponad 200 poj./h) Na większości badanych ulic ruch pojazdów mieści się w przedziale od 50 do 200 poj./h. Analizując badania ruchu przeprowadzone w latach 1996-2002 w węzłach komunikacyjnych o podobnym charakterze jak Staszów można domniemywać, że hałas na głównych ciągach drogowych przekracza wartości normatywne o 2-5 dB.

Uciążliwość ruchu drogowego na odcinku drogi krajowej nr 79 Warszawa — Sandomierz — Kraków — Będziny i na drogach wojewódzkich Nr 757, 764, 765 poza miastami i terenami zurbanizowanymi (m. Osiek, Połaniec, Staszów) jest mniejsza i tylko w niewielkim stopniu przekracza wartości normatywne.

Poprawa klimatu akustycznego na terenie miasta Staszowa stanowiącego węzeł dróg wojewódzkich nie będzie trudna lecz wymaga poniesienia nakładów na inwestycje drogowe.

Doraźną poprawę sytuacji można uzyskać poprzez polepszenie stanu nawierzchni i zmianę prędkości strumienia pojazdów. Istotnym zagrożeniem ze strony hałasu drogowego jest wzrost ruchu samochodowego (zwłaszcza ciężarowego) na drogach znaczenia ponadlokalnego - tranzytowego.

w Solcu Zdroju w 1995 roku.

Największe oddziaływanie hałasu komunikacyjnego występuje na obszarach przyległych do tras tranzytowych, gdzie zanotowano poziom hałasu w przedziale 70 – 75 dB. (21,9% sieci).

Poprawa klimatu akustycznego na terenie miasta stanowiącego węzeł dróg tranzytowych będzie trudna bez poniesienia nakładów na inwestycje drogowe.

Doraźną poprawę sytuacji można uzyskać poprzez polepszenie stanu nawierzchni, zmianę prędkości strumienia pojazdów i wprowadzenie dalszych ograniczeń dla ruchu pojazdów ciężarowych w centrum miasta, strefie uzdrowiskowej i na terenie o dużym wskaźniku zaludnienia. Istotnym zagrożeniem ze strony hałasu drogowego jest wzrost ruchu samochodowego (zwłaszcza ciężarowego) na drodze krajowej nr 73 głównie dla miejscowości położonych bezpośrednio przy drodze. Ruch ten przekroczy w 2100 roku przekroczy wartość 8000 pojazdów rzeczywistych na dobę na całym odcinku drogi krajowej.

Niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne

Niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne jest zjawiskiem powszechnym. Jego źródłami są systemy przesyłowe energii elektrycznej, stacje radiowe, telewizyjne i telefonii komórkowej oraz urządzenia o mniejszej uciążliwości, diagnostyczne, terapeutyczne, przemysłowe, a także domowe.

Dla ochrony środowiska istotne znaczenia mają urządzenia, które emitują fale elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości w postaci radiofal o częstotliwości 0,1-300 MHz i mikrofal od 300 do 300 000 MHz, umieszczone w środowisku naturalnym.

Do urządzeń najbardziej szkodliwych na obszarze EZGOK należą:

linie elektroenergetyczne najwyższych napięć wyprowadzone z GPZ 400/220/110 Elektrowni Połaniec, są to linie:

400 kV Połaniec - Ostrowiec Św.

400 kV Połaniec - Rzeszów - Widelka

400 kV Połaniec - Tarnów

400 kV Połaniec - Kielce

220 kV Połaniec - Chmielów (2 linie o różnych trasach)

220 kV Połaniec - Klikowa k/Tarnowa

220 kV Połaniec - Niziny

GPZ Staszów 110/15 kV

bazowe stacje telefonii komórkowej różnych operatorów

linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 110 kV (3), 220 kV, 400 kV, których szkodliwy wpływ rozciąga się odpowiednio od 12 do 37 m. od osi linii w obie strony.

Ochrona ludzi i środowiska przed niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym

uregulowana jest ustawowo (prawo budowlane, prawo ochrony środowiska, ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym), przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy oraz sanitarnymi.

Gospodarka wodna

Wody powierzchniowe

Przez teren EZGOK przepływają rzeki: Wisła, Czarna Staszowska, Wschodnia, Nida, Kacanka, Kanał Srtumień, oraz szereg małych potoków.

Rzeka Wisła stanowi naturalną granicę województwa świętokrzyskiego i powiatu staszowskiego w jego południowo - wschodniej części. Graniczny odcinek rzeki długości 168,7 km jest klasyfikowany centralnie z wykorzystaniem badań WIOŚ Kielce prowadzonych m. in. w ppk Nowy Korczyn. Jakość wód Wisły we wszystkich badanych przekrojach pomiarowych nie odpowiada normatywom żadnej z klas czystości ze względu na utrzymujące się przekroczenia stężeń zasolenia, biogenów i miana Coli. Zanieczyszczenia te pochodzą m.in. z południowych regionów Polski.

W ostatnich latach w ujściowym przekroju Połaniec na rzece Czarnej Staszowskiej nastąpił wzrost stężenia fosforu ogólnego z II do III klasy czystości. Pozostałe wskaźniki odpowiadają dopuszczalnym stężeniom BZT₅ - normie kl.I, Azotyny normie kl II. Klasyfikację non (wody pozaklasowe) zyskuje z uwagi na miano Coli.

Na rzece Wschodniej nastąpiło dalsze pogorszenie stanu sanitarnego rzeki na odcinku Strzelce - Wilkowa wyrażone przekroczeniem stężeń dopuszczalnych miana Coli. W ocenie ogólnej rz. Wschodnia prawie na całej długości znalazła się poza normatywem.

Nida jest największym odbiornikiem ścieków w województwie świętokrzyskim. Stan czystości Nidy w roku 2002 uległ pogorszeniu. Prowadzi ona w większości wody pozaklasowe. Na podstawie badań monitoringu wód powierzchniowych przeprowadzonych w 2002 roku wykazano, iż eutrofizacją zagrożona jest cała zlewnia Nidy. Wystąpiły przekroczenia wartości granicznych średniorocznych stężeń głównie azotanów, w mniejszym stopniu fosforu ogólnego. Jest to związane ze zwiększeniem się zanieczyszczenia ściekami, pestycydami i nawozami sztucznymi, które są splukiwane przez opady atmosferyczne.

Rzeka Kacanka - prawobrzeżny dopływ rz. Koprzywianki badana jest tylko przy ujściu. Końcowy odcinek rzeki ze względu na miano Coli i zawiesinę odpowiadał III klasie czystości. Pozostałe wskaźniki nie przekraczają klasy I i II.

Generalnie rzeki omawianego obszaru prowadzą wody niskiej jakości. Zanieczyszczenia pochodzą z całego obszaru. Zła jakość wód związana jest z niskim stopniem skanalizowania gmin. Wśród podstawowych przyczyn utrzymania się niskiej jakości wód powierzchniowych wymienić należy również spływy obszarowe z pól.

Zasoby wód powierzchniowych kształtują ponadto zbiorniki małej i dużej retencji, stawy rybne, ciek. W ramach dużej retencji (pow. 5 min m³) EZGOK posiada zbiornik „Chańcza” zlokalizowany na rzece Czarnej Staszowskiej, który budowany był głównie dla potrzeb Kopalni i Zakładów Chemicznych „Siarkopol” w Grzybowie. Obecnie wykorzystywanie dla celów przemysłowych jest niewielkie i zbiornik ten pełni funkcję rekreacyjną i przeciwpowodziową. W 2001 roku stężenia parametrów fizyko - chemicznych oraz bakteriologicznych nie wykraczały poza normy klas I i II. Powierzchnia zalewu 290 ha - docelowa pojemność 24,5 ml. m³.

W skład zasobów wód powierzchniowych poza rzekami, dużymi zbiornikami wodnymi wchodzi również zbiorniki wodne objęte programem małej retencji jak również stawy rybne

oraz zbiorniki wodne o funkcji rekreacyjnej (tabela 16.)

Zbiorniki wodne (retencyjne, rybne, rekreacyjne)

Lp.	Gmina	Nazwa zbiornika	Powierzchnia zbiornika [m ²]	Funkcja
1.	Staszów	Jeziora Golejowskie	3,50	Rekreacyjna
2.	Staszów	Stawy Staszowskie	0,44	Rybna
3.	Oleśnica	„Brody	59,23	Stawy rybne
4.	Połaniec	„Połaniec" (na rzece Wschodniej)	2,60	Retencyjna
5.	Rytwiany	„Rytwiany" AWRSP	173,00	Stawy rybne
6.	Pacanów	Jezioro „Trzos”-Żabiec	3,86	Prywatny
		Sztuczny-Karsy Duże	0,20	p.poż
		Synowica- Komorów	2,23	p.poż
		Sztuczny- Pacanów	0,15	p.poż
		Sztuczny-Chrzanów	0,80	p.poż
		Naturalny-Rataje Słupskie	0,15	p.poż
7.	Solec Zdrój	Solec Zdrój,	5,30	Retencyjno-rek
		Solec Zdrój,	1,18	Retencyjno-rek
		Zagajów,	0,15	p.poż
		Żuków,	0,30	p.poż
		Zagorzany,	1,10	p.poż +staw
		Świniary,	0,07	p.poż
		Piasek Mały,	0,06	p.poż
Chinków	0,18	p.poż		
8.	Pacanów		271,68	stawy
9.	Solec Zdrój		6,32	stawy
10.	Tuczępy		0,58	stawy
11.	Raków	Chańcza	340,0	p.powodziowy, rekreacyjny, retencyjny

Istniejące zbiorniki wodne mają głównie przeznaczenie retencyjne i rolnicze, oraz przeciwpożarowe. Są one niezbędne do utrzymania stałego poziomu wód gruntowych, stanowią również źródło zasilania wód podziemnych. Łagodzą skutki ekstremalnych zjawisk takich jak susza, czy powódź. Lokalnie są również wykorzystywane do celów rekreacyjnych, podnosząc atrakcyjność turystyczną i inwestycyjną wielu miejscowości i gmin.

Wody powierzchniowe służą również do celów energetycznych poprzez montaż małych elektrowni wodnych, oraz do celów przemysłowych.

Głównymi źródłami zanieczyszczenia wód powierzchniowych jest zrzut ścieków sanitarnych i innych zanieczyszczeń, oraz stosowanie nawozów w rolnictwie.

Wody podziemne

W zasięgu regionu hydrogeologicznego na terenie gmin należących do powiatu Staszowskiego ustanowiony jest Główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP) Nr 423 - nazywany „Subzbiornikiem Staszowskim”. Jest to zbiornik szczelinowo - krasowy, porowy. Wiek utworów wodonośnych określa się na trzeciorzęd. Poziom wodonośny trzeciorzędowy występuje w wapieniach litotamniowych i detrycznych.

Zbiornik ten posiada łączną powierzchnię 33 km². Zostały dla niego określone obszary chronione ONO (obszary wymagające najwyższej ochrony) i OWO (obszary wymagające wysokiej ochrony). Strefy ONO i OWO są obszarami nieizolowanymi lub słabo izolowanymi, oraz

miejscami zasilania zbiorników zawierających wody o dobrej jakości. Pozostałe fragmenty zbiornika wód nie objęte przez obszary ONO i OWO to obszary OZO (obszary wymagające zwykłej ochrony). Ochrona GZWP wynika na tych obszarach z istniejących i obowiązujących przepisów.

GZWP - „Subzbiornik Staszowski” jest zbiornikiem o zasobach dyspozycyjnych wynoszących 125 m³/h. Wody jego są dobrej jakości fizyko - chemicznej i mogą być używane do picia i na potrzeby gospodarcze bez uzdatniania (za wyjątkiem ujęcia komunalnego Nr 1 w Staszowie - Radzikowie i ujęcia w studninie koni w Kurozwękach, gdzie wody wykazują przekroczenie norm Fe i NH₄).

W gminach leżących na terenie powiatu staszowskiego występuje poza trzeciorzędem również czwartorzędowe piętro wodonośne. Czwartorzędowy wodonośny poziom użytkowy występuje w dolinach rzecznych w utworach pod zwartą pokrywą lessową, piaskowców i żwirów rzecznych. Zwierciadło wód podziemnych występuje na głębokości 5 - 15 m p.pt. Miąższość warstwy jest różna, wynosi niekiedy 5 - 20 m. Wydajność studni wierconych kształtuje się od 2 do 50 m³/h.

Wody zbiorników czwartorzędowych wykazują podwyższoną zawartość żelaza i magnezu a także pod względem bakteriologicznym wody te są narażone na zanieczyszczenia.

Na obszarze powiatu znajduje się punkt monitoringu krajowego Nr 500 w Kurozwękach gmina Staszów (stratygrafia - trzeciorzęd, wody - wgłębne, typ ośrodka -warstwa porowata, użytkowanie terenu - użytki zielone).

Badany punkt - studnia obserwacyjna na IM i GM posiadał III klasę jakości wody w latach ubiegłych (tj. wody podziemne niskiej jakości). Monitoring zwykłych wód podziemnych polega na prowadzeniu stałych wieloletnich badań własności fizycznych i chemicznych wody w wybranych punktach.

Monitoring prowadzony jest również w miejscowości Wójeczka w gminie Pacanów. Wody w tym punkcie posiadają klasę Ib i odpowiadają wszelkim normom.

Zanieczyszczenie wód podziemnych to przede wszystkim wycieki z wszelkiego rodzaju nieszczelnych zbiorników, w tym również składowisk odpadów.

Ochrona przeciwpowodziowa

Obszar powiatu położony jest w terenie zagrożenia powodziowego zarówno od strony wystąpienia rzek ze swych koryt jak również w czasie roztopów i deszczy nawalnych.

Bezpośrednią ochroną są wały przeciwpowodziowe. Zarówno stan techniczny obwałowań jak i niedostateczna retencja zbiornikowa nie ograniczają w dostatecznym stopniu zagrożenia powodziowego. W tabeli 17. przedstawiono istniejące wały na terenie EZGOK.

Tabela 16. Wały przeciwpowodziowe [POŚ Staszów i Busko]

Lp.	Gmina	Długość wałów (km)	Powierzchnia obszaru chronionego wałami (ha)
1.	Łubnice	29,6	3.700
2.	Nowy Korczyn	31,7	10,0
3.	Pacanów	15,22	6600
4.	Połaniec	26,8	3.400
Razem			

Poza obszarami zagrożonymi powodzią w wyniku wystąpienia rzek ze swoich koryt na terenie powiatu staszowskiego znajdują się obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi w przypadku wystąpienia roztopów i deszczy nawalnych. Niebezpieczeństwo to dotyczy większości gmin. W gminie Staszów istnieje niebezpieczeństwo katastrofalnych zatopień i zalewów terenów w dolinie rzeki Czarnej Staszowskiej od zbiornika retencyjnego w Chańczy. Sytuacja taka może zaistnieć w przypadku nawalnych deszczów lub nagłych roztopów w zlewni rzeki Czarnej i Łagowicy, powyżej zbiornika w Chańczy. Obecna pojemność powodziowa zbiornika w Chańczy nie jest wystarczająca. Możliwość zrzutu wody ze zbiornika wynosi ponad 200 m³/s, natomiast aktualna bezpieczna przepustowość rzeki Czarnej, poniżej zapory, wynosi 15 m³/s.

Zestawienie poniższe zawiera dane o obszarach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi.

Tabela 17. Tereny zagrożone powodzią wskutek deszczów nawalnych [wg POŚ powiatowe]

Lp.	Gmina	Tereny zagrożone powodzią
1.	Łubnice	Cała gmina (19 sołectw)
2.	Nowy Korczyn	teren gminy Nowy Korczyn
3.	Oleśnica	Tereny wzdłuż rz. Wschodniej (6 sołectw)
4.	Pacanów	Przyległe obszary do cieków: Kanał Strumień, Rów A-12, Struga Podwalska, Struga Komorowska, Kanał Ulgi, Kanał Nidy
5.	Połaniec	Północna część Połańca (orogr. Lewy brzeg rz. Czarna Staszowska oraz Maśnik, Rybitwy, Rudniki, Tursko Kolonia, Wymysłów, Zrębin, Ruszcza Kępa, Łęg, Kamieniec, Kraśnik, Brzozowa, Tursko Małe (12 sołectw)
6.	Rytwiany	Tereny wzdłuż rzeki Czarnej Staszowskiej - Rytwiany, Kłoda, Niedziałki, Ruda (4 sołectwa)
7.	Solec Zdrój	Węlin, Swiniary, Ludwinów,
8.	Staszów	1 strefa - 25 ha sołectwo Jasień, oraz 2 strefa - tereny sołectw Kurozwęki Zagrody, Niemścice i Oględów, położone w dolinie rzeki Czarnej na terenach zalewowych i ok.130 ha, 3 strefa - j.w. oraz miasto Staszów i pobliskie gminy (3 sołectwa).
9.	Tuczepy	Chałupki

Wodociągi i kanalizacja

Całkowita długość sieci wodociągowej na terenie Związku wynosi 1105,7 km. Do sieci wodociągowych podłączonych jest 15567 budynków mieszkalnych. Główne ujęcia przedstawia tabela 18. [POŚ powiatowe].

Tabela 18. Ujęcia i zasięg wodociągu

Lp.	Gmina	Ujęcie	Zasięg wodociągu	Uzdatnianie
1.	Nowy Korczyn	Ujęcie brzegowe rz. Nida (N.Korczyn)	N. Korczyn, Sępichów, Grotniki Duże, Ucisków, Podzamcze, Podraje, Łęka, Winiary, St. Korczyn, Strożyska, Badrzechowice, Grotniki Małe, Parchocin, Piasek W., Harmoniny, Rzegocin, Górnowola, Pawłów, Żukowice, Czarkowy, Brzostków, Błotnowola, Ostrowce, Kawęczyn	Jakość wody I
2.	Pacanów	Wójeczka Żabiec	Biechów, Biskupice, Chrzanów, Karsy Dol., Karsy Górne, Karsy Małe, Książnice, Kwasów, Niegosławice, Pacanów, Słupia, Sroczków, Wójcza, Wójeczka, Zborówek Nowy, Zborówek Stary, Żabiec, Zołcza-Ugory, Wola Biechowska Grabowica, Kępa Lubawska, Komorów, Kółko Żabieckie, Oblekoń, Podwale, Rataje Karskie, Rataje Słupskie, Trzebica	Wymaga uzdatnienia Bakteriologicznie Wymaga uzdatnienia bakteriologicznie
3.	Solec Zdrój	Groczków Piewstrzec Sułkowice Kików	Zborów, Solec Zdrój, Strażniki, Chinków, Zagajów, Kol. Zag. Piewstrzec, Włosnowice, Świniary, Ludwinów, Zielonki, Zagorzany, Wełnin Sułkowice, Piasek Mały, Kików, Żuków	Wymaga chlorowania Wymaga chlorowania Wymaga chlorowania Wymaga chlorowania
4.	Tuczępy	Szydłów	Tuczępy, Góra, Wierzbica, Jaruszkowice, Jarosławice, Nieciesławice, Niziny, Grzymasła, Podlesie, Sienków, Kargów, Brzozówka, Chałupki, Rządów, Dobrów	nie
5.	Staszów	Radzików I i II Wola Osowa Kurozwejci Sztombergi	1. Staszów, Stefanówek, Grzybów, Zagrody, Sielec, Ziemblice, Gaj Koniemłocki, Koniemłoty, Kszczonowice, Niemścice, Ponik, Oglądów, Krzywołecz, Lenartowice, Adamówka, Dobra, Wólka Żabna i Czernica 2. Wola Osowa, Jasień 3. Kurozwejki 4. Sztombergi, Kopanina, Wiśniowa, Wiśniowa Poduchowna, Mostki, Podmaleniec, Czajków Południowy, Czajków Północny, Wiśniowa Łeb., Wola Wiśniowska, Poddębowiec 5. Wiązownica Mała, Wiązownica Duża, Wiązownica Kolonia (z ujęcia Wiązownica Mała)	Nie wymaga uzdatnienia Nie wymaga uzdatnienia Nie wymaga uzdatnienia Nie wymaga uzdatnienia
6.	Łubnice	Kapka2	Wszystkie sołectwa	Wymaga uzdatnienia
7.	Osiek	Wiązownica Mała-gmina Staszów Siarkopol Grzybów	Strużki, Ossala, Szwagrów, Niekurza, Długolecka, Bukowa, Ossala Las, Osiek -osiedle, Osiek Grabowiec (ujecie stanowi własność Gminy Osiek) Suchowola, Kąty, Lipnik, Matiaszów, Mikołajów, Mucharzew, Niekrasów, Pliskowola Sworoń, Trzcianka Wieś i Trzcianka Kolonia, Tursko Wielkie	b.d. b.d.
8.	Połaniec	Wiązownica-Gmina Staszów	Cała gmina (gmina kupuje wodę)	b.d.
9.	Rytwiany	Wiązownica RUDA RYTWIANY (2 stacje uzdatniania)	Strzegom, Strzegomek Kłoda, Ruda, Szczeka, Sichów Duży, Sichów Mały, Pacanówka, Podborek, Rytwiany, Świccica, Tuklęcz, Niedziałki, Grobla, Sydzyna	b.d. Wymaga uzdatnienia
10.	Szydłów	Szydłów Osówka Rudki Korytnica	Szydłów, Gacki, Grabki Duże, Wolica, Solec Stary, Wola Żyzna, Mokre Osówka, Brzeziny Rudki, Potok Korytnica Kotuszów, Jabłonica	Nie wymaga uzdatnienia Nie wymaga uzdatnienia Nie wymaga uzdatnienia Nie wymaga uzdatnienia

Tabela 19. Oczyszczalnie ścieków

Lp	Gmina	Nazwa	Typ oczyszczalni	Przepustowość [m ³ /dobę]	Obsługiwany rejon
1.	Pacanów	Komunalna ZUWiK Przyzakładowa Przyzakładowa Przyzakładowa Przyzakładowa	biol.-mech. biol."Biokler" biologiczna biologiczna biol.- mech.	455 42 42 42 230	Cz. Pacanów, cz. Słupia Potrzeby własne zakładu Sz.P., Gimnazjum, Dom opieki Społ. Gospodarstwo Rybackie Okregowa Spółdzielnia Mleczarska
2.	Staszów	Staszów -komunalna	mech. - biol. z podwyższonym usuwaniem biogenów	4,500	Miasto Staszów
3.	Oleśnica	Oleśnica -komunalna	mech. -biologiczna „Biogradex"	400	Miejscowość Oleśnica - proj. podłączenie do t oczyszczalni 5 dodatkowych sołectw (Sufczyce Wojnow, Strzelce, Pieczonogi i Kępie
4.	Solec Zdrój	Komunalna Przyzakładowa	mech.-biol. mech. BIOVAC	564 60	Solec Zdrój Zborów
5.	Połaniec	Łęg-komunalna	mech. -biologiczna	1.553	Miasto Połaniec -proj. budowa kanalizacji ciśnieniowej dla całej gminy
6.	Rytwiany	zakładowa –Zakł. Mech. "RT" Sichów Duży, Zesp.Szkół Roln. Hotel "Rytwiany"	BioblokMU-100 FLYGHT BIOCLER	100 50 13	- ZM "RT", Sz.P., dom naucz., -12 odbiorc. in - szkoła, - internat, - 36 gospodarstw domowych Hotel
7.	Szydłów	Szydłów -komunalna	mech. - biologiczna	115	Szydłów
8.	Raków	Raków		150	Raków
8.	Tuczępy	Tuczępy Kargów Jarosławice	biol.- mech. biologiczna biologiczna	35 2,9 2,9	Część Tuczęp SP Kargów Gimnazjum –Jarosławice

Razem 18 oczyszczalni

Jednym z bardzo ważnych uwarunkowań dla rozwoju powiatu jak i ochrony środowiska jest rozwiązanie i uporządkowanie gospodarki ściekowej. Między rozwojem zaopatrzenia w wodę z wodociągów a siecią kanalizacyjną, istnieje znaczna dysproporcja, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela 20. Długość sieci wodociągowych i kanalizacyjnych w gminach EZGOK

Lp.	Gmina	Sieć wodociągowa [km]	Stopień zwodociągowania [%]	Sieć kanalizacyjna [km]	Stopień skanalizowania [%]
1.	Łubnice	119,7	100	-	0
2.	Nowy Korczyn	119,9	96	0,4	
3.	Oleśnica	29,6	59,8	15,1	13,7
4.	Pacanów	194,1	96,4	-	Pacanów i Słupia-7
5.	Połaniec	110,6	100	27,2	22,9
6.	Raków	42,7	35,9	9,9	19,5
7.	Rytwiany	86,8	81	1,2	
8.	Solec Zdrój	108,9	100	8,0	Solec Zdrój
9.	Staszów	247,3	97	22,4	12,8
10.	Szydłów	72,7	98	3,2	0
11.	Tuczępy	59,6	98,8	6,8	Tuczępy
RAZEM		1105,7		94,2	

Z uwagi na rozbudowany system wodociągowy na obszarze EZGOK, rozbudowa systemu kanalizacyjnego dla nie skanalizowanych miejscowości jest pilną koniecznością, wynikającą z potrzeby poprawy stanu sanitarnego i sprostania wymogom ochrony środowiska. Należy jednak przy tym zaznaczyć iż budowa kanalizacji przekracza zwykle możliwości finansowe gmin.

Ścieki bytowo - gospodarcze ze skanalizowanych miejscowości odprowadzane są kolektorami do 19-ciu istniejących oczyszczalni ścieków. Oczyszczalnie ścieków wg danych na podstawie ankiet wysłanych do gmin obrazuje tabela nr 19.

Powierzchnia ziemi

Stan czystości gleb

W gminie **Łubnice** procentowy udział poszczególnych klas ziemi w ogólnym areale użytków rolnych kształtuje się następująco: grunty bardzo dobre i dobre (klasa bonitacyjna I–IIIb) stanowią 29,88%, grunty słabej jakości (klasa bonitacyjna IV–VI) stanowią 70,12%. Na terenie gminy Łubnice przeważają gleby słabej jakości. Najwięcej gleb jest kl. IV – około 50%. Najlepsze gleby w gminie występują w obrębie teras zalewowych. są to mady lekkie i średnie oraz gleby brunatne zaliczone w przewadze do klas III. w gminie Łubnice terasy zalewowe występują na południowym obszarze gminy, między Wisłą a kanałem Strumień. Na obszarach nadzalewowych i zboczach przeważają gleby brunatne klas od III do VI.

Gmina **Nowy Korczyn** charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem typologicznym gleb związanych z jej urozmaiconą budową geologiczną. W rejonie centralnym i północnym dominującymi glebami są: czarne ziemie zdegradowane, pseudobelice, czarne ziemie właściwe, na terenach wyniosłości przeważają gleby brunatne kwaśne – okresowo dość suche. W południowej i wschodniej część gminy, gleby wytworzyły się z żyznych mad występujących powszechnie w pradolinie Wisły. Warunki środowiska są tutaj najkorzystniejsze dla gospodarki rolnej. Południowo-zachodnia część gminy, posiada żyzne gleby lessowe. Gleby bardzo dobre i dobre (gleby I–III klasy bonitacyjnej) w ogólnej powierzchni zajmują 38,3%, a gleby IV klasy bonitacyjnej 39,5%. Grunty słabe i bardzo słabe zajmują w gminie jedynie 22,2% powierzchni.

W gminie **Oleśnica** brak jest gleb dobrych i bardzo dobrych klas I i II. Najlepsze gleby klasy III występują miejscami na całym obszarze gminy. Stanowią one 4 % powierzchni gminy. Największą część powierzchni gminy zajmują gleby IV klasy bonitacyjnej – 44,1 %. Gleby niższych klas bonitacyjnych – V i VI występują głównie na obszarze doliny rzeki Wschodniej dolin mniejszych cieków. W granicach gminy nie występuje erozja gleb, nie zidentyfikowano również terenów osuwiskowych.

W obrębie gruntów ornych w gminie **Pacanów** przeważają gleby bardzo dobre i dobre. W ogólnej powierzchni zajmują one: 57% – gleby I–III klasy bonitacyjnej i 37% – gleby IV klasy bonitacyjnej. Grunty słabe i bardzo słabe zajmują w gminie jedynie 5% powierzchni. Klasyfikacja bonitacyjna gleb gminy Pacanów kształtuje się powyżej średnich wojewódzkich, co pozwala zaliczyć omawiany obszar do gmin o zdecydowanie korzystnych warunkach glebowych dla rozwoju rolnictwa w województwie świętokrzyskim.

Na terenie gminy **Polaniec** znaczna część gleb jest słabych IV i V klasy bonitacyjnej. Obejmują one około 66 % użytków rolny gminy. Gleby VI klasy bonitacyjnej zajmują około 19 % użytków rolnych. Najlepsze gleby II i III klasy bonitacyjnej występują w niewielkich kompleksach głównie w południowo-wschodniej części gminy – m.in. w okolicach wsi Luszyca, gdzie znajduje się składowisko odpadów komunalnych. Procentowy udział tych gleb w ogólnej powierzchni użytków rolnych nie przekracza 18 %.

Gmina **Raków** ma charakter rolniczo-leśny. Obszary występowania gleb dobrych i bardzo dobrych grupują się w północnej i północno-wschodniej części gminy. Są to przede wszystkim gleby wykształcone na podłożu lessowy. Najlepsze gleby klas II i III a wykształciły się głównie w północno-wschodniej i częściowo północno-zachodniej części gminy. Są to gleby brunatne właściwe. W północno-wschodniej części gminy występują również bielice właściwe i pseudobielice oraz gleby brunatne wylugowane i kwaśne klas IIIa i IIIb. Na obszarach występowania lessów ulegających silnej erozji, oraz piasków, piasków gliniastych i glin (głównie południowa część gminy) występują gleby klas IV a i IV b. Są to głównie bielice właściwe, pseudobielice i gleby brunatne wylugowane i kwaśne. Gleby słabe i bardzo słabe występują na znacznym obszarze środkowej i północno-zachodniej części gminy. Są to gleby lekkie, suche i jałowe wytworzone z piasków i piasków gliniastych zaliczane do klas V i VI.

W gminie **Rytwiany** brak jest gleb dobrych i bardzo dobrych klas I i II. Najlepsze gleby klasy III wykształciły się głównie w zachodniej i południowej części gminy. Stanowią one 6,5% areалу gruntów ornych. Gleby klasy IV zajmują 15% gruntów ornych i występują w większości sołectw gminy. Pozostałe 78,5% powierzchni gminy zajmują gleby klasy V i VI.

Solec Zdrój

Użytki rolne na terenie gminy, zajmują 6211 ha, w tym 15,3% to gleby w klasach bonitacyjnych I – III. Głównie występują gleby lekkie, często piaszczyste, ale również rędziny i gleby brunatne. Grunty klasy I i II zajmują 2,5%, grunty klasy III (IIIa i IIIb) zajmują 14%, grunty klasy IV (IVa i IVb) – 60,1%, grunty klas V i VI zajmują 22,9%, a grunty klasy VI RZ -0,4% (wg *Rpisu Rolnego 2002*).

Staszów

Zdecydowana większość gleb w gminie **Staszów** to gleby lekkie, piaszczyste. Nie ma tu dobrych gleb. Większość areálu gruntów rolnych stanowią gleby słabych klas bonitacyjnych (IV-VI), które zajmują 88,8% powierzchni gruntów rolnych. Klasy bonitacyjne gruntów ornych na terenie gminy : II - 0,9 %, IIIa - 3,5 %, IIIb - 6,8 %, IVa - 14,7 %, IVb - 19,8 %, V - 33,0 %, VI - 19,8 %, VIa - 1,5 %. Analizując zasobność gleb w składniki pokarmowe oraz ich skład, można wyróżnić kilka kompleksów glebowych: pszenny wadliwy, żytni bardzo dobry, żytni dobry i żytni bardzo słaby.(wg STRATEGIA ROZWOJU GMINY STASZÓW NA LATA 1999-2014).

W gminie **Szydłów** przeważają grunty orne IV klasy bonitacyjnej. Kompleksy tych gruntów występują na obszarze całej gminy. Gleby wyższych klas bonitacyjnych (głównie III) występują we wschodniej i południowo-wschodniej części gminy i stanowią około 10 % jej powierzchni. Na terenie gminy Szydłów występują gleby o różnym stopniu urodzajności: brunatne – wytworzone z gliny, piaskowców i pyłów, bielcowe i pseudobielicowe o słabej strukturze wytworzone z glin, piasków i pyłów, rędziny wytworzone na wapieniach trzeciorzędowych, czarne ziemie wytworzone z piasków, glin i pyłów, mady na piaskach rzecznych oraz gleby murszowe.

Gleby gminy **Tuczępy** wykazują duże zróżnicowanie pod względem bonitacyjnym jak i kompleksów przydatności rolniczej. W przybliżeniu można ocenić, że grunty dobre (II–IIIb), średnie (IVa i IVb) oraz słabe V i VI zajmują obszary o zbliżonych powierzchniach. Najlepsze gleby koncentrują się w centralnej części gminy w rejonie wsi Sieczków, Tuczępy, Wierzbica, Dobrów, Rzędów oraz na zachód i na północ od Nizin. Są to głównie czarne ziemie zdegradowane i w niewielkim stopniu czarne ziemie właściwe. Gleby te wykształcone zostały w większości na podłożu ilastym (iły krakowieckie) i gliniastym (głina zwałowa oraz deluwia), Część tych gleb usytuowana na zboczach i stokach ulega intensywniejszej erozji, a gleby wytworzone na podłożu bardziej gliniastym są okresowo podmokłe. Obszary występowania tych gleb zajmują około 20% powierzchni gminy. Gleby średniej jakości występują w zachodniej części gminy, w centralnej części pasem od Chałupek przez Sieczków i Tuczępy do Nizin oraz w dużym kompleksie od

Sachalina po Dobrów i Rzędów. Są to gleby brunatne wylugowane i kwaśne, a niekiedy brunatne właściwe. Gleby te powstały na glinach zwałowych. W obszarach dolinnych gleby te są nadmiernie wilgotne. Obszary występowania tych gleb zajmują powierzchnię około 35% powierzchni gminy. Gleby słabe przeważają w zachodniej części gminy, wzdłuż południowej granicy gminy oraz płatami w rejonie wsi Sachalin, Rudki, Góra, Januszkowice i Kolonia Rzędów. Są to głównie gleby biellicowe i pseudo-biellicowe, wykształcone na podłożu piaszczystym oraz madach i mułkach rzecznych (osady rzeczne i wodnolodowcowe). Obszary występowania tych gleb zajmują powierzchnię około 45% powierzchni gminy.

Pod wpływem czynników naturalnych oraz lokalnie antropogenicznych zachodzą procesy pogarszania właściwości użytkowych gleb. Główną przyczyną naturalnych procesów degradacji w powiecie jest położenie części gleb na stokach nachylonych co powoduje ich spłukiwanie i erozję

Leśnictwo i ochrona przyrody

Warunkiem społecznego i gospodarczego rozwoju Gminy jest zachowanie przyrodniczych podstaw rozwoju, a w szczególności zasobów wód, gleb, krajobrazu oraz elementów przyrody żywej. Poniżej przedstawiono istniejące lasy oraz formy ochrony przyrody w poszczególnych gminach.

Stary park podworski w Łubnicach i cmentarz w Beszowej zawierają kompleksy starodrzewów, w tym drzewa – pomniki przyrody w parku w Łubnicach (9 dębów i 2 lipy).

Na terenie gminy **Nowy Korczyn** występują różnorodne wielkoprzestrzenne i indywidualne formy ochrony przyrody. Część zachodnia obszaru gminy (20,5% powierzchni gminy) włączona została w obręb Nadnidziańskiego Parku Krajobrazowego oraz jego otuliny, będącego częścią Zespołu Parków Krajobrazowych Poniidzia

Cała gmina **Oleśnica** położona jest w granicach ustanowionego Rozporządzeniem Wojewody Kieleckiego Nr 12/95 z dnia 29 września 1995 r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie kieleckim, Solecko-Pacanowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Głównym celem strategicznym jest ochrona wód powierzchniowych rzeki Wschodniej. Teren obszaru chronionego jest intensywnie zagospodarowany rolniczo, a w krajobrazie dominują zbiorowiska nieleśne. Największą wartość mają zbiorowiska torfowiskowe i łąkowe z udziałem halofitów. W gminie Oleśnica nie występują pomniki przyrody oraz rezerwaty.

Cały obszar gminy **Pacanów** znajduje się w obrębie Solecko-Pacanowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Charakterystyczna jest tu urozmaicona rzeźba terenu oraz duże kompleksy nadwiślańskich

Na terenie gminy **Polaniec** brak jest wielkoobszarowych form ochrony przyrody. Jedynym obszarem objętym ochroną indywidualną jest leśny rezerwat przyrody – Zamczysko Turskie o powierzchni 3,4 ha. Ponadto na terenie gminy znajduje się 13 pomników przyrody

Na terenie gminy **Raków** występują różnorodne wielkoprzestrzenne i indywidualne formy ochrony przyrody. Północna i środkowa część obszaru gminy (około 70% powierzchni gminy) włączona została w obręb Cisowsko Orłowieńskiego Parku Krajobrazowego oraz jego otuliny, będącego częścią Zespołu Parków Krajobrazowych Gór Świętokrzyskich. Ponadto na terenie gminy znajduje się 9 pomników przyrody.

Na terenie gminy **Rytwiany** jedynie 5,6% powierzchni objęte jest różnymi formami ochrony przyrody. Północno-wschodnia część gminy – pas lasów wraz z częścią gruntów wsi Strzegomek, podlega ochronie związanej z Jeleniowsko-Staszowskim Obszarem Chronionego Krajobrazu. Na obszarze leśnym na zachód od Rytwian znajduje się rezerwat „Dziki Staw” obejmujący obszar lasu, bagien i wód powierzchniowych o powierzchni 6,5 ha. Ponadto na terenie gminy znajduje się 19 pomników przyrody.

Dla ochrony walorów uzdrowiskowych **Solca Zdroju** północno-wschodnia część obszarów gminy została objęta ochroną określoną w Statucie Uzdrowiska „Solec Zdrój uchwalonego Uchwałą Nr XIII/56/72 WRN w Kielcach z dnia 27.I.1972 roku. Wyznaczone zostały strefy ochronne (A, B, C) określające różne warunki ochrony w zależności od położenia terenu w stosunku do uzdrowiska. Ochroną objęto, obok obszaru i terenu górniczego utworzonego dla wód leczniczych, strefę lasów (jako lasy klimatyczne) oraz obszar zasilania wód mineralnych. Obszar ochronny A obejmuje całą dzielnicę lecznictwa uzdrowiskowego wraz z Parkiem Zdrojowym. Występuje w najbliższym otoczeniu zakładów i urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego. Na obszarze tym zastrzeżony jest szereg czynności, których podjęcie, ze względu na ich oddziaływanie na warunki naturalne i czynniki środowiskowe, jest możliwe wyłącznie po uzyskaniu zgody naczelnego lekarza uzdrowiska. Obszar ochronny B obejmuje prawie całą miejscowość Solec Zdrój wraz z częścią terenów przyległych. Zlokalizowane jest tutaj budownictwo mieszkaniowe, usługi dla mieszkańców stałych, zaplecze techniczno-gospodarcze niezbędne dla funkcjonowania dzielnicy lecznictwa uzdrowiskowego oraz urządzenia sportowe i turystyczne. Obszar ochronny C obejmuje prawie całą gminę z wyjątkiem wschodnich, południowo-wschodnich i północno-zachodnich jej obrzeży. Pełni on funkcję otuliny uzdrowiska spełniając rolę ochronną przed zanieczyszczeniami wód. Większa część gminy (79,1%) objęta jest różnymi formami ochrony przyrody. Na terenie gminy występują różnorodne wielkoprzestrzenne i indywidualne formy ochrony przyrody. Część północna obszaru gminy (6% powierzchni gminy) włączona została w obręb Szanieckiego Parku Krajobrazowego oraz jego otuliny, będącego częścią Zespołu Parków Krajobrazowych Poniżnia Na mocy Rozporządzenia Wojewody Kieleckiego Nr 12/95 z dnia 29.IX.1995 roku, w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie kieleckim, 72,8% części obszaru gminy została włączona w obręb Solecko-Pacanowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Na terenie gminy znajduje się jeden pomnik przyrody.

W północnej części gminy **Staszów** 21 miejscowości zlokalizowanych jest na obszarze Jeleniowsko – Staszowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, w dolinie rzeki Kacanki i Desty, na terenie, którego dobre warunki przyrodnicze (bogata szata roślinna, duża powierzchnia lasów, niski stopień skażenia środowiska) umożliwiają przystosowanie gospodarstw w tych miejscowościach do ekologicznej produkcji roślinnej. Obszar ten obejmuje 32,1 % gminy. Ponad to na terenie gminy znajduje się 25 pomników przyrody.

Cały obszar gminy **Szydłów** znajduje się w obrębie Chmielnicko-Szydłowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Charakterystyczny jest tu krajobraz rolniczo-leśny z kompleksami lasów występujących w północnej i północno-zachodniej części gminy. Ponadto na terenie gminy znajdują się trzy pomniki przyrody: w Szydłowie – odsłonięcie geologiczne, w Grabkach Dużych – cis oraz lipa szerokolistna, Kotuszów – odsłonięcie geologiczne oraz dąb szypułkowy.

Na terenie gminy **Tuczepy** występują dwa obszary chronionego krajobrazu oraz jeden zespół przyrodniczo-krajobrazowy. Wielkoobszarowymi formami ochrony jest objęte 52,5 % obszaru gminy. Zachodnia część gminy leży w Chmielnicko-Szydłowskim Obszarze Chronionego Krajobrazu, południowa w Solecko-Pacanowskim Obszarze Chronionego Krajobrazu. Zespół przyrodniczo-krajobrazowy znajduje się w Dobrowie i obejmuje powierzchnię 19,8 ha.

Lasy na terenie Związku zajmują 24,87% powierzchni.

Rysunek 3. Lasy w Gminach na tle całej powierzchni EZGOK [%]

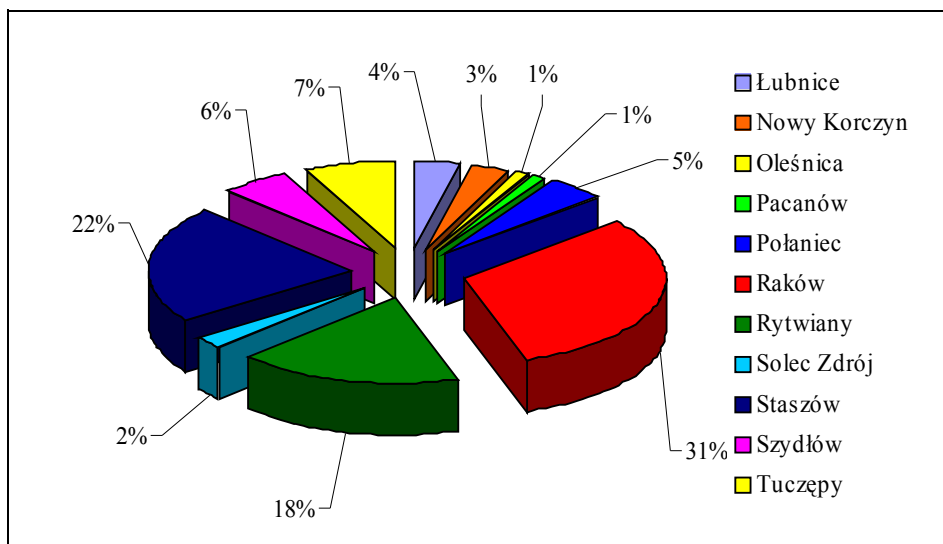

Tabela 21. przedstawia skalę krajowych preferencji zalesieniowych w Krajowym programie zwiększenie lesistości.

Tabela 21. Skala krajowych preferencji zalesieniowych ustalona w obowiązującym KPZL

Gmina	Preferencje zalesieniowe ¹⁾	Lokata w rankingu wojewódzkim
Staszów	Miasto	6,71
	Wieś	16,25
Solec Zdrój		12,14
Łubnice		11,47
Oleśnica		13,18
Nowy Korczyn		14,16
Pacanów		16,07
Tuczępy		10,65
Połaniec	Miasto	8,90
	Wieś	10,39
Rytwiany		7,92
Szydłów		12,53

¹⁾ liczba punktów przyznana w „Krajowym programie zwiększenie lesistości”- punktacja obejmuje wycenę 12 cech rzutujących na potrzeby zalesieniowe

Hałas i niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne

Hałas

Rozpoznanie problemu zanieczyszczenia środowiska hałasem jest znacznie mniejsze w porównaniu do innych zagadnień ochrony środowiska. Badania przeprowadzone w ostatnich latach na obszarze województwa wskazują na poszerzanie się obszarów o niekorzystnym klimacie akustycznym, co prowadzi do zwiększenia populacji objętej szkodliwym jego wpływem. Do

głównych źródeł hałasu wpływających na zwiększenie uciążliwości akustycznej dla środowiska zewnętrznego należy: ruch drogowy i kolejowy oraz działalność prowadzona na terenach niektórych obiektów przemysłowych.

Hałas przemysłowy [POŚ powiatowe]

W większości gmin Związku zagrożenie ze strony hałasu przemysłowego dotychczas nie występowało z powodu braku większych zakładów produkcyjnych. Wyjątkiem są tu gminy uprzemysłowione: Staszów i Połaniec. W gminach tych zagrożenie ze strony hałasu przemysłowego w pobliżu: Przedsiębiorstwa Robót Drogowych w Staszowie, Zakładu Energetyki Ciepłej w Staszowie oraz Elektrowni „Połaniec” – sporadycznie, ale z dużym natężeniem przy spuszczeniu pary z bloków energetyki.

Dotychczas nie stwierdzono tego rodzaju zagrożenia ze strony małych zakładów wytwórczych.

Hałas komunikacyjny [POŚ powiatowe]

Szybki rozwój motoryzacji indywidualnej w ostatnich latach połączony ze wzrostem przewozów transportowych oraz opóźnieniami w rozbudowie układów drogowo-ulicznych przyczynił się do znacznego pogorszenia klimatu akustycznego, zwłaszcza na obszarach zurbanizowanych.

Badania hałasu wywołanego ruchem pojazdów samochodowych na obszarze województwa prowadzone są od 1978 roku.

Na terenie EZGOK badania natężenia hałasu prowadzono:

w Staszowie (2002 r.)

Pomiary hałasu przeprowadzono w 62 punktach pomiarowych. 67% ludności miasta przebywa na terenach narażonych na hałas.

W 63% przebadanych odcinków ulic przekraczany jest normatywny poziom hałasu wynoszący 60 dB. Na pozostałych odcinkach poziom hałasu jest niższy od dopuszczalnego.

Poziom hałasu w przedziale od 70 do 75 dB stwierdzono jedynie na 5 odcinkach ulic miejskich przenoszących ruch tranzytowy w tym na drogach wylotowych w kierunku Osieka, Połańca i Stopnicy. Przeciętny poziom hałasu wynosi 62,1 dB co oznacza, że jest większy od kryteriów przyjmowanych dla tego typu terenów o 2,1 dB. Przyczynia się do tego wysokie natężenie ruchu pojazdów (ponad 200 poj./h) Na większości badanych ulic ruch pojazdów mieści się w przedziale od 50 do 200 poj./h. Analizując badania ruchu przeprowadzone w latach 1996-2002 w węzłach komunikacyjnych o podobnym charakterze jak Staszów można domniemywać, że hałas na głównych ciągach drogowych przekracza wartości normatywne o 2-5 dB.

Uciążliwość ruchu drogowego na odcinku drogi krajowej nr 79 Warszawa — Sandomierz — Kraków — Będziny i na drogach wojewódzkich Nr 757, 764, 765 poza miastami i terenami zurbanizowanymi (m. Osiek, Połaniec, Staszów) jest mniejsza i tylko w niewielkim stopniu przekracza wartości normatywne.

Poprawa klimatu akustycznego na terenie miasta Staszowa stanowiącego węzeł dróg wojewódzkich nie będzie trudna lecz wymaga poniesienia nakładów na inwestycje drogowe.

Doraźną poprawę sytuacji można uzyskać poprzez polepszenie stanu nawierzchni i zmianę prędkości strumienia pojazdów. Istotnym zagrożeniem ze strony hałasu drogowego jest wzrost ruchu samochodowego (zwłaszcza ciężarowego) na drogach znaczenia ponadlokalnego - tranzytowego.

w Solcu Zdroju w 1995 roku.

Największe oddziaływanie hałasu komunikacyjnego występuje na obszarach przyległych do tras tranzytowych, gdzie zanotowano poziom hałasu w przedziale 70 – 75 dB. (21,9% sieci).

Poprawa klimatu akustycznego na terenie miasta stanowiącego węzeł dróg tranzytowych będzie trudna bez poniesienia nakładów na inwestycje drogowe.

Doraźną poprawę sytuacji można uzyskać poprzez polepszenie stanu nawierzchni, zmianę prędkości strumienia pojazdów i wprowadzenie dalszych ograniczeń dla ruchu pojazdów ciężarowych w centrum miasta, strefie uzdrowskiej i na terenie o dużym wskaźniku zaludnienia. Istotnym zagrożeniem ze strony hałasu drogowego jest wzrost ruchu samochodowego (zwłaszcza ciężarowego) na drodze krajowej nr 73 głównie dla miejscowości położonych bezpośrednio przy drodze. Ruch ten przekroczy w 2100 roku przekroczy wartość 8000 pojazdów rzeczywistych na dobę na całym odcinku drogi krajowej.

Niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne

Niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne jest zjawiskiem powszechnym. Jego źródłami są systemy przesyłowe energii elektrycznej, stacje radiowe, telewizyjne i telefonii komórkowej oraz urządzenia o mniejszej uciążliwości, diagnostyczne, terapeutyczne, przemysłowe, a także domowe.

Dla ochrony środowiska istotne znaczenia mają urządzenia, które emitują fale elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości w postaci radiofal o częstotliwości 0,1-300 MHz i mikrofal od 300 do 300 000 MHz, umieszczone w środowisku naturalnym.

Do urządzeń najbardziej szkodliwych na obszarze EZGOK należą:

linie elektroenergetyczne najwyższych napięć wyprowadzone z GPZ 400/220/110 Elektrowni Połaniec, są to linie:

400 kV Połaniec - Ostrowiec Św.

400 kV Połaniec - Rzeszów - Widelka

400 kV Połaniec - Tarnów

400 kV Połaniec - Kielce

220 kV Połaniec - Chmielów (2 linie o różnych trasach)

220 kV Połaniec - Klikowa k/Tarnowa

220 kV Połaniec - Niziny

GPZ Staszów 110/15 kV

bazowe stacje telefonii komórkowej różnych operatorów

linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 110 kV (3), 220 kV, 400 kV, których szkodliwy wpływ rozciąga się odpowiednio od 12 do 37 m. od osi linii w obie strony.

Ochrona ludzi i środowiska przed niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym uregulowana jest ustawowo (prawo budowlane, prawo ochrony środowiska, ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym), przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy oraz sanitarnymi.

Cele i sposoby realizacji polityki ekologicznej Ekologicznego Związku Gospodarki Odpadami Komunalnymi w Rzędowie.

Ochrona powietrza atmosferycznego – (cel, zadania, okres realizacji, źródła finansowania, szacunkowe koszty)

Polityka ekologiczna państwa za główny cel w tej dziedzinie uznaje prowadzenie działań

zmierzających do utrzymania trendu poprawy jakości powietrza atmosferycznego. Uwzględniając ponadto fakt, że Polska znajduje się obecnie w fazie wprowadzania nowych zasad organizacyjno-prawnych w dziedzinie ochrony powietrza przyjmuje się, że nadrzędnym celem polityki wojewódzkiej, rzutujszącej na politykę powiatów i gmin będzie:

dalsza poprawa jakości powietrza atmosferycznego
spełnienie wymagań ustawodawstwa unijnego w tym zakresie.

Najpilniejszymi działaniami na rzecz realizacji ww. celów, które należy wykonać w latach 2003–2006 będzie:

ostateczne wdrożenie w życie zapisów ustawy POŚ oraz aktów wykonawczych;
instalowanie nowych i modernizacja istniejących urządzeń służących redukcji zanieczyszczeń powietrza;
termorenowacja budynków;
polepszenie stanu technicznego pojazdów;
tworzenie w miastach warunków dla zwiększenia udziału w przewozach pasażerskich transportu publicznego oraz kontynuacja modernizacji taboru komunikacji miejskiej.

Zadaniami, które należy wykonać w perspektywie do 2010 roku są:

systematyczne wprowadzanie nowoczesnych i przyjaznych środowisku technologii oraz modernizacja układów technologicznych;

likwidacja istniejących źródeł niskiej emisji, szczególnie w miejscowościach uzdrowiskowych i obszarach przewidzianych do rozwoju turystyki;

kontynuacja zamiany systemu ogrzewania węglowego na ogrzewanie „przyjazne środowisku” (gazowe, olejowe, alternatywne);

zamiana wyeksploatowanych, nieefektywnych kotłów węglowych na kotły energooszczędne i niskoemisyjne;

rozbudowa sieci gazowej i przyłączanie do niej nowych odbiorców;

zwiększenie produkcji energii z odnawialnych zasobów energetycznych;

wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza miasta, poprzez budowę obwodnic dla miast o największym natężeniu tego ruchu;

poprawa stanu nawierzchni dróg;

wzrost poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa w tej dziedzinie.

W województwie świętokrzyskim, na podstawie wyników pomiarów z lat 1997–2001, dokonano wstępnej oceny jakości powietrza i klasyfikacji wyznaczonych stref. Na tej podstawie zaplanowano docelowy system bieżących ocen jakości powietrza w poszczególnych strefach. Następnie w roku 2002 wykonano ocenę jakości powietrza w każdej ze stref i dokonano ich klasyfikacji.

Największe efekty w zakresie ochrony powietrza można osiągnąć ukierunkowując działania na:

gospodarkę ciepłą (modernizacja i rozbudowa miejskich systemów ciepłowniczych, likwidacja niskiej emisji i termorenowacja budynków);

przemysł (redukcja emisji, instalacje do redukcji zanieczyszczeń);

system transportowy (ograniczenie emisji ze źródeł transportowych, inwestycje proekologiczne);

edukację ekologiczną (promowanie właściwych zachowań społeczeństwa).

Poniżej wymieniono czynniki wpływające na poprawę jakości powietrza atmosferycznego.

Emisja z procesów przemysłowych i energetyki.

Ograniczenie emisji z procesów technologicznych osiągnąć powinno być m.in. poprzez: systematyczne wprowadzanie nowoczesnych, przyjaznych dla środowiska technologii, modernizację procesów technologicznych (zmniejszenie energochłonności produkcji) oraz ich

hermetyzację.

Sprzyjać temu powinna racjonalna gospodarka energią i ciepłem oraz zmiana nośników energii na bardziej ekologiczne.

Coraz szerzej powinna być wdrażana zasada stosowania najlepszej, dostępnej technologii (BAT). I tak w gminie Połaniec efektem eksploatacji od trzech lat instalacji odsiarczania spalin (na blokach 4-8) jest obniżenie emisji zanieczyszczeń, co wykazują wskaźniki uwzględniające wielkość produkcji. Wykazane jednak w sprawozdawczości za 2001 r. niższe wielkości emisji w stosunku do roku poprzedniego, nie upoważniają do oceny, czy zachowana jest korzystna tendencja w tym zakresie z powodu zmienionej, w związku z wprowadzeniem systemu ciągłych pomiarów emisji, zasady jej rozliczania. Porównywanie wielkości emisji z tego zakładu, ustalonej obliczeniowo w oparciu o zużycie paliwa (do 2000r.) z emisją wykazywaną na podstawie rejestru pomiarów ciągłych (od 2001r.) nie jest możliwe.

Udział Elektrowni w krajowej emisji pyłów (zakłady w ewidencji GUS) stanowi ok. 30%, a SO₂ ok. 80%, w związku z czym, przekazywane przez ten zakład dane do statystyki decydują w dużej mierze o emisji ogółem dla województwa.

Emisja z lokalnych kotłowni i indywidualnych palenisk domowych.

Decydujący wpływ na zanieczyszczenie powietrza ma niska emisja, której źródłem jest spalanie węgla niskiej jakości w lokalnych przestarzałych kotłowniach, pracujących dla potrzeb centralnego ogrzewania, małe przedsiębiorstwa spalające węgiel w celach grzewczych i technologicznych oraz piece węglowe używane w indywidualnych gospodarstwach domowych. Nie posiadają one praktycznie żadnych urządzeń ochrony powietrza. Głównym paliwem w sektorze gospodarki komunalnej jest węgiel o różnej jakości i różnym stopniu zasiarczenia. Funkcjonujące w tym sektorze głównie stare urządzenia grzewcze posiadają niską sprawność. Spala się w nich także różnego rodzaju materiały odpadowe, w tym odpady komunalne, które mogą być źródłem emisji dioksyn.

W ostatnich latach struktura zużycia paliw ulega stopniowo korzystnym zmianom. Zmniejsza się wykorzystanie węgla na rzecz innych, bardziej przyjaznych środowisku paliw, np.: oleju opałowego i gazu ziemnego. Tendencje te należy kontynuować poprzez systematyczną likwidację kotłowni wyposażonych w stare wyeksploatowane kotły opalane węglem. Muszą one być wymieniane na kotły nowoczesne, wysokosprawne, posiadające atest, przyjazne dla środowiska. Likwidacja lokalnych kotłowni będzie też możliwa w wyniku budowy kolejnych odcinków miejskiej sieci ciepłowniczej i systematycznego podłączania do niej nowych obiektów.

W gospodarstwach domowych należy zastępować węgiel innymi bardziej ekologicznymi nośnikami ciepła (gaz, olej). Konieczny jest więc dalszy rozwój sieci gazowniczej i podłączanie do niej nowych użytkowników. Upowszechnianie ekologicznych nośników ciepła jest jednak utrudnione ze względu na niekorzystne relacje cenowe tych nośników, w stosunku do węgla.

Emisja ze środków transportu

Istotne źródło zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego stanowi komunikacja drogowa. Waga tego problemu będzie rosła w najbliższych latach ze względu na przewidywany skokowy wzrost liczby samochodów. Najbardziej zagrożone pod tym względem są ośrodki miejskie oraz miejscowości usytuowane w pobliżu tras komunikacyjnych o największym natężeniu ruchu pojazdów.

Redukcja zanieczyszczeń emitowanych do środowiska nastąpi w wyniku: poprawy stanu nawierzchni dróg i ulic, skierowania ruchu tranzytowego poza centra miast (budowa obwodnic i obejść) oraz budowy systemu parkingów np. dla TIR-ów. Równie istotne jest polepszenie stanu technicznego pojazdów. Należy egzekwować normy emisji spalin przez pojazdy oraz stopniowo eliminować z ruchu samochody nie posiadające katalizatorów oraz niesprawne technicznie.

Szczególną rolę będzie odgrywała komunikacja miejska. Autobusy odznaczają się bowiem

znacznie niższym zużyciem paliwa w przeliczeniu na pasażerokilometr, co wiąże się z mniejszym zanieczyszczeniem powietrza. Ważnym zagadnieniem będzie także przygotowanie warunków dla rozwoju ruchu rowerowego (szczególnie w miejscowościach turystycznych).

Alternatywne źródła energii.

W województwie świętokrzyskim istnieją problemy energetyczne. Szansą rozwiązania tego problemu są energie odnawialne. Stały wzrost cen nośników, który zbliża je do cen światowych powoduje wzrost zainteresowania inwestorów wykorzystaniem energii odnawialnych, takich jak energia wodna, wiatrowa, słoneczna, geotermalna, czy z wykorzystaniem biomasy. Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych może w znacznym stopniu przyczynić się do poprawy jakości powietrza atmosferycznego oraz ograniczenia zużycia krajowych zasobów surowców energetycznych. Rozwój tej energetyki stworzy szanse szczególnie dla społeczności lokalnych (nowe miejsca pracy i niezależność energetyczna) oraz może przyspieszyć proekologiczną modernizację i dywersyfikację sektora energetycznego.

Głównym źródłem energii odnawialnej jest biomasa i energia wodna. Natomiast energia geotermalna, wiatru i promieniowania słonecznego mają mniejsze znaczenie. Zwiększenie udziału energetyki odnawialnej napotka jednak na szereg barier jakimi są np.: wysokie nakłady inwestycyjne, niewystarczające mechanizmy finansowe adresowane bezpośrednio do wytwórców energii odnawialnej oraz wieloletnia tradycja stosowania węgla jako głównego paliwa energetycznego.

Mimo tych przeszkód, coraz skuteczniejsze staje się przekonanie władz samorządów gminnych o konieczności wykorzystania lokalnych źródeł energii i dopasowania ich do lokalnych potrzeb. Teren Ekologicznego Związku Gospodarki Odpadami Komunalnymi nie posiada odpowiednich warunków naturalnych dla rozwoju energetyki geotermalnej i wiatrowej. Największe szanse rozwoju posiada obecnie energetyczne wykorzystywanie biomasy tj. drewna i słomy, w tym wierzby energetycznej.

Osiągnięcie założonego celu będzie więc wymagało wprowadzenia szeregu mechanizmów i rozwiązań pozwalających zwiększyć zainteresowanie wykorzystaniem energii ze źródeł odnawialnych. Wymaga to podjęcia odpowiednich działań organizacyjnych, instytucjonalnych, prawnych i finansowych. Należy także opracować programy rozwoju energetyki odnawialnej na szczeblu regionalnym.

Istotnym czynnikiem mającym wpływ na obniżenie emisji, zwłaszcza z indywidualnych palenisk będzie wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Wiedza na temat racjonalnego korzystania z energii cieplnej i elektrycznej i możliwości jej oszczędzania, stosowanie węgla wysokiej jakości lub wykorzystanie alternatywnych źródeł energii, a także świadomość zagrożeń wynikających ze spalania w piecach domowych plastikowych butelek, gumy lub innych odpadów, możliwości obniżenia emisji zanieczyszczeń z prywatnych samochodów, jak również promocja proekologicznych środków transportu, w znacznej mierze przyczyni się do osiągnięcia zamierzonego celu. Ważną rolę w tym zakresie powinny odegrać środki masowego przekazu oraz pozarządowe organizacje ekologiczne wspierające działania samorządów.

Edukacja ekologiczna – (cel, zadania, okres realizacji, źródła finansowania, szacunkowe koszty)

Realizacja celów zagadnień z zakresu ochrony środowiska wymaga długotrwałego procesu edukacyjnego. Kształtowanie właściwych postaw proekologicznych mieszkańców gminy gwarantuje właściwą ochronę zasobów przyrodniczych. Wrażliwe i świadome społeczeństwo jest w stanie w pełni realizować zasady ekorozwoju. Edukację ekologiczną realizują się m.in. poprzez:

prowadzenie szkoleń z zakresu ekologii,
prowadzenie konkursów ekologicznych,
wprowadzanie w szkołach dodatkowych zajęć z zakresu ochrony środowiska,
organizowanie obozów ekologicznych dla dzieci i młodzieży,
tworzenie ścieżek dydaktyczno-przyrodniczych obejmujących ciekawe miejsca (pomniki przyrody, rezerваты) na terenie gminy,
promocja zdrowego stylu życia.

Zwiększenie udziału społeczeństwa w procesie ochrony przewiduje zarówno główny dokument rządowy — „II Polityka Ekologiczna Państwa”, jak i obowiązujące przepisy prawa polskiego i europejskiego. Zakładają one również wdrożenie powszechnego systemu gromadzenia i udostępniania informacji o środowisku, który stworzyłby warunki pełnej dostępności do informacji ekologicznej i umożliwił publiczną ocenę praktycznie każdej ingerencji w środowisko. Uspołecznienie tego procesu wymaga, więc osiągnięcia następujących celów edukacji ekologicznej:

podniesienie świadomości ekologicznej wszystkich grup społeczeństwa, polegające na wykształceniu nawyków wdrażania zrównoważonego rozwoju, dbałości o stan środowiska i oszczędnego korzystania z jego zasobów,

stworzenie powszechnego dostępu do informacji dotyczących problematyki ochrony środowiska.

Cele te powinny być realizowane zarówno poprzez systematyzowanie i wzbogacanie wiedzy na temat wzajemnych relacji: człowiek - przyroda - środowisko, jak również zagrożeń stwarzanych przez działalność jednostek, grup społecznych i podmiotów gospodarczych, a także ich skutków. Ważne jest, aby edukacja ekologiczna objęła wszystkie kręgi społeczeństwa.

Władze województwa realizują te zadania poprzez działalność informacyjno - edukacyjną (publikacja biuletynu „Edukacja Ekologiczna”, sprawozdanie dotyczące „przedsięwzięć z zakresu edukacji ekologicznej w województwie świętokrzyskim”, raporty o stanie środowiska), szkoleniową, organizują imprezy i konkursy o tematyce ekologicznej. Ich zadaniem jest również sprawowanie kontroli nad bezpieczeństwem ekologicznym: przestrzeganie norm środowiskowych, wydawanie atestów i certyfikatów ekologicznych oraz nakładanie kar i opłat za korzystanie i zanieczyszczanie środowiska.

Rolą samorządów terytorialnych jest natomiast określanie celów i form edukacji środowiskowej, przy uwzględnieniu lokalnej specyfiki, tożsamości i tradycji kulturowej. Szczególna rola przypada tu powiatom i gminom, gdzie lokalne inicjatywy powinny się zetknąć z krajowymi i europejskimi programami o tematyce ekologicznej. Organy samorządowe powinny patronować edukacji ekologicznej w szkołach, udostępniać informacje na temat środowiska i sposobów jego zarządzania, współdziałać z innymi organizacjami i instytucjami.

Za bardzo ważną dla przyszłości zarówno województwa jak i gminy uznaje się współzależność rozwoju turystyki i wypoczynku z zachowaniem i ochroną środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Konieczne jest uwzględnianie problematyki ekologicznej w programach rozwoju turystyki oraz objęcie edukacją ekologiczną zarówno organizatorów turystyki i wypoczynku, jak i osób korzystających z tych usług. Dotyczy to głównie środowisk zajmujących się eko- i agroturystyką oraz organizatorów turystyki na terenach chronionych. Niezwykle ważną rolę odgrywają tu Zarządy Parków, które poprzez swoją działalność informacyjno-edukacyjną i wydawniczą, a zwłaszcza edukację w bezpośrednim styku z naturą — wytyczanie i dokładny opis ścieżek dydaktycznych, przyrodniczych, przyczyniają się do wzrostu świadomości ekologicznej.

Istotną rolę spełniają organizacje pozarządowe, które są głównie inicjatorami licznych kampanii, konkursów i akcji, mających na celu podnoszenie świadomości ekologicznej oraz promocję zrównoważonego rozwoju. Rosnącym zainteresowaniem cieszą się ogólnodostępne akcje, skierowane do wszystkich grup społecznych, tj.: „Obchody Międzynarodowego Dnia Ziemi” i „Obchody Światowego Dnia Ochrony Środowiska”. Podczas tych akcji, odbywają się liczne

happeningi, wykłady, prelekcje, dyskusje, konkursy, ekspozycje, pokazy filmów itp. Mają one na celu zwrócenie uwagi na konieczność zmiany stosunku człowieka do przyrody oraz podkreślają liczne zagrożenia środowiska. To samo zadanie spełnia również organizowana co roku we wrześniu powszechna akcja „Sprzątanie Świata”, skierowana głównie do szkół.

Ustawa POŚ podkreśla rolę środków masowego przekazu, które powinny kształtować świadomość ekologiczną oraz popularyzować zasady ochrony środowiska w publikacjach i audycjach. Istotną rolę w tym względzie powinny pełnić zwłaszcza reklamy promujące zdrowy tryb życia, który będzie zastępował postawy konsumpcjonistyczne.

W procesie rozwijania świadomości ekologicznej niezwykle istotna jest współpraca władz województwa, samorządów terytorialnych, funduszy ochrony środowiska, organizacji i instytucji pozarządowych ze społeczeństwem, polegająca na sprawnym przepływie informacji oraz wzajemnej komunikacji.

Edukacja ekologiczna będzie jednym ze strategicznych elementów ochrony środowiska, mającym na celu stymulowanie pożądanych działań społecznych oraz kształtowanie proekologicznych postaw i nawyków.

Edukację prowadzić będą m.in.:

szkoły, przedszkola,
biblioteki,
placówki kulturalno-oświatowe,
ośrodki doradztwa rolniczego,
organy administracji,
lokalne media,
organizacje.

Działaniami priorytetowymi na rzecz realizacji edukacji ekologicznej będą:

szersze włączenie w program zajęć obowiązkowych (począwszy od wychowania przedszkolnego, a następnie w szkołach podstawowych, średnich i wyższych) zagadnień z zakresu ochrony środowiska oraz sukcesywne tworzenie sieci szkolenia fakultatywnego, udział w organizowanych olimpiadach i konkursach o tematyce ekologicznej,

prowadzenie doskonalenia zawodowego w środowiskach kadry specjalistycznej (w tym nauczycieli, pracowników administracji rządowej i samorządowej, dziennikarzy),

usprawnianie koordynacji działań w zakresie wdrażania programów edukacji ekologicznej o zasięgu lokalnym, powiatowym, wojewódzkim i ogólnopolskim,

prowadzenie stałego monitoringu stanu środowiska oraz usprawnianie przepływu informacji,

promocja działań proekologicznych, poprzez stworzenie atrakcyjnego systemu zachęt i nagród finansowych dla podmiotów, instytucji, jednostek samorządowych, które podejmują działania na rzecz poprawy stanu środowiska - wdrażają przyjazne środowisku technologie, stosują odnawialne źródła energii z jednoczesną racjonalizacją kar dla podmiotów i instytucji łamiących przepisy,

wsparcie organizacji różnorodnych imprez i akcji promujących potrzebę racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody oraz zmiany konsumpcyjnego modelu życia,

edukacja dorosłych oraz kształtowanie odpowiednich postaw proekologicznych poprzez: organizację szkoleń, wystaw, konkursów, imprez artystycznych przybliżających tematykę ochrony środowiska, a także egzekwowanie przepisów dotyczących jej ochrony,

powszechna dostępność do wiadomości i materiałów o treści ekologicznej, (publikacje, broszury, witryny internetowe, foldery), rozpowszechnienie tej problematyki w mediach,

kontynuacja i rozwijanie działalności proekologicznej organizacji pozarządowych, organizacja konkursów, rajdów edukacyjnych, warsztatów ekologicznych, ogólnodostępnych olimpiad, akcji tj.: „Obchody Międzynarodowego Dnia Ziemi”, „Sprzątanie Świata”, „Obchody Dni Przyrody”, działalności wydawniczej,

pogłębianie świadomości ekologicznej społeczeństwa poprzez działalność edukacyjną na terenach najcenniejszych pod względem przyrodniczym we współpracy z Zarządami Parków, stowarzyszeniami itp.,

prowadzenie badań opinii publicznej, pozwalających ocenić stan wiedzy i potrzeb ekologicznych społeczeństwa,

aktywizacja edukacji ekologicznej środowisk wiejskich, zwłaszcza w zakresie problematyki programów rolno-środowiskowych, rozwoju agroturystyki, produkcji zdrowej żywności, zalesień oraz współzależności celów środowiskowych i ekonomicznych.

Uspołecznienie procesu ochrony środowiska powinno być również realizowane poprzez umożliwienie społeczeństwu pełnego dostępu do danych o środowisku i jego ochronie - przy pomocy tworzonych, przez organy administracji publicznie dostępnych wykazów danych o wszystkich dokumentach, zawierających tą problematykę, które powinny być prowadzone w formie zapisu komputerowego. Zarówno z wykazów, jak i informacji o środowisku i jego ochronie mógłby korzystać każdy zainteresowany.

Podstawowym działaniem edukacyjnym (zgodnie z Narodową Strategią Edukacji Ekologicznej) będzie: „umożliwienie każdemu człowiekowi zdobywania wiedzy i umiejętności niezbędnych dla poprawy stanu środowiska”.

Istotną rolę spełniać winny kampanie, zwracające szczególną uwagę na zagrożenia środowiska oraz metody ich minimalizacji, a także popularyzujące działania proekologiczne. Powinny one dotyczyć:

oszczędnego korzystania z zasobów - zmniejszenie zużycia wody, oszczędność energii, wprowadzenie nowoczesnych, proekologicznych materiałów i technologii, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii tj. wody, wiatru, słońca, biopaliw,

minimalizacji wytwarzania odpadów,

optymalnego stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin

potrzeby ochrony przed hałasem i tworzenia stref ciszy,

ograniczenia emisji spalin, uświadomienia społeczeństwu zagrożenia czystości powietrza spowodowanego spalaniem niektórych surowców (organizacja kampanii promujących korzystanie ze środków komunikacji zbiorowej, z rowerów, np. „dzień bez samochodu”),

potrzeby ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej, ochrony krajobrazu otwartego przed nadmierną urbanizacją i dewaloryzacją,

równoważenia turystyki z rozwojem infrastruktury technicznej i społecznej,

promocji działalności konkursowej, olimpiad, targów, wystaw — przybliżających potrzebę wdrażania zasad ekorozwoju.

W procesie rozwijania świadomości ekologicznej niezwykle istotna jest współpraca władz województwa, samorządów terytorialnych, funduszy ochrony środowiska, organizacji i instytucji pozarządowych ze społeczeństwem, polegająca na sprawnym przepływie informacji oraz wzajemnej komunikacji.

PRIORYTETY EKOLOGICZNE

Główne elementy ochrony środowiska, jako obszary działań priorytetowych obejmują zadania własne Ekologicznego Związku Gospodarki Odpadami Komunalnymi w Rzędowie, oraz zadania koordynowane, dla wszystkich gmin Ekologicznego Związku Gospodarki Odpadami Komunalnymi w Rzędowie

Zadania te przedstawiono dla Związku i dla każdej z gmin odrębnie, w podziale na następujące obszary działań:

- zasoby przyrodnicze,
- zasoby surowców mineralnych,
- gospodarka wodno-ściekowa,

- gospodarka odpadami,
- ochrona powietrza atmosferycznego,
- ochrona gleb i powierzchni ziemi,
- lasy,
- hałas i pola elektromagnetyczne,
- edukacja ekologiczna.

Priorytety ekologiczne w każdym obszarze działań, wraz z przypisanymi im działaniami przedstawiono w poniższym zestawieniu.

EKOLOGICZNY ZWIĄZEK GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI

Priorytety ekologiczne wspólne dla gmin Związku

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
Zasoby przyrodnicze	Utworzenie polskiej części europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000.	Wszystkie gminy zrzeszone w związku
	Renaturalizacja ekosystemów.	Miejsca zdegradowane, szczególnie doliny rzeczne
	Likwidacja barier ekologicznych.	obszary objęte prawną ochroną przyrody
	Wdrożenie programów rolno-środowiskowych.	Wszystkie gminy w zakresie promocji utrzymania tradycyjnego krajobrazu rolniczego
Zasoby surowców mineralnych	Uwzględnienie dla obszarów wydobywania zagadnień ochrony środowiska, zgodnie z obowiązującymi przepisami.	Tereny wydobywania kopalin dla budownictwa i drogownictwa na całym obszarze
	Poprawa stanu środowiska (rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i hałd oraz sukcesywna rekultywacja obszarów o większej skali przekształceń).	Teren całego Związku, szczególnie gmina Tuczępy, Szydłów i Pacanów
	Likwidacja nielegalnego wydobywania na potrzeby lokalne	Obszar całego Związku

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
Zasoby przyrodnicze	Utworzenie polskiej części europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000.	Wszystkie gminy zrzeszone w związku
	Renaturalizacja ekosystemów.	Miejsca zdegradowane, szczególnie doliny rzeczne
	Likwidacja barier ekologicznych.	obszary objęte prawną ochroną przyrody
	Wdrożenie programów rolno-środowiskowych.	Wszystkie gminy w zakresie promocji utrzymania tradycyjnego krajobrazu rolniczego
Gospodarka wodno-ściekowa	Wyrównanie dysproporcji pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	Cały obszar – najwyższy priorytet
	Budowa i dostosowanie oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacji do standardów UE	Wspólne działania w likwidacji barier gminnych
	Likwidacja niezorganizowanych zrzutów ścieków	Punktowo cały obszar Związku
	Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych	Działanie ciągłe na całym terenie
	Zwiększenie stopnia retencji	Zadania ujęte w programie małej retencji jak również programach gminnych i
	Renowacja urządzeń oraz przywrócenie sprawności obiektów melioracyjnych.	Obszary konkurencyjne melioracji wodnych, spełniające swoją funkcje
	Skuteczna ochrona przeciwpowodziowa	Obszary szczególnie narażone na niebezpieczeństwo powodzi
Gospodarka odpadami	Zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów	Obszar całego Związku
	Zwiększenie stopnia segregacji i odzysku odpadów	Obszar całego Związku
	Likwidacja „dzikich” wysypisk	Obszar całego Związku
Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
Ochrona powietrza atmosferycznego	Zmiana nośników energii na bardziej ekologiczne	Obszar całego Związku
	Likwidacja źródeł niskiej emisji	Obszar całego Związku
	Termorenowacja budynków	Obszar całego Związku

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
Zasoby przyrodnicze	Utworzenie polskiej części europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000.	Wszystkie gminy zrzeszone w związku
	Renaturalizacja ekosystemów.	Miejsca zdegradowane, szczególnie doliny rzeczne
	Likwidacja barier ekologicznych.	obszary objęte prawną ochroną przyrody
	Wdrożenie programów rolno-środowiskowych.	Wszystkie gminy w zakresie promocji utrzymania tradycyjnego krajobrazu rolniczego
Ochrona gleb i powierzchni ziemi	Upowszechnienie zasad ochrony gleb wynikających z potrzeb rozwoju rolnictwa ekologicznego	Właściciele i użytkownicy gospodarstw rolnych
	Podjęcie badań gleb w przypadku wystąpienia lokalnego skażenia powierzchni ziemi	Cały Związek
	Egzekwowanie obowiązku uzyskania decyzji o wyłączeniu gruntów z produkcji rolniczej lub leśnej	Inwestorzy uzyskujący pozwolenie na budowę inwestycji nierolniczej na gruntów rolnych i leśnych podlegających ochronie
	Zapobieganie erozji wodnej gleb oraz oddrzewianiu krajobrazu rolniczego	Tereny lessowe
Lasy	Znaczący wzrost lesistości oraz zadrzewień i zakrzewień śródpolnych	Obszar całego Związku z wykorzystaniem nieużytków i gleb gorszych klas
	Ścisła ochrona istniejących zasobów leśnych	Obszar całego Związku
	Określenie terenów do zalesienia	Obszary przewidywane do zalesienia
Hałas i pola elektromagnetyczne	Ograniczenie uciążliwości hałasu poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu gwarantowanego prawem.	Obszary zurbanizowane i węzły komunikacyjne
Edukacja ekologiczna	Kontynuacja oraz poszerzenie oferty działań w zakresie edukacji ekologicznej i działalności szkoleniowej.	Wszystkie Gminy
	Promocja ekologii poprzez realizację prezentacji o treściach ekologicznych w ramach oferty programowej środków przekazu oraz instytucji opieki zdrowotnej, kultury i wypoczynku.	Środki przekazu, instytucje kultury i wypoczynku, gospodarstwa agroturystyczne, ekologiczne, imprezy masowe
	Współpraca administracji publicznej i innych jednostek w przygotowaniu ofert edukacyjnych oraz ich współfinansowaniu.	Jednostki samorządu, zakłady pracy, instytucje religijne, szkoły

Szczególne priorytety ekologiczne wspólne dla gmin Oleśnica, Pacanów, Łubnice	
1.	Zalesienie nieużytków i gleb gorszych klas
2.	Rekultywacja nieczynnych wyrobisk
3.	Współpraca w wykorzystaniu oczyszczalni ścieków, planowaniu sieci kanalizacyjnej i planowaniu nowych oczyszczalni
4.	Zdecydowany postęp w gazyfikacji

Szczególne priorytety ekologiczne wspólne dla gmin Tuczępy, Solec, Staszów i Szydłów	
1.	Wspólna budowa składowiska i zakładu zagospodarowania odpadów w Rzędowie
2.	Rekultywacja zdegradowanych pól górniczych i stref przyległych w kierunku leśnym
3.	Wspólne działania w sprawie zanieczyszczenia powietrza w wyniku realizacji procesu produkcyjnego w zakładzie wytwarzającym dwusiarczek węgla;
4.	Diagnoza i likwidacja odorów – teren Solca, cieki i rowy

Szczególne priorytety ekologiczne wspólne dla gmin Staszów, Szydłów i Raków	
1.	Diagnoza możliwości usunięcia zagrożeń środowiska na obrzeżach zbiornika Chańcza;
2.	Przeciwdziałania związane z nielegalnym wydobyciem kopalin pospolitych
3.	Rekultywacja dzikich wyrobisk
4.	Diagnoza i opracowanie środków zaradczych w związku z niekontrolowanym wzrostem ilościowym fauny

Szczególne priorytety ekologiczne wspólne dla gmin Połaniec, Rytwiany, Łubnice	
1.	Zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska przez zmniejszenie emisji przemysłowej w Połańcu
2.	Zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska i hałasu z sieci drogowej
3.	Przeprowadzeni pomiarów oddziaływania elektromagnetycznego linii wysokiego napięcia
4.	Docelowa likwidacja składowisk odpadów przemysłowych: „Tursko” i „Pióry”

Związek gmin. Priorytety ekologiczne gminy Łubnice

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
Zasoby przyrodnicze	Utworzenie polskiej części europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000.	W ramach Związku gmin
	Renaturalizacja ekosystemów.	doliny rzeczne, rzeka Wisła
	Likwidacja barier ekologicznych.	obszary objęte prawną ochroną przyrody
	Wdrożenie programów rolno-środowiskowych.	cała gmina
Zasoby surowców mineralnych	Uwzględnienie dla obszarów wydobywania zagadnień ochrony środowiska, zgodnie z obowiązującymi przepisami.	Tereny wydobywania kopalin w miejscowości Orzelec Mały
	Poprawa stanu środowiska	Obszar całej gminy
	Likwidacja nielegalnego wydobywania na potrzeby lokalne	Obszar całej gminy
Gospodarka wodno-ściekowa	Wyrównanie dysproporcji pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	Zwodociagowanych 100% gminy – dużą dysproporcją
	Likwidacja niezorganizowanych zrzutów ścieków	cały obszar gminy, konieczne opracowanie programu
	Skuteczna ochrona przeciwpowodziowa	Rzeka Wisła kanał Strumień, rzeka Wschodnia obszary szczególnie narażone na niebezpieczeństwo powodzi
Gospodarka odpadami	Zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów	Obszar całej gminy
	Zwiększenie stopnia segregacji i odzysku odpadów	Obszar całej gminy
	Likwidacja „dzikich” wysypisk	Obszar całej gminy
Ochrona powietrza atmosferycznego	Zmiana nośników energii na bardziej ekologiczne	Opracowanie programu
	Likwidacja źródeł niskiej emisji	Obszar całej gminy
	Termorenowacja budynków	Obszar całej gminy

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
---	---------------------------	---------------------------------------

Ochrona gleb i powierzchni ziemi	Upowszechnienie zasad ochrony gleb wynikających z „Kodeksu dobrych praktyk rolniczych” oraz potrzeb rozwoju rolnictwa ekologicznego	Właściciele i użytkownicy gospodarstw
	Egzekwowanie obowiązku uzyskania decyzji o wyłączeniu gruntów rolnych z produkcji rolniczej lub leśnej	Inwestorzy uzyskujący pozwolenie na budowę inwestycji nierolniczej na gruntów rolnych i leśnych podlegających ochronie
	Zapobieganie erozji wodnej gleb oraz oddrzewianiu krajobrazu rolniczego	Tereny lessowe
Lasy	Znaczący wzrost lesistości oraz zadrzewień i zakrzewień śródpolnych	Obszar całej gminy – nieużytki i grunty V klasy
	Ścisła ochrona istniejących zasobów leśnych	Obszar całej gminy
	Określenie terenów do zalesienia w miejscowych planach zagospodarowania przestrz.	Obszary przewidywane do zalesienia
Hałas i pola elektromagnetyczne	Opracowanie planów zagosp. przestrz. dla terenów szczególnie zagrożonych hałasem.	Tereny wynikające z pomiarów tła akustycznego droga wojewódzka

Priorytety programowe w gminie Nowy Korczyn

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
Zasoby przyrodnicze	Utworzenie polskiej części europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000.	dolina Nidy wraz z przyległymi terenami
	Renaturalizacja ekosystemów.	doliny rzeczne, w pierwszym rzędzie dolina Nidy
	Likwidacja barier ekologicznych.	Nadnidziański park krajobrazowy (w obrębie gminy 1619 ha)
	Wdrożenie programów rolno-środowiskowych.	zachodnia część gminy Nowy Korczyn – docelowo – większość użytków rolnych

Zasoby surowców mineralnych	Uwzględnienie dla obszarów wydobywania zagadnień ochrony środowiska, zgodnie z obowiązującymi przepisami.	Tereny wydobywania kopalin na całym obszarze gminy
	Poprawa stanu środowiska (rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i hałd oraz sukcesywna rekultywacja obszarów o większej skali przekształceń).	Obszar całej gminy (złoża eksploatowane zgodnie z koncesją i nielegalne wydobywanie)
	poeksploatacyjne pomniki przyrody.	Łom wapieni pogipsowych w Czarkowych
	Likwidacja nielegalnego wydobywania na potrzeby lokalne	Obszar całej gminy
Gospodarka wodno-ściekowa	Wyrównanie dysproporcji pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	Praktyczny brak kanalizacji przy 100% zwodociągowaniu
	Budowa i dostosowanie oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacji do standardów UE	Realizacja kanalizacji i oczyszczalni ścieków zgodnie z realizowanym projektem
	Likwidacja niezorganizowanych zrzutów ścieków	cały obszar gminy
	Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych	Rzeka Nida
	Lokalna kanalizacja sanitarna	Wraz z oczyszczalnią w Grotnikach Dużych
	Kanalizacja ściekowa i deszczowa	St. Korczyn, Winiary, Czarkowy, Zukowice
	Zagrożenie powodziowe w dolinie Wisły i Nidy.	Modernizacja wałów przeciwpowodziowych

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
Gospodarka odpadami	Zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów i zwiększenie stopnia segregacji i odzysku odpadów	Obszar całej gminy
	Odstawa nieczystości płynnych i półpłynnych	Obszar całej gminy – organizacja systemu zbiórki ścieków
	Zwiększenie ilości kontenerów i likwidacja „dzikich” wysypisk	Obszar całej gminy
	Wysypisko śmieci i zakład utylizacji odpadów	Partycypacja w ramach Związku

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
Ochrona powietrza atmosferycznego	Zmiana nośników energii na bardziej ekologiczne	Obszar całej gminy poprzez dokończenie gazyfikacji
	Likwidacja źródeł niskiej emisji	Obszar całej gminy
	Termorenowacja budynków	Obszar całej gminy
	Likwidacja odorów	Kontrola wywozu nieczystości w miejsca przypadkowe
	Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych	Obszar całej gminy
Ochrona gleb i powierzchni ziemi	Upowszechnienie zasad ochrony gleb wynikających z „Kodeksu dobrych praktyk rolniczych” oraz potrzeb rozwoju rolnictwa ekologicznego	Właściciele i użytkownicy gospodarstw rolnych
	Podjęcie badań gleb w przypadku wystąpienia lokalnego skażenia powierzchni ziemi i wszczęcie działań rekultywacyjnych.	Obszar całej gminy
	Egzekwowanie obowiązku uzyskania decyzji o wyłączeniu gruntów rolnych z produkcji rolniczej lub leśnej	Inwestorzy uzyskujący pozwolenie na budowę inwestycji nierolniczej na gruntów rolnych i leśnych podlegających ochronie
	Zapobieganie erozji wodnej gleb oraz oddrzewianiu krajobrazu rolniczego	Obszar całej gminy
Lasy	Znaczący wzrost lesistości oraz zadrzewień i zakrzewień śródpolnych	Obszar całej gminy ze szczególnym uwzględnieniem realizacji zgłoszeń do zalesienia 124 ha do 2010
	Ścisła ochrona istniejących zasobów leśnych	Obszar całej gminy
	Określenie terenów do zalesienia w miejscowych planach zagospodarowania przestrz.	Obszary przewidywane do zalesienia w latach 2004 – 2006
Hałas i pola elektromagnetyczne	Ograniczenie uciążliwości hałasu poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu gwarantowanego prawem.	Obszary zurbanizowane i węzły komunikacyjne
	Opracowanie planów zagosp. przestrz. dla terenów szczególnie zagrożonych hałasem.	Tereny wynikające z pomiarów tła akustycznego

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
Edukacja ekologiczna	Kontynuacja oraz poszerzenie oferty działań w zakresie edukacji ekologicznej i działalności szkoleniowej.	Jednostki samorządu,, zakłady pracy, instytucje religijne, szkoły
	Promocja ekologii poprzez realizację prezentacji o treściach ekologicznych w ramach oferty programowej środków przekazu oraz instytucji opieki zdrowotnej, kultury i wypoczynku.	Środki przekazu, instytucje kultury i wypoczynku, gospodarstwa agroturystyczne, ekologiczne, imprezy masowe
	Współpraca administracji publicznej i innych jednostek w przygotowaniu ofert edukacyjnych oraz ich współfinansowaniu.	Jednostki samorządu,, zakłady pracy, instytucje religijne, szkoły, mieszkańcy gminy
	Promocja ekologii poprzez realizację prezentacji o treściach ekologicznych w ramach oferty programowej środków przekazu oraz instytucji opieki zdrowotnej, kultury i wypoczynku.	Środki przekazu, sanatoria instytucje kultury i wypoczynku, gospodarstwa agroturystyczne, ekologiczne, imprezy masowe
	Współpraca administracji publicznej i innych jednostek w przygotowaniu ofert edukacyjnych oraz ich współfinansowaniu.	Jednostki samorządu, WODR, ZŚ i NPK, zakłady pracy, instytucje religijne, szkoły, mieszkańcy powiatu i inne organizacje

Związek gmin. Priorytety ekologiczne Gmina Oleśnica.

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
Zasoby przyrodnicze	Utworzenie polskiej części europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000.	Jak cały Związek Gmin
	Renaturalizacja ekosystemów.	doliny rzeczne
	Wdrożenie programów rolno-środowiskowych.	cała gmina
	Poprawa stanu środowiska (rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i hałd oraz sukcesywna rekultywacja).	Obszar całego powiatu (złoża eksploatowane zgodnie z koncesją i nielegalne wydobywanie)
	Likwidacja nielegalnego wydobycia na potrzeby lokalne	Obszar całej gminy

Gospodarka wodno-ściekowa	Wyrównanie dysproporcji pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	Teren całej gminy
	Budowa nowej oczyszczalni ścieków	Zgodnie z planem
	Likwidacja niezorganizowanych zrzutów ścieków	cały obszar gminy
Gospodarka odpadami	Zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów	Obszar całej gminy
	Zwiększenie stopnia segregacji i odzysku odpadów	Obszar całej gminy
Ochrona powietrza atmosferycznego	Zmiana nośników energii na bardziej ekologiczne	Obszar całej gminy
	Likwidacja źródeł niskiej emisji	Opracowanie programu
	Termorenowacja budynków	Obszar całej gminy
Ochrona gleb i powierzchni ziemi	Upowszechnienie zasad ochrony gleb wynikających z „Kodeksu dobrych praktyk rolniczych” oraz potrzeb rozwoju rolnictwa ekologicznego	Właściciele i użytkownicy gospodarstw rolnych w tym w strefach ochrony uzdrowisk
	Egzekwowanie obowiązku uzyskania decyzji o wyłączeniu gruntów rolnych z produkcji rolniczej lub leśnej	Inwestorzy uzyskujący pozwolenie na budowę inwestycji nierolniczej na gruntów rolnych i leśnych podlegających ochronie
	Zapobieganie erozji wodnej gleb oraz oddrzewianiu krajobrazu rolniczego	Tereny lessowe

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
Lasy	Znaczący wzrost lesistości oraz zadrzewień i zakrzewień śródpolnych	Obszar gminy ze szczególnym uwzględnieniem nieużytków
	Ścisła ochrona istniejących zasobów leśnych	Obszar całej gminy
	Określenie terenów do zalesienia w miejscowych planach zagospodarowania przestrz.	Obszary przewidywane do zalesienia w latach 2004 – 2006

Edukacja ekologiczna	Kontynuacja oraz poszerzenie oferty działań w zakresie edukacji ekologicznej i działalności szkoleniowej.	Wszystkie jednostki gminy
	Promocja ekologii poprzez realizację prezentacji o treściach ekologicznych w ramach oferty programowej środków przekazu oraz instytucji opieki zdrowotnej, kultury i wypoczynku.	gospodarstwa agroturystyczne, ekologiczne, imprezy masowe
	Współpraca administracji publicznej i innych jednostek w przygotowaniu ofert edukacyjnych oraz ich współfinansowaniu.	Jednostki samorządu, zakłady pracy, instytucje religijne, szkoły,

Związek gmin. Priorytety ekologiczne gminy Pacanów

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
Zasoby przyrodnicze	Utworzenie polskiej części europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000.	Jak cały Związek
	Renaturalizacja ekosystemów.	doliny rzeczne,
	Likwidacja barier ekologicznych.	obszary objęte prawną ochroną przyrody
	Wdrożenie programów rolno-środowiskowych.	cała gmina
Zasoby surowców mineralnych	Uwzględnienie dla obszarów wydobywania zagadnień ochrony środowiska, zgodnie z obowiązującymi przepisami.	Tereny wydobywania kopalin na całym obszarze
	Poprawa stanu środowiska (rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i hałd oraz sukcesywna rekultywacja obszarów o większej skali przekształceń).	Teren po eksploatacji surowca dla cegielni
Gospodarka wodno-ściekowa	Wyrównanie dysproporcji pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	Z wyjątkiem jednej miejscowości cała gmina zwodociągowana – duża dysproporcja w stosunku do kanalizacji
	Budowa i dostosowanie oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacji do standardów UE	Kontynuacja prac
	Likwidacja niezorganizowanych zrzutów ścieków	Punktowo cały obszar
	Zwiększenie stopnia retencji	Zadania ujęte w programie małej retencji
	Renowacja urządzeń oraz przywrócenie sprawności obiektów melioracyjnych.	Jest zrealizowana
	Skuteczna ochrona przeciwpowodziowa	Dokończenie odbudowy wałów
Gospodarka odpadami	Zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów	Obszar całej gminy
	Zwiększenie stopnia segregacji i odzysku odpadów	Obszar całej gminy
	Likwidacja „dzikich” wysypisk	Opracowanie programu
Ochrona powietrza atmosferycznego	Zmiana nośników energii na bardziej ekologiczne	Kontynuacja gazyfikacji
	Likwidacja źródeł niskiej emisji	Obszar całej gminy
	Termorenowacja budynków	Obszar całej gminy

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
Ochrona gleb i powierzchni ziemi	Upowszechnienie zasad ochrony gleb wynikających z „Kodeksu dobrych praktyk rolniczych” oraz potrzeb rozwoju rolnictwa ekologicznego	Właściciele i użytkownicy gospodarstw
	Egzekwowanie obowiązku uzyskania decyzji o wyłączeniu gruntów rolnych z produkcji rolniczej lub leśnej	Inwestorzy uzyskujący pozwolenie na budowę inwestycji nierolniczej na gruntów rolnych i leśnych podlegających ochronie
	Zapobieganie erozji wodnej gleb oraz oddrzewianiu krajobrazu rolniczego	Tereny lessowe
Lasy	Znaczący wzrost lesistości oraz zadrzewień i zakrzewień śródpolnych	Obszar całej gminy
	Ścisła ochrona istniejących zasobów leśnych	Obszar całej gminy
	Określenie terenów do zalesienia w miejscowych planach zagospodarowania przestrz.	Obszary przewidywane do zalesienia w latach 2004 – 2006 i dalej do 2010

Związek gmin. Priorytety ekologiczne Gmina Połaniec.

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
Zasoby przyrodnicze	Utworzenie polskiej części europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000.	Obszar całego Związku Gmin
	Renaturalizacja ekosystemów.	doliny rzeki Wisła
	Likwidacja barier ekologicznych.	obszary objęte prawną ochroną przyrody
	Wdrożenie programów rolno-środowiskowych.	cała gmina
Zasoby surowców mineralnych	Uwzględnienie dla obszarów wydobywania zagadnień ochrony środowiska, zgodnie z obowiązującymi przepisami.	Tereny wydobywania kopalin na całym obszarze gminy
	Poprawa stanu środowiska (rekułtywacja terenów poeksploatacyjnych i hałd oraz sukcesywna rekułtywacja obszarów o większej skali przekształceń).	Obszar całej gminy (złoża eksploatowane zgodnie z koncesją i nielegalne wydobywanie)
	Likwidacja nielegalnego wydobywania na potrzeby lokalne	Obszar całej gminy
Gospodarka wodno-ściekowa	Wyrównanie dysproporcji pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	Cały obszar
	Budowa i dostosowanie oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacji do standardów UE	Obszar zabudowy skupionej
	Likwidacja niezorganizowanych zrzutów ścieków	Punktowo cały obszar gminy
	Zwiększenie stopnia retencji	Osiedle Północ I w Połańcu Wieś Rybitwy
	Renowacja urządzeń oraz przywrócenie sprawności obiektów melioracyjnych.	Obszary konkurencyjne melioracji wodnych, spełniające swoją funkcje
	Skuteczna ochrona przeciwpowodziowa	Kontynuacja prac
Gospodarka odpadami	Zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów	Obszar całej gminy
	Ograniczenie oddziaływania na środowisko składowisk przemysłowych. Docelowa likwidacja składowisk	Składowiska Tursko i Pióry
	Zwiększenie stopnia segregacji i odzysku odpadów	Obszar całej gminy
	Likwidacja „dzikich” wysypisk	Obszar całej gminy

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
Ochrona powietrza atmosferycznego	Zmiana nośników energii na bardziej ekologiczne	Obszar całej gminy – prace w toku
	Likwidacja źródeł niskiej emisji	Obszar całej gminy – prace w toku
	Termorenowacja budynków	Obszar całej gminy – prace w toku
	Zmniejszenie emisji przemysłowej	Zakłady przemysłowe emitujące zanieczyszczenia
Ochrona gleb i powierzchni ziemi	Upowszechnienie zasad ochrony gleb wynikających z potrzeb rozwoju rolnictwa ekologicznego	Właściciele i użytkownicy gospodarstw rolnych w tym w strefach ochrony uzdrowisk
	Podjęcie badań gleb w przypadku wystąpienia lokalnego skażenia powierzchni ziemi i wszczęcie działań rekultywacyjnych.	Cała gmina
	Egzekwowanie obowiązku uzyskania decyzji o wyłączeniu gruntów rolnych z produkcji rolniczej lub leśnej	Inwestorzy uzyskujący pozwolenie na budowę inwestycji nierolniczej na gruntów rolnych i leśnych podlegających ochronie
Lasy	Znaczący wzrost lesistości oraz zadrzewień i zakrzewień śródpolnych	Obszar całej gminy
	Ścisła ochrona istniejących zasobów leśnych	Obszar całej gminy
	Określenie terenów do zalesienia w miejscowych planach zagospodarowania przestrz.	Obszary przewidywane do zalesienia
Hałas i pola elektromagnetyczne	Opracowanie planów zagosp. przestrz. dla terenów szczególnie zagrożonych hałasem.	Węzły komunikacyjne
Poważne awarie przemysłowe	Opracowanie programów zapobiegania awariom, raportów, wewnętrznych i zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych.	Zakłady przemysłowe stwarzające ryzyko wystąpienia awarii przemysłowych

Priorytety programowe w gminie Raków

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
Zasoby przyrodnicze	Utworzenie polskiej części europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000.	Jak we wszystkich gminach – rozpatrzenia problemu rozprzestrzeniania się populacji bobrów
	Renaturalizacja ekosystemów.	dolina rzeki Czarnej i Łagnicy, obszar zalewowy
	Likwidacja barier ekologicznych.	Ustanowienie zakazu działalności inwestycyjnej na całym obszarze zalewowym siedlisk ptaków
	Wdrożenie programów rolno-środowiskowych.	cała gmina
Zasoby surowców mineralnych	Uwzględnienie dla obszarów wydobywania zagadnień ochrony środowiska, zgodnie z obowiązującymi przepisami.	Tereny wydobywania kopalin na całym obszarze gminy. Głównie Rebów
	Poprawa stanu środowiska (rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i hałd oraz sukcesywna rekultywacja obszarów o większej skali przekształceń).	Obszar całej gminy Ociesek - osuwisko
	Likwidacja nielegalnego wydobywania na potrzeby lokalne	Obszar całej gminy – nagminna eksploatacja piasku
Gospodarka wodno-ściekowa	Wyrównanie dysproporcji pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	Cały obszar gminy – tylko Raków i Pagowiec są skanalizowane
	Likwidacja niezorganizowanych zrzutów ścieków	Punktowo cała gmina
	Wprowadzenie segregacji i odzysku odpadów	Obszar całej gminy
	Likwidacja „dzikich” wysypisk	Obszar całej gminy
Ochrona powietrza atmosferycznego	Zmiana nośników energii na bardziej ekologiczne	Trzeba opracować program
	Likwidacja źródeł niskiej emisji	Trzeba opracować program
	Termorenowacja budynków	Obszar całej gminy
Ochrona gleb i powierzchni ziemi	Upowszechnienie zasad ochrony gleb wynikających z „Kodeksu dobrych praktyk rolniczych”	Właściciele i użytkownicy gospodarstw
	Egzekwowanie obowiązku uzyskania decyzji o wyłączeniu gruntów rolnych z produkcji rolniczej lub leśnej	Inwestorzy uzyskujący pozwolenie na budowę inwestycji nierolniczej na gruntach rolnych i leśnych podlegających ochronie

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
Lasy	Znaczący wzrost lesistości oraz zadrzewień i zadrzewień śródpolnych	Obszar całej gminy
	Ścisła ochrona istniejących zasobów leśnych	Obszar całej gminy- lesistość aktualna 50%
	Określenie terenów do zalesienia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.	Grunty V i VI klasy
Hałas i pola elektromagnetyczne	Opracowanie planów zagospodarowania. przestrzennego. dla terenów szczególnie zagrożonych hałasem.	Rozpatrzenie możliwości budowy obwodnicy rynku

Priorytety programowe w gminie Rytwiany

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
Zasoby przyrodnicze	Jeleniewsko-Staszowski Obszar Chronionego Krajobrazu	Wsie Pacanówka, Podborek, Swiecica, Grobla, Sichów Duży i Mały Rezerwat przyrody Dziki Staw
	Likwidacja barier ekologicznych.	obszary objęte prawną ochroną przyrody
	Pomniki przyrody	cała gmina
Zasoby surowców mineralnych	Uwzględnienie dla obszarów wydobywania zagadnień ochrony środowiska, zgodnie z obowiązującymi przepisami.	Tereny wydobywania iłów, glin i piasków na całym obszarze powiatu
	Poprawa stanu środowiska (rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i hałd oraz sukcesywna rekultywacja obszarów o większej skali przekształceń).	Obszar całej gminy – rekultywacja wyrobisk lokalnych
	Likwidacja nielegalnego wydobywania na potrzeby lokalne	Obszar całej gminy

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
Gospodarka wodno-ściekowa	Wyrównanie dysproporcji pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	Pełna realizacja programu kompleksowej kanalizacji gminy
	Budowa oczyszczalni ścieków	W ramach programu kompleksowej kanalizacji
	Likwidacja niezorganizowanych zrzutów ścieków	Punktowo cały obszar gminy
	Zwiększenie stopnia retencji	Powtórne rozpatrzenie powodów wstrzymania budowy zbiornika retencyjnego
	Skuteczna ochrona przeciwpowodziowa	Regulacja rzeki Czarnej
	Zwiększenie stopnia segregacji i odzysku odpadów	Obszar całej gminy
	Likwidacja „dzikich” wysypisk	Obszar całej gminy
Ochrona powietrza atmosferycznego	Zanieczyszczenie ze strony pojazdów mechanicznych	Monitoring wzdłuż szlaków komunikacyjnych
	Termorenowacja budynków	Obszar całej gminy
	Zmniejszenie emisji przemysłowej z terenu Gminy Połaniec	Współpraca z sąsiednią gminą i zakładami emitującymi zanieczyszczenia
	Likwidacja odorów gnilnych	Obszar całej gminy. Kontrola opróżniania szamb i nielegalnych odpływów do cieków
Ochrona gleb i powierzchni ziemi	Upowszechnienie zasad ochrony gleb wynikających z „Kodeksu dobrych praktyk rolniczych” oraz potrzeb rozwoju rolnictwa ekologicznego	Właściciele i użytkownicy gospodarstw rolnych
	Podjęcie badań gleb w przypadku wystąpienia lokalnego skażenia powierzchni ziemi i wszczęcie działań rekultywacyjnych.	Cała gmina
	Egzekwowanie obowiązku uzyskania decyzji o wyłączeniu gruntów rolnych z produkcji rolniczej lub leśnej	Inwestorzy uzyskujący pozwolenie na budowę inwestycji nierolniczej na gruntów rolnych i leśnych podlegających ochronie
Lasy	Systematyczny wzrost lesistości oraz zadrzewień i zakrzewień śródpolnych	Obszar całej gminy- mimo wysokiego 47% zalesienia
	Ścisła ochrona istniejących zasobów leśnych	Obszar całej gminy
	Określenie terenów do zalesienia w miejscowych planach zagospodarowania przestrz.	Nieużytki i gleby niskiej klasy

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
Hałas i pola elektromagnetyczne	Ograniczenie uciążliwości hałasu poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu gwarantowanego prawem.	Systematyczne pomiary hałasu wzdłuż drogi wojewódzkiej Staszów- Połaniec +program działań
	Opracowanie planów zagosp. przestrzennego. dla terenów szczególnie zagrożonych promieniowaniem elektromagnetycznym	Tereny wzdłuż szczególnie licznych na terenie gminy linii wysokiego napięcia
Edukacja ekologiczna	Kontynuacja oraz poszerzenie oferty działań w zakresie edukacji ekologicznej i działalności szkoleniowej.	Wszystkie jednostki gminy

Priorytety programowe w gminie Solec Zdrój

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
Zasoby przyrodnicze	Utworzenie polskiej części europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000.	dolina Nidy wraz z przyległymi terenami
	Wdrażanie zasady zrównoważonego rozwoju	Teren całej gminy
	Utworzenie rezerwatu przyrody.	Zagaje Kikowskie
	Likwidacja barier ekologicznych.	Cały Szaniecki park krajobrazowy
	Wdrożenie programów rolno-środowiskowych.	Cała gmina
Zasoby surowców mineralnych	Uwzględnienie dla obszarów wydobycia zagadnień ochrony środowiska, zgodnie z obowiązującymi przepisami	Konieczne udokumentowanie wapieni litotamniowych i organodetrytycznych w Kijkowie
	Pełne wykorzystanie zasobów wód leczniczych	Budowa zespołu hotelowo-uzdrowiskowego
	Skuteczna ochrona wód mineralnych i leczniczych	Obszar gminy Solca Zdroju

Gospodarka wodno-ściekowa	Wyrównanie dysproporcji pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	Gmina w pełni zwodociągowana Kontynuowanie rozbudowy kanalizacji (w dalszym ciągu brak w 18 sołectwach (na 19)
	Budowa i dostosowanie oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacji do standardów UE	konieczna rozbudowa istniejących oczyszczalni ścieków w Solcu Zdroju i Zborowie. Budowa nowej oczyszczalni w m. Pietrzec
	Likwidacja niezorganizowanych zrzutów ścieków	Budowa szamb i opracowanie systemu kontroli przewoźników ścieków
	Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych	Istniejące oczyszczalnie ścieków zbyt małe i nie mają możliwości przyjęcia całości ścieków które są odprowadzane od cieków, budowa szczelnych „gnojowników”
Gospodarka odpadami	Zwiększenie stopnia segregacji i odzysku odpadów	Segregacja praktycznie nie istnieje przy systemie zbiorczych kontenerów. Konieczny rozwój punktów skupu.
	Rozwiązanie problemu padłych zwierząt	Organizacja punktu zbierania padliny
	Likwidacja „dzikich” wysypisk	Obszar całej gminy- brak opracowanego systemu kontroli odprowadzania odpadów

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
Ochrona powietrza atmosferycznego	Zmiana nośników energii na bardziej ekologiczne	Konieczny program dla strefy ochrony uzdrowiska
	Propagowanie odnawialnych źródeł energii	Wprowadzanie innowacyjnych systemów grzewczych, m.in. z wykorzystaniem energii słonecznej.
	Likwidacja źródeł niskiej emisji	Kontynuacja gazyfikacji (Zielonka)
	Termorenowacja budynków	Obszar całej gminy

Ochrona gleb i powierzchni ziemi	Upowszechnienie zasad ochrony gleb wynikających z „Kodeksu dobrych praktyk rolniczych” oraz potrzeb rozwoju rolnictwa ekologicznego	Właściciele i użytkownicy gospodarstw rolnych w tym w strefach ochrony uzdrowisk
	Podjęcie badań gleb w przypadku wystąpienia lokalnego skażenia powierzchni ziemi i wszczęcie działań rekultywacyjnych.	Cała gmina ze szczególnym uwzględnieniem stref ochrony ujęć wód mineralnych
	Egzekwowanie obowiązku uzyskania decyzji o wyłączeniu gruntów rolnych z produkcji rolniczej lub leśnej	Inwestorzy uzyskujący pozwolenie na budowę inwestycji nierolniczej na gruntach rolnych i leśnych podlegających ochronie
Lasy	Znaczący wzrost lesistości oraz zadrzewień i zakrzewień śródpolnych	Kontrola zalesianie zgłoszonego do programu 750 ha do roku 2010
	Ścisła ochrona istniejących zasobów leśnych	Obszar całej gminy
	Określenie terenów do zalesienia w miejscowych planach zagospodarowania przestrz.	Planowanie na bieżąco, zgłoszone 400 ha do zalesienia
Edukacja ekologiczna	Wdrażanie programów i konkursów proekologicznych	Dzieci i młodzież z terenu gminy
Hałas i pola elektromagnetyczne	Ograniczenie uciążliwości hałasu poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu gwarantowanego prawem.	Współdziałanie w inicjatywie budowy obwodnicy strefy uzdrowiskowej

Związek gmin. Priorytety ekologiczne Gmina Staszów

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
Zasoby przyrodnicze	Utworzenie polskiej części europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000.	Obszar całego Związku Gmin
	Renaturalizacja ekosystemów.	doliny rzeczne
	Likwidacja barier ekologicznych.	obszary objęte prawną ochroną przyrody
	Wdrożenie programów rolno-środowiskowych.	cała gmina

Zasoby surowców mineralnych	Uwzględnienie dla obszarów wydobywania zagadnień ochrony środowiska, zgodnie z obowiązującymi przepisami.	Tereny wydobywania kopalin na całym obszarze gminy
	Poprawa stanu środowiska (rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i hałd oraz sukcesywna rekultywacja obszarów o większej skali przekształceń).	Obszar całej gminy (złoża eksploatowane zgodnie z koncesją i nielegalne wydobywanie)
	Likwidacja nielegalnego wydobywania na potrzeby lokalne	Obszar całej gminy
Gospodarka wodno-ściekowa	Wyrównanie dysproporcji pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	Cały obszar przy współpracy z ościennymi gminami
	Budowa i dostosowanie oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacji do standardów UE	Obszar zabudowy skupionej
	Likwidacja niezorganizowanych zrzutów ścieków	Punktowo cały obszar gminy
	Odbudowa sieci kanalizacyjnych, sanitarnej i deszczowej, uszkodzonych przez rozwijające się procesy krasowe	Miasto Staszów
	Zwiększenie stopnia retencji	Budowa zbiornika małej retencji Wólka Żabna Kopanina
	Renowacja urządzeń oraz przywrócenie sprawności obiektów melioracyjnych.	Obszary melioracji wodnych, spełniające swoją funkcję
	Skuteczna ochrona przeciwpowodziowa	Kontynuacja regulacji rzeki Czarnej
Gospodarka odpadami	Zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów	Obszar całej gminy
	Zwiększenie stopnia segregacji i odzysku odpadów	Obszar całej gminy
	Budowa Zakładu Gospodarki Odpadami w Rzędowie	Wspólnie z EZGOK
	Zamknięcie i rekultywacja składowisk odpadów komunalnych	Staszów Radzików (nieczynne) Staszów Pocieszka
	Likwidacja „dzikich” wysypisk	Obszar całej gminy
Ochrona powietrza atmosferycznego	Zmiana nośników energii na bardziej ekologiczne	Obszar całej gminy –prace w doku
	Likwidacja źródeł niskiej emisji	Obszar całej gminy – prace w toku
	Termorenowacja budynków	Obszar całej gminy – prace w toku
	Zmniejszenie emisji przemysłowej	Zakłady przemysłowe emitujące zanieczyszczenia

Ochrona gleb i powierzchni ziemi	Upowszechnienie zasad ochrony gleb wynikających z potrzeb rozwoju rolnictwa ekologicznego	Właściciele i użytkownicy gospodarstw rolnych w tym w strefach ochrony uzdrowisk
	Podjęcie badań gleb w przypadku wystąpienia lokalnego skażenia powierzchni ziemi i wszczęcie działań rekultywacyjnych.	Cała gmina
	Zabezpieczenie i likwidacja kawern, wywołanych procesami krasowymi	Miasto Staszów – w granicach obszaru ochrony pośredniej ujęcia wody Radzików I i II.
	Egzekwowanie obowiązku uzyskania decyzji o wyłączeniu gruntów rolnych z produkcji rolniczej lub leśnej	Inwestorzy uzyskujący pozwolenie na budowę inwestycji nierolniczej na gruntów rolnych i leśnych podlegających ochronie
Lasy	Znaczący wzrost lesistości oraz zadrzewień i zakrzewień śródpolnych	Obszar całej gminy
	Ścisła ochrona istniejących zasobów leśnych	Obszar całej gminy
	Określenie terenów do zalesienia w miejscowych planach zagospodarowania przestrz.	Obszary przewidywane do zalesienia
Hałas i pola elektromagnetyczne	Opracowanie planów zagosp. przestrz. dla terenów szczególnie zagrożonych hałasem.	Węzły komunikacyjne ze szczególnym uwzględnieniem budowy obwodnicy południowej miasta
Poważne awarie przemysłowe	Opracowanie programów zapobiegania awariom, raportów, wewnętrznych i zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych.	Zakłady przemysłowe stwarzające ryzyko wystąpienia awarii przemysłowych
Edukacja ekologiczna	Kontynuacja edukacji w szkołach i dla dorosłych mieszkańców w ramach istniejących form, Promocja ekologii i rozwój gospodarstw agroturystycznych i ekologicznych	Obszar całej Gminy

Związek gmin. Priorytety ekologiczne gminy Szydłów

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
Zasoby przyrodnicze	Utworzenie polskiej części europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000.	Cały Związek Gmin
	Renaturalizacja ekosystemów.	Cała gmina
	Likwidacja barier ekologicznych.	obszary możliwych odsłoneń geologicznych
	Wdrożenie programów rolno-środowiskowych.	cała gmina
	Poprawa stanu środowiska (rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i hałd oraz sukcesywna rekultywacja obszarów o większej skali przekształceń).	Obszar całej gminy ze szczególnym uwzględnieniem terenów po nielegalnej eksploatacji piasku
Likwidacja nielegalnego wydobycia na potrzeby lokalne	Obszar całej gminy	
Gospodarka wodno-ściekowa	Wyrównanie dysproporcji pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	Likwidacja dysproporcji 97% zwodociagowania 0,02% skanalizowania
	Likwidacja niezorganizowanych zrzutów ścieków	cały obszar gminy – konieczne opracowanie programu
	Zaopatrzenie w wodę	Budowa zbiornika wodnego 2ha w Szydłowie
Gospodarka odpadami	Zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów	Obszar całej gminy
	Zwiększenie stopnia segregacji i odzysku odpadów	Obszar całej gminy – zakup pojemników i organizacja odbioru i segregacji śmieci
	Likwidacja „dzikich” wysypisk	Obszar całej gminy
Ochrona powietrza atmosferycznego	Zmiana nośników energii na bardziej ekologiczne	Obszar całej gminy – aktualnie tylko 26% gazyfikacji
	Likwidacja źródeł niskiej emisji	Obszar całej gminy- opracowanie programu
	Termorenowacja budynków	Obszar całej gminy
	Likwidacja odorów	Teren sołectwa Solec
Ochrona gleb i powierzchni ziemi	Upowszechnienie zasad ochrony gleb wynikających z „Kodeksu dobrych praktyk rolniczych” oraz potrzeb rozwoju rolnictwa ekologicznego	Właściciele i użytkownicy gospodarstw rolnych
	Egzekwowanie obowiązku uzyskania decyzji o wyłączeniu gruntów rolnych z produkcji rolniczej lub leśnej	Inwestorzy uzyskujący pozwolenie na budowę inwestycji nierolniczej na gruntów rolnych i leśnych podlegających ochronie

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
Lasy	Znaczący wzrost lesistości oraz zadrzewień i zakrzewień śródpolnych	Obszar całej gminy
	Ścisła ochrona istniejących zasobów leśnych	Obszar całej gminy
	Określenie terenów do zalesienia w miejscowych planach zagospodarowania przestrz.	Obszar całej gminy

Związek gmin. Priorytety ekologiczne Gmina Tuczępy

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
Zasoby przyrodnicze	Utworzenie polskiej części europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000.	Obszar całego Związku Gmin
	Renaturalizacja ekosystemów.	Dolina rzeki wschodniej. Strefy zakrzewień wzdłuż cieków
	Likwidacja barier ekologicznych.	obszary objęte prawną ochroną chronionego krajobrazu
	Wdrożenie programów rolno-środowiskowych.	cała gmina
Zasoby surowców mineralnych	Uwzględnienie dla obszarów wydobywania zagadnień ochrony środowiska, zgodnie z obowiązującymi przepisami.	Tereny wydobywania kopalin
	Poprawa stanu środowiska (rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i hałd oraz sukcesywna rekultywacja obszarów o większej skali przekształceń).	Obszar całego powiatu (złoża eksploatowane zgodnie z koncesją i nielegalne wydobywanie)
	Rekultywacja terenów po otworowej eksploatacji siarki.	Cały obszar
	Likwidacja nielegalnego wydobywania na potrzeby lokalne	Obszar całej gminy
Gospodarka wodno-ściekowa	Wyrównanie dysproporcji pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	Realizacja programu
	Likwidacja niezorganizowanych zrzutów ścieków	cały obszar gminy – zjawisko jest nagminne
	Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych	Cieki z odorami szczególnie w rejonie Januszkowic
	Zwiększenie stopnia retencji	Zadania ujęte w programie małej retencji
	Renowacja urządzeń oraz przywrócenie sprawności obiektów melioracyjnych.	Obszary konkurencyjne melioracji wodnych, spełniające swoją funkcję
Gospodarka odpadami	Zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów	Obszar całej gminy
	Zwiększenie stopnia segregacji i odzysku odpadów	Obszar całej gminy
	Likwidacja „dzikich” wysypisk	Obszar całej gminy

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
---	---------------------------	---------------------------------------

Ochrona powietrza atmosferycznego	Zmiana nośników energii na bardziej ekologiczne	Obszar całej gminy
	Termorenowacja budynków	Obszar całej gminy
	Zmniejszenie emisji przemysłowej	Zakłady przemysłowe emitujące zanieczyszczenia- dotyczy głównie dwusiarczku węgla
Ochrona gleb i powierzchni ziemi	Upowszechnienie zasad ochrony gleb wynikających z „Kodeksu dobrych praktyk rolniczych” oraz potrzeb rozwoju rolnictwa ekologicznego	Właściciele i użytkownicy gospodarstw rolnych
	Podjęcie badań gleb w przypadku wystąpienia lokalnego skażenia powierzchni ziemi i wszczęcie działań rekultywacyjnych.	Cała gmina
	Egzekwowanie obowiązku uzyskania decyzji o wyłączeniu gruntów rolnych z produkcji rolniczej lub leśnej	Inwestorzy uzyskujący pozwolenie na budowę inwestycji nierolniczej na gruntów rolnych i leśnych podlegających ochronie
Lasy	Znaczący wzrost lesistości oraz zadrzewień i zakrzewień śródpolnych	Obszar całej gminy
	Ścisła ochrona istniejących zasobów leśnych	Obszar całej gminy
	Określenie terenów do zalesienia w miejscowych planach zagospodarowania przestrz.	Obszary przewidywane do zalesienia w latach 2004 – 2010
Hałas i pola elektromagnetyczne	Opracowanie planów zagosp. przestrz. dla terenów szczególnie zagrożonych polem elektromagnetycznym	Tereny wynikające z pomiarów wzdłuż linii energetycznych
Poważne awarie przemysłowe	Opracowanie programów zapobiegania awariom, raportów, wewnętrznych i zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych.	Zakłady przemysłowe stwarzające ryzyko wystąpienia awarii przemysłowych

6. Harmonogram głównych kierunków działań zawartych w Programie Ochrony Środowiska dla EZGOK

Cele operacyjne	Kierunki działań	Lata	Jednostka realizująca	Jednostka koordynująca	Źródło finansowania
OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I RACJONALNEGO UŻYTKOWANIA ZASOBÓW PRZYRODY					

Cele operacyjne	Kierunki działań	Lata	Jednostka realizująca	Jednostka koordynująca	Źródło finansowania
Ochrona przyrody i krajobrazu	Nadzorowanie i egzekwowanie skuteczności wdrażania, instrumentów służących ekologizacji gospodarki rolnej, szczególnie odnośnie programów rolno-środowiskowych.	zadanie ciągłe	Starostwa powiatowe <i>Gminy i EZGOK</i>	Województwo Starostwa powiatowe	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe
	Inicjowanie i koordynowanie przyrodniczych prac inwentaryzacyjnych w środowisku przyrodniczym, dla określenia oceny stanu przyrody i jej elementów oraz rozpoznania zagrożeń różnorodności biologicznej terenu.	2010	Starostwa powiatowe <i>Gminy i EZGOK</i>	Województwo Starostwa powiatowe	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe
	Dbałość o zachowanie tradycyjnych praktyk gospodarskich jako formy gwarancji ochrony i zrównoważonego wykorzystania zasobów biologicznych powiatu.	zadanie ciągłe	<i>Gminy i EZGOK</i>	Starostwa powiatowe	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe
	Inicjowanie i kierunkowanie działań celem zapewnienia ochrony i racjonalnego gospodarowania różnorodnością przyrodniczą na terenie powiatu, niezależnie od stopnia intensywności użytkowania obszaru.	zadanie ciągłe	<i>Gminy i EZGOK</i>	Starostwa powiatowe	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe
	Sprzysianie utrzymywaniu urozmaiconego krajobrazu rolniczego dla zachowania lub przywrócenia równowagi przyrodniczej w produkcji rolniczej terenu, z preferowaniem rolnictwa ekologicznego i zintegrowanego.	zadanie ciągłe	<i>Gminy i EZGOK</i>	Starostwa powiatowe	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe
Ochrona i zrównoważony rozwój lasów	Inicjowanie szczegółowych programów dalszego zwiększania lesistości powiatu, z równoczesnym nasileniem udziału w edukacji społeczeństwa odnośnie świadomości konieczności zachowania różnorodności biologicznej w lasach.	zadanie ciągłe	Starostwa powiatowe <i>Gminy i EZGOK</i>	Regionalna DLP	środki własne jednostek realizujących i centralne środki budżetowe
	Konsultowanie programów wdrażania zasad i sposobów ochrony i zagospodarowania lasów o charakterze naturalnym lub częściowo naturalnym, dla utrzymania cennej wielofunkcyjności drzewostanów i poprawy ich zdrowotności	zadanie ciągłe	Starostwa powiatowe <i>Gminy i EZGOK</i>	Regionalna DLP	środki własne jednostek realizujących
	Oddziaływanie społeczne i administracyjne w kierunku poprawy stanu i produktywności lasów stanowiących własność prywatną.	zadanie ciągłe	Starostwa powiatowe <i>Gminy i EZGOK</i>	Regionalna DLP	środki własne jednostek realizujących

Cele operacyjne	Kierunki działań	Lata	Jednostka realizująca	Jednostka koordynująca	Źródło finansowania
Ochrona gleb	Kontrola przestrzegania zasad preferowania na terenach chronionych w powiecie, produkcji rolnej, zgodnej z prawem o rolnictwie ekologicznym.	zadanie ciągłe	<i>Gminy i EZGOK</i>	Starostwa powiatowe	środki własne jednostek realizujących
	Opracowanie i kontrola programu rekultywacji i zalesiania zdegradowanych gleb	zadanie ciągłe	<i>Gminy i EZGOK</i>	Starostwa powiatowe	środki własne jednostek realizujących + środki pomocowe
	Inicjowanie działań edukacyjnych społeczeństwa odnośnie możliwości eksploatacji gleb, przy zagwarantowaniu zachowania ich wartości biologicznej i potencjału produkcyjnego.	zadanie ciągłe	<i>Gminy i EZGOK</i>	Starostwa powiatowe	środki własne jednostek realizujących
	Inicjowanie działań dla wskazania i wdrożenia mechanizmów sprzyjających ponownemu włączeniu terenów poprzemysłowych do dalszego użytkowania gospodarczego, ze szczególnym uwzględnieniem terenów po eksploatacji surowców mineralnych (m.in. siarki).	zadanie ciągłe	<i>Gminy i EZGOK</i>	Starostwa powiatowe	środki własne jednostek realizujących, środki własne przedsiębiorstw, środki pomocowe
	Wypracowanie spójnego działania dla wprowadzania i upowszechniania w rolnictwie sposobów produkcji rolniczej, zgodnej z ustawą o rolnictwie ekologicznym.	zadanie ciągłe	<i>Gminy i EZGOK</i>	Starostwa powiatowe	środki własne jednostek realizujących
	Stosowanie „Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej”	zadanie ciągłe	<i>Gminy i EZGOK</i>	Starostwa powiatowe	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe
ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE SUROWCÓW, MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII					
Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią	Wprowadzanie w życie przepisów wykonawczych do ustawy Prawo wodnej oraz ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i odprowadzaniu ścieków.	2006	RZGW WIOŚ <i>Gminy i EZGOK</i>	RZGW	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe
	Prawidłowe kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych i terenów zalewowych.	zadanie ciągłe	RZGW <i>Gminy i EZGOK</i>	RZGW Starostwa powiatowe	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe, dotacje, FOŚiGW
POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO					

Cele operacyjne	Kierunki działań	Lata	Jednostka realizująca	Jednostka koordynująca	Źródło finansowania
Poprawa jakości wód, w pierwszym rzędzie wód powierzchniowych	Opracowanie koncepcji gospodarki wodno-ściekowej dla poszczególnych gmin powiatu.	2004	<i>Gminy i EZGOK</i>	Starostwa powiatowe	środki własne jednostek realizujących
	Zintensyfikowanie rozbudowy zbiorczej kanalizacji sanitarnej we wszystkich gminach należących do	zadanie ciągłe	<i>Gminy i EZGOK</i>	Starostwa powiatowe	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe, FOŚiGW
	Oddanie do eksploatacji oczyszczalni ścieków o przepustowości powyżej 350 m ³ /d w Iwanowicach Dworskich, Zalasie, Niegoszowicach i Balicach.	2003-2004	<i>Gminy i EZGOK</i>	Starostwa powiatowe	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe, FOŚiGW
	Budowa oczyszczalni ścieków w większości gmin w powiecie, a w pierwszym rzędzie w aglomeracjach o RLM >2000.	zadanie ciągłe	<i>Gminy i EZGOK</i>	Starostwa powiatowe	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe, FOŚiGW
	Optymalizacja wykorzystania (dociążenie) istniejących oczyszczalni ścieków.		<i>Gminy i EZGOK</i>	Starostwa powiatowe	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe, FOŚiGW
	Wdrożenie programów działań na rzecz ograniczenia spływu zanieczyszczeń azotowych ze źródeł rolniczych.	zadanie ciągłe	<i>Gminy i EZGOK</i>	Starostwa powiatowe	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe
	Opracowanie i wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o jakości wody do picia i wody w kąpieliskach.	zadanie ciągłe	<i>Gminy i EZGOK</i>	Starostwa powiatowe	środki własne jednostek realizujących, środki pomocowe
	Wspieranie działań lokalnych w zakresie ochrony wód oraz zapewnienie ochrony ujęć wody poprzez przestrzeganie zakazów, nakazów i ograniczeń w obrębie ustanowionych stref ochronnych.	zadanie ciągłe	<i>Gminy i EZGOK</i>	Starostwa powiatowe	środki własne jednostek realizujących, dotacje
Przebudowa systemu gospodarowania odpadami komunalnymi	Zwiększenie efektywności odbioru odpadów z gospodarstw wiejskich.	zadanie ciągłe	<i>Gminy i EZGOK</i>	Starostwa powiatowe	środki własne gmin
	Powszechne wdrożenie i poprawa funkcjonowania systemu selektywnego zbierania odpadów nadających się do ponownego wykorzystania oraz zawierających substancje niebezpieczne.	zadanie ciągłe	<i>Gminy i EZGOK</i>	Starostwa powiatowe	środki własne gmin i starostwa
	Ograniczenie nieuzasadnionego ekologicznie transportowania odpadów komunalnych do odległych składowisk.	2006	<i>Gminy i EZGOK</i>	Starostwa powiatowe	bezinwestycyjne

Cele operacyjne	Kierunki działań	Lata	Jednostka realizująca	Jednostka koordynująca	Źródło finansowania
Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza	Ograniczanie uciążliwości zanieczyszczeń powietrza z indywidualnej emisji gospodarstw domowych i rolnictwa (tzw. niska emisja) na drodze m.in. wprowadzania ogrzewania zdalaczynnego w zabudowie zwartej, zmianie nośników energii z węglowych na bardziej ekologiczne, rozbudowy sieci gazowych.	zadanie ciągle do 2010	Właściciele i zarządcy budynków i obiektów użyteczności publicznej	Starostwa powiatowe <i>Gminy i EZGOK</i>	środki własne inwestorów, kredyty i dotacje, FOŚiGW oraz PFOŚiGW
	Wspieranie działań intensyfikujących wykorzystanie energii odnawialnej lub ograniczających zużycie energii i globalną emisję zanieczyszczeń powietrza.	zadanie ciągle do 2010	Właściciele budynków podmioty gospodarcze <i>Gminy i EZGOK</i>	Starostwa powiatowe <i>Gminy i EZGOK</i>	środki własne, środki pomocowe, kredyty, dotacje, Eko-fundusz
	Działania edukacyjne młodzieży i akcje informowania społeczności lokalnych o środkach organizacyjnych, ekonomicznych i zachowaniach dla ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza i poszanowania energii.	2006	Starosta <i>Gminy i EZGOK</i>	Starosta	środki funduszy powiatowych i gminnych ochrony środowiska i gospodarki wodnej
Zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego oraz ochrona przed skutkami poważnych awarii	Opracowanie systemu informacji społeczeństwa o wystąpieniu stanów nadzwyczajnego zagrożenia zdrowia ludzi i środowiska.	2006	Starostwa powiatowe, <i>Gminy i EZGOK</i>	Starostwa powiatowe	środki pomocowe i PFOŚiGW
	Demontaż i utylizacja płyt azbestowych z pokryć dachowych i elewacji budynków – program „EKODACH”.	zadanie ciągle do 2006	Właściciele lub zarządcy budynków wspólnoty i spółdz. mieszk.	<i>Gminy i EZGOK</i>	środki właścicieli i dotacje PFOŚiGW

9. Wskazanie instrumentów finansowych służących realizacji Programu Ochrony Środowiska dla EZGOK

Źródła finansowania inwestycji ekologicznych związanych z ochroną środowiska gospodarką odpadami można podzielić na trzy grupy:

- publiczne – np. pochodzące z budżetu państwa, gminy lub pozabudżetowych instytucji publicznych,
 - prywatne – np. z banków komercyjnych, funduszy inwestycyjnych, towarzystw leasingowych,
 - prywatno – publiczne – np. ze spółek prawa handlowego udziałem gminy.
- dominującymi formami finansowania inwestycji ekologicznych są:
- zobowiązania kapitałowe – kredyty, pożyczki, obligacje, leasing
 - udziały kapitałowe – akcje i udziały w spółkach,
 - dotacje.

W Polsce najczęściej występującymi formami finansowania inwestycji w zakresie

gospodarki odpadami są:

- fundusze własne inwestorów,
- pożyczki i dotacje udzielane przez narodowy i wojewódzkie fundusze ochrony środowiska,
- kredyty preferencyjne udzielane np. przez bank ochrony środowiska (BOŚ S.A.), kredyty komercyjne,
- zagraniczna pomoc finansowa udzielana przez fundacje i programy pomocowe (np. z ekokonwersji poprzez EkoFundusz, konwersji długu wobec Finlandii – ekokonwersja fińska – obsługiwana przez NFOŚiGW, funduszu ISPA),
- kredyty międzynarodowych instytucji finansowych (EUROPEJSKI BANK ODBUDOWY I ROZWOJU - EBOIR, BANK ŚWIATOWY),
- kredyty i pożyczki udzielane przez banki komercyjne,
- leasing.

FUNDUSZE OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

Zasady funkcjonowania narodowego, wojewódzkich, powiatowych i gminnych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej określa ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.).

Środki funduszy przeznacza się na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju i polityki ekologicznej państwa oraz na współfinansowanie projektów inwestycyjnych, kosztów operacyjnych i działań realizowanych z udziałem środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi. Środki funduszy mogą być także przeznaczone na współfinansowanie projektów inwestycyjnych, kosztów operacyjnych i działań realizowanych z udziałem środków bezzwrotnych pozyskiwanych w ramach współpracy z organizacjami międzynarodowymi oraz współpracy dwustronnej.

Środki narodowego, wojewódzkich, powiatowych i gminnych funduszy przeznacza się na m.in. na przedsięwzięcia związane z gospodarką odpadami i ochroną powierzchni ziemi.

Generalnie finansowanie odbywa się w formie:

- Oprocentowanych pożyczek (mogą być częściowo umarżane, pod warunkiem terminowego

wykonania zadań i osiągnięcia planowanych efektów)

- Dotacji

Działalność związana z wydatkowaniem środków z gminnych i powiatowych funduszy może być finansowana przez przyznawanie dotacji. Natomiast działalność związana z wydatkowaniem środków narodowego i wojewódzkich funduszy finansowana jest przez:

- udzielanie oprocentowanych pożyczek,
- dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek,
- przyznawanie dotacji,
- wnoszenie udziałów do spółek działających w kraju,
- nabywanie obligacji, akcji i udziałów spółek działających w kraju,
- nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej, niezwiązaną z wykonywaniem obowiązków pracowników administracji rządowej i samorządowej.

Warunki udzielenia dofinansowania:

- udokumentowanie pełne pokrycia planowanych kosztów przedsięwzięcia,
- wywiązywanie się przez wnioskodawcę z obowiązku uiszczania opłat i kar stanowiących przychody funduszy,
- przedsięwzięcie nie może być zakończone,
- udzielone dofinansowanie nie może przekroczyć kosztów przedsięwzięcia.

W kryteriach oceny wniosku o dofinansowanie brane jest także pod uwagę ujęcie przedsięwzięcia na liście przedsięwzięć priorytetowych wojewódzkich funduszy.

FUNDACJA EKOFUNDUSZ

EkoFundusz jest fundacją powołaną w 1992 r. przez Ministra Finansów dla efektywnego zarządzania środkami finansowymi pochodzącymi z zamiany części zagranicznego długu na wspieranie przedsięwzięć w ochronie środowiska (tzw. Konwersja długu). Dotychczas decyzję o ekokonwersji polskiego długu podjęły Stany Zjednoczone, Francja, Szwajcaria, Włochy, Szwecja i Norwegia. EkoFundusz zarządza środkami finansowymi pochodzącymi z ekokonwersji łącznie ponad 571 mln USD do wydatkowania w latach 1992-2010. EkoFundusz jest niezależną fundacją działającą według Rawa polskiego a jej fundatorem jest Minister Skarbu Państwa.

W zakresie gospodarki odpadami priorytetami EkoFunduszu są:

- tworzenie kompleksowych systemów selektywnej zbiórki, recyklingu i unieszkodliwiania odpadów komunalnych i niebezpiecznych,
- przedsięwzięcia związane z eliminacją powstawania odpadów niebezpiecznych w procesach przemysłowych (promocja „czystszych produkcji”) i likwidacją składowisk odpadów tego

rodzaju,

- rekultywacja gleb zanieczyszczonych odpadami niebezpiecznymi stanowiącymi zagrożenie dla zdrowia ludzi lub świata przyrody.

Pomoc finansową EkoFunduszu mogą uzyskać tylko te projekty, które wykazują się wysoką efektywnością, tj. korzystnym stosunkiem efektów ekologicznych do kosztów. Poza tym zalecane jest, aby projekty spełniały przynajmniej jeden z następujących warunków:

- wprowadzanie na polski rynek nowych technologii z krajów-donatorów,
- uruchomienie krajowej produkcji urządzeń dla ochrony środowiska,
- szczególne znaczenie dla ochrony zdrowia.

EkoFundusz udziela wsparcia finansowego w formie bezzwrotnych dotacji, a także preferencyjnych pożyczek. Dotacje uzyskać mogą jedynie projekty dotyczące inwestycji związanych bezpośrednio z ochroną środowiska (w ich fazie implementacyjnej), a w dziedzinie ochrony przyrody również projekty nieinwestycyjne. EkoFundusz nie dofinansowuje badań naukowych, akcji pomiarowych, a także studiów i opracowań oraz tworzenia wszelkiego rodzaju dokumentacji projektowej. Jeżeli wniosek o dofinansowanie składa jednostka gospodarcza, dotacja EkoFunduszu z reguły nie przekracza 20% wartości projektu. Gdy investorem są jednostki samorządu terytorialnego dotacja może pokryć do 30% kosztów (w przypadkach szczególnych do 50%). EkoFundusz może wspierać zarówno projekty dopiero rozpoczynane, jak i będące w fazie realizacji, jeżeli ich rzeczowe zaawansowanie nie przekracza 60%.

(Źródło: KOGO)

INNE FUNDACJE:

- Agencja Rozwoju Komunalnego w Warszawie,
- Environmental Know-How Fund w Warszawie,
- Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej Counterpart Fund w Warszawie,
- Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej,
- Polska Agencja Rozwoju Regionalnego
- Program Małych Dotacji GEF,
- Projekt Umbrella,

(Źródło: KOGO)

BANKI aktywnie wspierające inwestycje ekologiczne:

- Bank Ochrony Środowiska S.A. – statutowo nałożony obowiązek kredytowania inwestycji służących ochronie środowiska,
- Bank Gdański S.A.,

- Bank Rozwoju Eksportu S.A.,
- Polski Bank Rozwoju S.A.,
- Bank Światowy,
- Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju.

(Źródło: KOGO)

INSTYTUCJE LESINGOWE finansujące gospodarkę odpadami:

3. Towarzystwo Inwestycyjno-Leasingowe EKOLEASING S.A.
4. Bel Leasing Sp. z o. o.
5. Bise Leasing S.A.
6. Centralne Towarzystwo Leasingowe S.A.
7. Europejski Fundusz Leasingowi Sp. z o. o.

(Źródło: KOGO)

FUNDUSZ ISPA (PROGRAM POMOCOWY)

Fundusz ten będzie funkcjonował do momentu uzyskania przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej. Pomoc Wspólnoty w ramach funduszu ISPA miała przyczynić się do lepszego przygotowania krajów stowarzyszonych do członkostwa w UE w dziedzinie infrastruktury, a w szczególności w sektorze ochrony środowiska i transportu. ISPA była instrumentem finansowym do realizacji celów określonych w dokumencie „Partnerstwo dla członkostwa” oraz priorytetów wskazanych w „Narodowym Programie Przygotowania do członkostwa w UE”. Z zakresu gospodarki odpadami dofinansowanie z funduszu ISPA można było uzyskać np. na: systemy zbiórki, odzysku i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych. Rok 2003 był ostatnim rokiem zgłaszania projektów do realizacji w ramach programu ISPA. Kontynuacją programu ISPA będzie z dniem wejścia Polski do Unii europejskiej Fundusz Spójności (źródło: KOGO).

FUNDUSZ SPÓJNOŚCI

Na gruncie polskim podstawowe dokumenty określające zasady funkcjonowania Funduszu Spójności to Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004-2006, Podstawy Wsparcia Wspólnoty (Community Support Framework) oraz Strategia Wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004-2006. Beneficjentami Funduszu Spójności, czyli odbiorcami pomocy mogą być jednostki samorządu terytorialnego i ich związki oraz przedsiębiorstwa komunalne. Dofinansowanie mogą uzyskać projekty, których wartość przekracza 10 mln euro. Wysokość dofinansowania w przypadku każdego projektu może wynieść nawet do 85% kosztów kwalifikowanych inwestycji.

Racjonalizacja gospodarki odpadami jest jednym z priorytetów Funduszu Spójności w

obecnym okresie programowania. Do dofinansowania będą się kwalifikować następujące typy projektów:

- budowa, rozbudowa i modernizacja składowiska odpadów komunalnych oraz tworzenie systemów recyklingu i unieszkodliwiania odpadów komunalnych,
- tworzenie systemów zbiórki i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych,
- tworzenie systemów zagospodarowania osadów ściekowych.

Kryteria wyboru projektów w stosunku do wielkości aglomeracji są następujące:

- I priorytet – powyżej 200 000 mieszkańców,
- II priorytet – od 150 000 do 200 000 mieszkańców,
- III priorytet – do 150 000 mieszkańców.

Podkreślić należy, iż ważnym kryterium jest również zgodność z miejscowym planem gospodarki odpadami. Ponadto ważne jest także uzyskanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz uregulowane prawo do terenu dla składowiska i/lub zakładu gospodarki odpadami.

Formularzami wniosków wstępnych do Funduszu Spójności dysponują wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Wniosek należy złożyć do właściwego wojewódzkiego funduszu. Projekt powinien również zostać zarejestrowany w internetowej bazie danych – Internetowy System Ewidencji Kart Projektów (ISEKP)- adres <http://isekp.mg.gov.pl>. Rejestracja projektu w bazie umożliwia ubieganie się o pomoc techniczną na przygotowanie dokumentacji do projektu. Wnioski wstępne są oceniane przez wojewódzki fundusz a następnie przekazywane do Narodowego funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Powołany przez Ministra Środowiska Komitet Sterujący do spraw Funduszu Spójności rekomenduje Ministrowi Środowiska projekty do przygotowania Aplikacji do Funduszu Spójności w danym roku. Gotowe Aplikacje zawierające niezbędne dokumenty m.in. studia wykonalności, oceny oddziaływania inwestycji na środowisko, analizy ekonomiczne i finansowe oraz inne wysyłane są za pośrednictwem Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej – Instytucji zarządzającej Funduszem Spójności do Komisji Europejskiej. Komisja Europejska podejmuje ostateczną decyzję odnośnie dofinansowania projektu.

(źródło: materiały szkoleniowe-Nowoczesna Gospodarka Odpadami Komunalnymi, polsko-niemieckie seminarium, Katowice, 23-24 marca 2004 r.)

FUNDUSZE STRUKTURALNE

Istnieją cztery fundusze strukturalne, są to:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (European Regional Development Fund – ERDF),
- Europejski Fundusz Społeczny (European Social Fund – ESF),
- Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej (European Agriculture Guidance and Guarantee Fund – EAGGF),
- Finansowy Instrument Wspierania Rybołówstwa (Financial Instrument for Fisheries Guidance – FIFG).

Inicjatywy w dziedzinie ochrony środowiska będą współfinansowane z **Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ERDF)** i realizowane w ramach dwóch programów operacyjnych, przygotowanych przez rząd Polski na podstawie Narodowego Planu Rozwoju na lata 2004-2006:

- Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR),
- Sektorowego Programu Operacyjnego „Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw”.

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR)

W ramach programu m.in. realizowane będą inwestycje infrastrukturalne w zakresie ochrony środowiska oraz inwestycje związane z rewitalizacją obszarów zdegradowanych. Celem programu jest zapewnienie wszystkim regionom w Polsce udziału w procesach rozwojowych i modernizacyjnych gospodarki poprzez tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów. Pomoc skierowana jest do:

- samorządów województw, powiatów i gmin,
- instytucji naukowych, instytucji rynku pracy,
- agencji rozwoju regionalnego i instytucji wspierania przedsiębiorczości.

W zakresie jednego z działań programu, mającego na celu wsparcie dużych inwestycji infrastrukturalnych w ochronie środowiska (o wartości do 10 mln euro) dotyczących budowy i modernizacji infrastruktury o znaczeniu regionalnym, służących wzmacnianiu konkurencyjności regionów, będą realizowane projekty z następujących dziedzin:

- zaopatrzenie w wodę i oczyszczanie ścieków,
- zagospodarowanie odpadów,
- poprawa jakości powietrza,
- ochrona przeciwpowodziowa,
- wsparcie zarządzania ochroną środowiska,
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.

Preferowane będą projekty o wartości:

- minimum 2 milionów euro w przypadku projektów infrastrukturalnych, infrastrukturalnych zakresu gospodarki wodno-ściekowej oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- minimum 0,5 miliona euro dla projektów w zakresie zarządzania ochroną środowiska,
- minimum 1 miliona euro w przypadku pozostałych projektów infrastrukturalnych.

W programie zaplanowane jest także wspieranie infrastruktury lokalnej. Dofinansowanie otrzymają mniejsze inwestycje w zakresie ochrony środowiska o oddziaływaniu lokalnym, na terenach wiejskich oraz małych miastach (do 20 tys. mieszkańców). Projekty takie powinny być realizowane przede wszystkim w gminach i powiatach o niskich dochodach na mieszkańca i wysokiej stopie bezrobocia.

Realizowane będą projekty dotyczące:

- budowy lub modernizacji urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków,
- budowy lub modernizacji urządzeń zaopatrzenia w wodę,
- budowy lub modernizacji urządzeń zaopatrzenia w energię,
- gospodarki odpadami stałymi.

Za priorytetowe będą uznawane projekty realizowane w gminach o dochodach na mieszkańca poniżej 60% średniej danego województwa oraz o stopie bezrobocia przekraczającej 150% średniej województwa, mające wpływ na zwiększenie atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej obszaru objętego projektem oraz stworzenia warunków do wzrostu zatrudnienia.

Celem programu ZPORR jest także rewitalizacja obszarów zdegradowanych, czyli ożywienie gospodarcze i społeczne terenów zdegradowanych, w tym zwiększenie potencjału turystycznego i kulturalnego. W działaniach związanych z rewitalizacją terenów przemysłowych i powojkowych szczególną uwagę zwrócono na kwestie ochrony środowiska naturalnego. Za priorytetowe będą uznawane projekty zintegrowane stanowiące element wieloletniego, lokalnego planu rewitalizacji obszarów przemysłowych i powojkowych.

Działania uwzględniające gospodarkę odpadami w ramach ZPORR to:

- infrastruktura ochrony środowiska – duże inwestycje uwzględniające budowę i modernizację infrastruktury o znaczeniu regionalnym,
- obszary wiejskie – małe inwestycje o oddziaływaniu lokalnym na terenach wiejskich i w małych miastach do 20 tys. mieszkańców,
- obszary podlegające restrukturyzacji – obszary przemysłów tradycyjnych wymagające aktywizacji.

Wysokość dofinansowania

Przy inwestycjach w infrastrukturę ochrony środowiska maksymalny udział środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w kosztach kwalifikowanych może wynieść 75%, a w przypadku inwestycji generujących znaczący zysk netto udział ten może wynieść 50%.

Dla działań związanych z infrastrukturą lokalną oraz rewitalizacją obszarów zdegradowanych maksymalny udział środków może wynieść 75% oraz dodatkowo 10% z zasobów budżetu państwa na projekty realizowane w gminach o najniższych dochodach własnych.

(źródło: opracowanie Ministerstwa Środowiska pt.: „Fundusze Unii Europejskiej dla samorządów na inwestycje służące ochronie środowiska”)

Sektorowy Program Operacyjny „Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw”

Celem programu jest wsparcie działań prowadzących do wzrostu konkurencyjności polskiej gospodarki i zwiększających jej zdolność do funkcjonowania w warunkach otwartego rynku. Efektem tych działań ma być m.in. zwiększenie liczby przedsiębiorstw spełniających wymogi ochrony środowiska Unii Europejskiej. Program adresowany jest do dużych, małych i średnich przedsiębiorstw. Inicjatywy w zakresie ochrony środowiska w przedsiębiorstwach będą mogły być realizowane m.in. w ramach działań programu np. – Działania 2.4 pod nazwą: „Wsparcie dla inwestycji w zakresie dostosowania przedsiębiorstw do wymogów ochrony środowiska”. W ramach tego działania wspierane będą przedsięwzięcia z zakresu:

- inwestycji koniecznych do uzyskania pozwolenia zintegrowanego,
- gospodarki wodno-ściekowej,
- ochrony powietrza,
- gospodarki odpadami przemysłowymi i niebezpiecznymi.

Dofinansowaniu będą podlegać zarówno inwestycje polegające na zmianie technologii produkcji na bardziej przyjazną środowisku, jak i inwestycje „końca rury”. Wspierane będą inwestycje pozwalające przedsiębiorcy na uzyskanie pozwolenia zintegrowanego, umożliwiające dostosowywanie się przedsiębiorstw do wymogów prawa wspólnotowego (dyrektywa 96/61/WE), co warunkuje prowadzenie działalności na Jednolitym Rynku Europejskim.

W zakresie gospodarki odpadami przemysłowymi i niebezpiecznymi możliwa będzie pomoc finansowa dla przedsiębiorstw polegająca na wsparciu działań służących zapewnieniu prowadzenia przez przedsiębiorstwa bezpiecznej gospodarki odpadami przemysłowymi, ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych, których powstawaniu nie można zapobiec poprzez zmiany technologiczne, czy też zmiany technik operacyjnych.

W ramach powyższego działania wspierane będą:

- budowa, rozbudowa lub modernizacje instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów

przemysłowych, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów, które mogą pełnić funkcje usługowe, zgodnie z krajowym i wojewódzkimi, a także lokalnymi planami gospodarki odpadami, dla położonych w pobliżu jednostek gospodarczych, które nie mogą uniknąć wytwarzania podobnych rodzajów odpadów,

- rozbudowa i modernizacja urządzeń do odzysku i unieszkodliwiania opakowań po substancjach niebezpiecznych, wytwarzanych w danym przedsiębiorstwie lub grupie przedsiębiorstw,
- tworzenie technicznych możliwości wstępnego przekształcania odpadów, zwłaszcza odpadów niebezpiecznych w formy (np. poprzez ich odwadnianie, zagęszczanie, segregację, neutralizację) ułatwiające ich magazynowanie oraz transport, a następnie odzysk lub unieszkodliwienie w instalacjach do tego przeznaczonych,
- tworzenie technicznych możliwości bezpiecznego tymczasowego magazynowania odpadów przemysłowych w celu optymalizacji ich strumieni kierowanych do odzysku lub unieszkodliwienia,
- tworzenie możliwości technicznych i operacyjnych w zakresie minimalizowania wytwarzania oraz segregacji i ewidencjonowania ilości wytwarzanych odpadów przemysłowych.

W ramach tego działania dofinansowywane mogą być również studia i ekspertyzy konieczne do opracowania dokumentacji projektowej.

Dofinansowanie z ERDF dla powyższych zadań będzie mogło wynosić do 35% całkowitego kwalifikującego się kosztu inwestycji. Współfinansowanie publiczne krajowe będzie pochodziło ze środków NFOŚiGW, również w formie pożyczek preferencyjnych. Łączna pomoc publiczna na inwestycje będzie mogła wynosić od 30% do 65% kosztów kwalifikowanych, w zależności od rodzaju inwestycji, wielkości przedsiębiorstwa i jego lokalizacji z uwzględnieniem obszarów objętych bezrobociem. Ponadto preferowane będą projekty, które poprzez zmianę technologii produkcji przyczynią się do ograniczenia zanieczyszczeń u źródła.

Działania uwzględniające gospodarkę odpadami w ramach SPO-WKP to:

- Działanie 2.4 – wsparcie dla inwestycji w zakresie dostosowania przedsiębiorstw do wymogów ochrony środowiska (za działanie odpowiada Ministerstwo Środowiska)
- Działanie 2.2 – wsparcie konkurencyjności produktowej i technologicznej przedsiębiorstw (za działanie odpowiada Ministerstwo Gospodarki, Pracy Polityki Społecznej)
- Działanie 2.3 – wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw przez inwestycje (za działanie odpowiada Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości).

W przypadku Sektorowego Programu Operacyjnego „Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw” istotna jest kwestia pomocy publicznej, którą reguluje ustawa z dnia 27 lipca

2002 r. o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej.

(źródło: opracowanie Ministerstwa Środowiska pt.: „Fundusze Unii Europejskiej dla przedsiębiorców na inwestycje służące ochronie środowiska”)

Lista przedsięwzięć priorytetowych do dofinansowania przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach w 2004 roku

I. DZIEDZINA OCHRONY WÓD I GOSPODARKI WODNEJ:

1. Realizacja nowych lub rozbudowa istniejących oczyszczalni ścieków komunalnych o przepustowości powyżej 5 m³/d, a ścieków przemysłowych o przepustowości powyżej 20 m³/d, w układzie zlewniowym.
2. Realizacja nowych sieci kanalizacyjnych szczególnie mających zapewnić doprowadzenie niezbędnej ilości ścieków dla prawidłowego funkcjonowania oczyszczalni ścieków.
3. Realizacja nowych lub rozbudowa istniejących miejskich oczyszczalni wód opadowych wraz z kanalizacją.
4. Realizacja nowych lub rozbudowa, przy jednoczesnym przyroście pojemności i powierzchni, istniejących zbiorników wodnych ujętych w „Programie ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego”.
5. Realizacja nowych lub rozbudowa istniejących stacji uzdatniania wody dla potrzeb komunalnych.
6. Przedsięwzięcia mające na celu zabezpieczenie przed powodzią.
7. Realizacja, w ramach linii kredytowej, przydomowych oczyszczalni ścieków o przepustowości do 5 m³/d w miejscowościach, dla których w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego nie przewiduje się realizacji zbiorowego odprowadzania ścieków.

II. DZIEDZINA OCHRONY POWIETRZA:

1. Przedsięwzięcia ograniczające emisję zanieczyszczeń gazowych i pyłowych do atmosfery poprzez przebudowę i unowocześnianie technologii produkcji, technologii spalania paliw oraz budowa instalacji oczyszczających gazy odlotowe.
2. Przebudowa systemów ciepłowniczych opalanych paliwem stałym (węgiel, koks) na:
 - 1) opalane paliwem ciekłym (olej opałowy) lub paliwem gazowym (z sieci lub zbiorników) o łącznej mocy kotłów, instalowanych w obrębie jednego kompleksu obiektów, nie mniejszej niż 50 kW,
 - 2) podłączenie do scentralizowanego źródła ciepła.
3. Przebudowa kotłów opalanych paliwem stałym w ciepłowniach miejskich, osiedlowych i

zakładowych na nowoczesne, zwiększające wydajność cieplną, z jednoczesnym istotnym zmniejszeniem zużycia paliwa stałego.

4. Przedsięwzięcia wykorzystujące niekonwencjonalne, odnawialne źródła energii tj.:
 - 1) zakup urządzeń i instalacja elektrowni wodnych o mocy nie mniejszej niż 75 kW,
 - 1) 2) zakup urządzeń i instalacja kotłowni opalanych biomasą o mocy nie mniejszej niż 50 kW (budowa nowych lub przebudowa kotłowni opalanych paliwem stałym)
 - 3) zakup i instalacja baterii i kolektorów słonecznych o powierzchni kolektorów nie mniejszej niż 30 m².
5. Przedsięwzięcia służące zmniejszeniu emisji zanieczyszczeń w spalinach ze środków transportu publicznego, w tym:
 - 1) zastosowanie paliwa gazowego w autobusach komunikacji publicznej i samochodowym transporcie sanitarnym, straży pożarnej i policji,
 - 2) wyposażenie w specjalistyczne urządzenia jednostek uprawnionych do kontroli emisji w spalinach.
6. Przebudowa miejskich i osiedlowych sieci ciepłowniczych i węzłów cieplnych oraz wdrażanie systemów pomiarowych zużycia ciepła.
7. Realizacja programów zapobiegania powstawaniu lub przenikaniu hałasu do środowiska.

III. DZIEDZINA OCHRONY POWIERZCHNI ZIEMI:

1. Realizacja zadań ujętych w „Planie gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego”.
2. Zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska, w przypadku gdy nie można ustalić podmiotu za nie odpowiedzialnego.
3. Wspieranie Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego w zakresie ochrony środowiska.
4. Likwidacja mogilników oraz rekultywacja terenu przez nie zanieczyszczonego.
5. Dekontaminacja lub unieszkodliwianie urządzeń i odpadów zawierających PCB.
6. Usuwanie (demontaż i transport) i unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych w postaci materiałów zawierających azbest z obiektów budowlanych użyteczności publicznej oraz z obiektów budowlanych spółdzielni mieszkaniowych i wspólnot mieszkaniowych.
7. Budowa płyt obornikowych, zbiorników na gnojówkę i zbiorników na gnojowicę z niezbędnym wyposażeniem (pompy, mieszadła i instalacje), zgodnie z „Programem wspierania działań ograniczających zanieczyszczenia pochodzące z produkcji rolniczej”, opracowanym przez jednostkę administracji wojewódzkiej i zaakceptowanym przez Zarząd Województwa Świętokrzyskiego, po uzgodnieniu zasad dofinansowania pomiędzy Zarządami: NFOŚiGW w Warszawie i WFOŚiGW w Kielcach.
8. Tworzenie Gminnych Punktów Zbierania Odpadów Niebezpiecznych (GPZON), w tym zakup pojemników do selektywnego zbierania odpadów niebezpiecznych.

IV. DZIEDZINA OCHRONY PRZYRODY I LEŚNICTWA:

1. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony przyrody.
2. Renaturalizacja dolin rzecznych cennych przyrodniczo.
3. Realizacja ustawy z dnia 8 czerwca 2001r. o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia w ramach Wojewódzkiego Programu Zwiększania Lesistości.

V. DZIEDZINA MONITORINGU REGIONALNEGO:

Realizacja monitoringu regionalnego wód podziemnych, powierzchniowych, powietrza, stanu akustycznego środowiska, poziomów pól elektromagnetycznych zgodnie z programami badań uchwalonymi przez rady powiatów lub określonymi przez Wojewodę Świętokrzyskiego.

VI. DZIEDZINA EDUKACJI EKOLOGICZNEJ:

1. Realizacja programów edukacyjnych dotyczących selektywnej zbiórki surowców wtórnych i zagospodarowania odpadów.
2. Przedsięwzięcia o zasięgu ponadgminnym realizowane w celu kształtowania proekologicznych postaw i zachowań społeczeństwa, upowszechniające ideę zrównoważonego rozwoju.
3. Szkolenia z zakresu ochrony środowiska organizowane na szczeblu wojewódzkim dla przedstawicieli administracji samorządowej.
4. Realizacja programów szkoleniowych dotyczących prowadzenia gospodarstw rolnych metodami ekologicznymi.

VII. PRZEDSIĘWZIĘCIA MIĘDZYDZIEDZINOWE I INNE:

1. Działania z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałujące na stan gleby, powietrza i wód, w szczególności na prowadzenie gospodarstw rolnych produkujących metodami ekologicznymi, położonych na obszarach szczególnie chronionych utworzonych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody.
2. Działania polegające na zapobieganiu i likwidacji poważnych awarii i ich skutków.
3. System kontroli wnoszenia przewidzianych ustawą opłat za korzystanie ze środowiska, a w szczególności tworzenia baz danych podmiotów korzystających ze środowiska, obowiązanych do ponoszenia opłat.
4. Opracowanie bazy danych o emisji zanieczyszczeń do powietrza.
5. Przygotowanie dokumentacji: studium wykonalności, analizy wpływu inwestycji na środowisko, aplikacji – niezbędnej do wystąpienia o dofinansowanie dla przedsięwzięć wskazanych przez Ministra Środowiska do wsparcia z Funduszu Spójności.

7. Harmonogram zadaniowy POŚ dla EZGOK

Lp	Działanie	Realizacja zadania				Udział finansowy innych jednostek, źródła finansowania	Nakłady roku 20... (w tys z...)
		2004	2005	2006	2007		
1	Budowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych	X	X	X	X	Fundusze ekologiczne i fundusze z UE	
2.	Ochrona i konserwacja zabytków, w tym kształtowanie otoczenia przyrodniczego	X	X	X	X		-
3.	Kontrola zgodności zainwestowania terenu z zapisami MPZP, prawem ochrony środowiska oraz przyjętymi zasadami gospodarowania na terenach chronionych	X	X	X	X		-
4	Ograniczenie niskiej emisji ciepłowniczej z obiektów komunalnych	X	X	X	X	Fundusze ekologiczne i fundusze z UE	
5	Ograniczenie niskiej emisji ciepłowniczej z obiektów prywatnych	X	X	X	X	Fundusze ekologiczne i fundusze z UE Środki prywatne	
6.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest	X	X	X	X	Fundusze ekologiczne i fundusze z UE	40,0/ro gminie
7.	Likwidacja dzikich wysypisk odpadów w gminie	X	X	X	X	Fundusze ekologiczne i fundusze z UE	(10,0/ro minie)
8	Działalność edukacyjna i administracyjna w kierunku zwalczania wypalania traw i ograniczania spalania śmieci w gospodarstwach	X	X	X	X	Fundusze ekologiczne i fundusze z UE Organizacje pozarządowe	(8,0/ro 24,0
9	Promocja rozwoju instalacji energetyki odnawialnej i obiektów o wysokim standardzie efektywności energetycznej (termoizolacja, ogrzewanie pasywne, systemy zintegrowane)	X	X	X	X	Fundusze ekologiczne i fundusze z UE Organizacje pozarządowe	4,0
10	Propagowanie proekologicznych technologii i zachowań konsumenckich w materiałach wydawanych przez gminę i EZGOK (w tym strona internetowa)	X	X	X	X	Fundusze ekologiczne i fundusze z UE Organizacje pozarządowe	(4,0/ro 16,0
11.	Akcja „Sprzątania Świata”, Organizacja „Dni Ziemi”, Wsparcie inicjatyw szkolnych kół zainteresowań	X	X	X	X	Fundusze ekologiczne i fundusze z UE	(8,0/ro 32,0

Lp	Działanie	Realizacja zadania				Udział finansowy innych jednostek, źródła finansowania	Nakłady roku 2007 (w tys. zł)
		2004	2005	2006	2007		
1	Budowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych	X	X	X	X	Fundusze ekologiczne i fundusze z UE	
1 2	Promocja racjonalnego ekologicznie i energetycznie wykorzystania resztek roślinnych w gospodarstwach	X	X	X	X	Fundusze ekologiczne i fundusze z UE Organizacje pozarządowe	4,0
1 3	Opieka nad obszarami przestrzeni publicznej – nasadzenia i kształtowanie zieleni	X	X	X	X	Fundusze ekologiczne i fundusze z UE Organizacje pozarządowe	(40,0/rocznik /gminę)
1 4	Przebudowa lasu (wyrąb drzew, nowe nasadzenia), pielęgnacja upraw leśnych na terenie mienia komunalnego	X	X	X	X	Fundusze ekologiczne i fundusze z UE Organizacje pozarządowe	(10,0/rocznik gminę 40,0)
1 5	Nasadzenia i kształtowanie zieleni terenów komunikacyjnych, budowa ekranów akustycznych	X	X	X	X	Zarządy Dróg i Komunikacji	
1 6	Opieka nad pomnikami przyrody na terenie gminy	X	X	X	X	Wg Ustawy prawo ochrony przyrody	(2,0/rocznik 8,0/gminę)
1 7	Kształtowanie przestrzeni wokół rezerwatów przyrody i użytków ekologicznych – zapewniające ich ochronę i wykorzystanie walorów dla rozwoju gospodarczego gminy	X	X	X	X	Budżet Państwa STAROSTWA	20,0/gminę
1 8	Powołanie w strukturach urzędu gminy komórki odpowiedzialnej za edukację ekologiczną i promocję zasad rozwoju zrównoważonego (w tym aktualizacja strony internetowej)	X	X	X	X		(2,0/rocznik 8/gminę)
1 9	Opracowanie koncepcji rozbudowy tras turystycznych i ścieżek rowerowych		X	X	X		40,0
2 0	Opracowanie serwisu ekologicznego na stronach internetowych gminy i EZGOK		X	X	X	EZGOK	5,0
2 1	Opracowanie „Strategii gminy w zakresie gospodarki wodnej i zaopatrzenia ludności w pitną i gospodarczą”		X			Fundusze ekologiczne i fundusze z UE	15,0

Lp	Działanie	Realizacja zadania				Udział finansowy innych jednostek, źródła finansowania	Nakłady roku 2007 (w tys. zł)
		2004	2005	2006	2007		
1	Budowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych	X	X	X	X	Fundusze ekologiczne i fundusze z UE	
2	Opracowanie „Planu modernizacji i rozbudowy systemu zaopatrzenia ludności w wodę pitną”.		X			Fundusze ekologiczne i fundusze z UE	15,0
2	Modernizacja ujęć wód podziemnych na potrzeby wodociągów lokalnych.				X	Fundusze ekologiczne i fundusze z UE Środki prywatne Środki UE	zgodnie z wynikiem pkt. 21 i
2	Optimalizacja gospodarowania wodą wodociągową. Zmniejszenie strat sieci.				X	Fundusze ekologiczne i fundusze z UE Środki prywatne Środki UE	zgodnie z wynikiem pkt. 21 i
2	Stworzenie międzygminnego programu prewencji zagrożeń ekologicznych i katastrof naturalnych (pożary i powodzie)				X	EZGOK	30,0
2	Sporządzenie szczegółowej inwentaryzacji przyrodniczej terenu gmin wraz ze strategią kształtowania i ochrony przyrody na obszarach użytkowanych gospodarczo		X			STAROSTWA Fundusze ekologiczne i fundusze z UE Środki UE	250,0

8. Monitoring POŚ dla gmin należących do EZGOK, wg najistotniejszych wskaźników

Rok odniesienia – 2003 r.

Wskaźnik	Jednostka	Wartość 2003 r.	Wartość 2004 r.	Wartość 2005 r.	Wartość 2006 r.	Wartość 2007 r.
Jakość wód, gospodarka wodno-ściekowa						
ludność podłączona do kanalizacji	%					
długość sieci wodociągowej	km					
długość sieci kanalizacyjnej	km					
klasa czystości wód rzek na terenie gminy	klasa					
ilość ścieków odprowadzanych z terenu gminy	tys. m ³ /rok					
w tym systemem zbiorczej kanalizacji sanitarnej	%					
ilość ścieków na mieszkańca	m ³ /rok					
pobór wód (wodociągi) na terenie gminy	tys. m ³ /rok					
pobór wód (wodociągi) na mieszkańca	m ³ /rok					
Jakość powietrza, odnawialne źródła energii						
liczba instalacji ogrzewania i podgrzewania wody gospodarczej wykorzystujących odnawialne źródła energii	szt					

Wskaźnik	Jednostka	Wartość 2003 r.	Wartość 2004 r.	Wartość 2005 r.	Wartość 2006 r.	Wartość 2007 r.
Gospodarka odpadami						
ilość wytwarzanych i zbieranych odpadów	Mg					
poziom odzysku odpadów zbieranych selektywnie w stosunku do całkowitej ilości tych odpadów zawartych w odpadach komunalnych	%					
udział społeczeństwa w działaniach na rzecz poprawy gospodarki odpadami	osób					
ilość i jakość interwencji (wniosków) zgłaszanych przez mieszkańców (np. likwidacja dzikich wysypisk)	szt					
liczba, jakość i skuteczność kampanii edukacyjno-informacyjnych w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami	szt					
Klimat akustyczny						
udział terenów szczególnie zagrożonych emisją hałasu komunikacyjnego na terenie gminy	%					
Ochrona przyrody bioróżnorodności i krajobrazu						
obszar gminy objęty ochroną przyrody lub krajobrazu	%					
lesistość gminy	%					
liczba nasadzeń drzew na terenach gminnych	szt					
liczba pomników przyrody w gminie	szt					
powierzchnia parków i użytków ekologicznych w gminie	ha					
powierzchnia gruntów wymagających rekultywacji	ha					
Edukacja ekologiczna						
liczba osób odwiedzających serwis internetowy poświęcony środowisku gminy	os.					
liczba osób biorących udział w akcjach ekologicznych na terenie gminy	os.					
liczba inwestycji proekologicznych w gminie	szt.					
Gospodarka i infrastruktura						
liczba miejsc noclegowych	szt					
długość ścieżek rowerowych	km					
Liczba gospodarstw agroturystycznych	szt					
wielkość małej retencji	ha					

10. Streszczenie

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska (art. 17) zakres POŚ dla EZGOK odpowiada zagadnieniom ujętym w Polityce Ekologicznej Państwa, z uwzględnieniem charakterystyki gmin Związku, potrzeb społeczności lokalnej, celów zawartych w programach regionalnych oraz możliwości finansowych jednostki. W szczególności w Programie określono:

- b) cele ekologiczne,
- c) priorytety ekologiczne,
- d) rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- e) źródła finansowania i środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

Programy Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego oraz powiatów na których terenach leżą gminy EZGOK, przewidują współpracę władz z gminami w realizacji polityki ekologicznej. Określają zakres działań, które muszą być wdrażane na poziomie lokalnym, lub wymagają udziału gmin.

Zgodnie z zadaniami określonymi w wojewódzkim i powiatowych POŚ, do podstawowych zadań, których wdrożenie wymaga uczestnictwa gmin związku należą m.in.:

- oszczędna gospodarka zasobami naturalnymi takimi jak woda, nośniki energii,
- wzrost małej retencji,
- wzrost lesistości województwa,
- rozwój obszarów szczególnie chronionych,
- lokalizacja przemysłu,
- gospodarka wodno-ściekowa, gospodarka odpadami komunalnymi,
- zbiórka odpadów niebezpiecznych,
- rozwój zaplecza turystyczno-rekreacyjnego,

W opracowanym Programie zadania te zostały uszczegółowione, oraz zostały oszacowane podstawowe nakłady niezbędne do poniesienia, z których część wymagać będzie uwzględnienia w budżetach gmin.